

DOBŘÁ ADRESA

Z obsahu

Pepa Čečil
Alistair Noon
Kateřina Bolechová
Leopold Němec
Soňa Červená
Rina Komorádová
Mořic Klein
Ivo Fencel
Miroslav Pech

Obsah:

Do jedné nohy

- Pepa Čečil: **Cesta do Šonova** (4)
Alistair Noon: **Tak otevři tu láhev vodky** (8)
Kateřina Bolechová: **Koláže** (10)
Michal Šanda: **Z antikvariátních banánovek –
O řeči severomoravských hraničářů** (16)
Leopold Němec: **Co já vím** (19)
**Výstava Soňa Červená – Tím vším jsem
žila** (20)
Rina Komorádová: **Vše má svůj řád a místo** (24)
Časopis Český Merán č. 17 (28)
Wagner a Liszt v Piešťanech (30)
Michal Šanda: **Dva mordy aneb Na exkurzi
v Černínském paláci** (32)
Dobromil Adresný: **Moje cesta** (34)

Do druhé nohy

- Ivo Harák: **Průhled do světa barokních
kancionálů (Fridrich Bridelius – Jesličky)** (36)
Michal Šanda: **Škoda každé rány, která padne
vedle (Pavel Kolmačka – Wittgenstein bije
žáka)** (38)
**Dvě novinky z Meanderu (Michal Bystrov – Nech
ten Mech, Jan Nejedlý – Mistr sportu)** (38)
Magazín UNI v nové podobě (40)
**Paseka v háji české literatury – Richard Ford:
Kanada** (44)
Petr Štengl: **Poslední performance Milana
Kozelky** (46)
Mořic Klein: **Ostatky** (47)
Ivo Fencel: **Než to zapomenu** (48)
Dobromil Adresný: **Na stromě muž** (57)
**Skromná výstavka z prací našich dětí k výročí
VŘSR** (60)

Na titulní stránce: Dětská kresba k výročí VŘSR (k článku na str. 60)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 11, rok 2014, ročník 15. E-mail: dobraadresa@dobraadresa.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štefan Švec. Redakce: Václav Dvořák, Štěpán Kučera, Petr Štengl, Michal Šanda, Martin Vokurka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafín a FirstNet, a. s. Časopis je exportován Ústavem pro Českou literaturu AV ČR. ISSN 1804-963X

**SYSTEM NAVIGACE:
KLEPNĚTE!**

První stránka (titulní):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevrou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):

BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenesou přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvěští obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

Do třetí nohy

Miroslav Pech: **V taxíku** (64)

Petr Pazdera Payne:

Předběžné ohledání (66)Michal Šanda: **Rekonstrukce
pomníku mistra Jana****Husa** (70)Pavel Herot: **To je podívaná**
(74)

A ještě jednu navrch

Paralelní literatura 14 –**Angažovaná literatura pro
děti** (76)Ivan Jemelka: **Židle** (80)Pavla Horáková: **Navigace** (83)**Ještě jednou k výstavě Josef
Váchal: Magie hledání**
(86)Michal Šanda: **Domácí lyrika**
(89)

Milí čtenáři,

znáte to: melancholie, tma, lezavo, cáry mlh, listů, dušičky, zkrátka podzim.

Dokud nebylo vynalezeno kolo, bylo to ještě celkem v pohodě, po vynálezu kola se to však s lidstvem začalo vézt s kopce. Ovšem ještě dávno před tím mimozemšťané, kteří navštívili naši planetu, vyrobili první lidi. Zapomeňte na evoluci. Jak to tak vypadá, experiment se až tak docela nezdařil. Tradičně tedy přichází na řadu oblíbený plán B. A jaký je plán B? To se zatím neví.

Varování ministra zdravotnictví: Sledování akčních a sci-fi filmů může vést k nadměrné tvorbě lupů.

Petr Štengl

Foto- aktu- alita

Foto Michal Šanda

Kostel Nejsvětějšího ukřižování kancelářskými sponkami

D

o jedn
ý n
ohy

Cesta do Šonova

Pepa Čečil

Foto Michal Šanda

Den, o kterém píšu, začal jako každý jiný. Když jsem se probudil, bylo mně na umření. Jediné, čím se lišil, byla skutečnost, že jsem se měl zúčastnit se svojí fňuknou, zabíjačky v Šonově u Broumova. Chcípám ráno vždycky, když to večer předtím přepísku. Kdyby šlo o kohokoliv jiného, probíhal by den normálně, ale protože jsem starší nervák a mám problémy s koordinací svých činností a následně s organizací událostí, které mají následovat, jsem pořád v časovém skluzu a nic nestíhám.

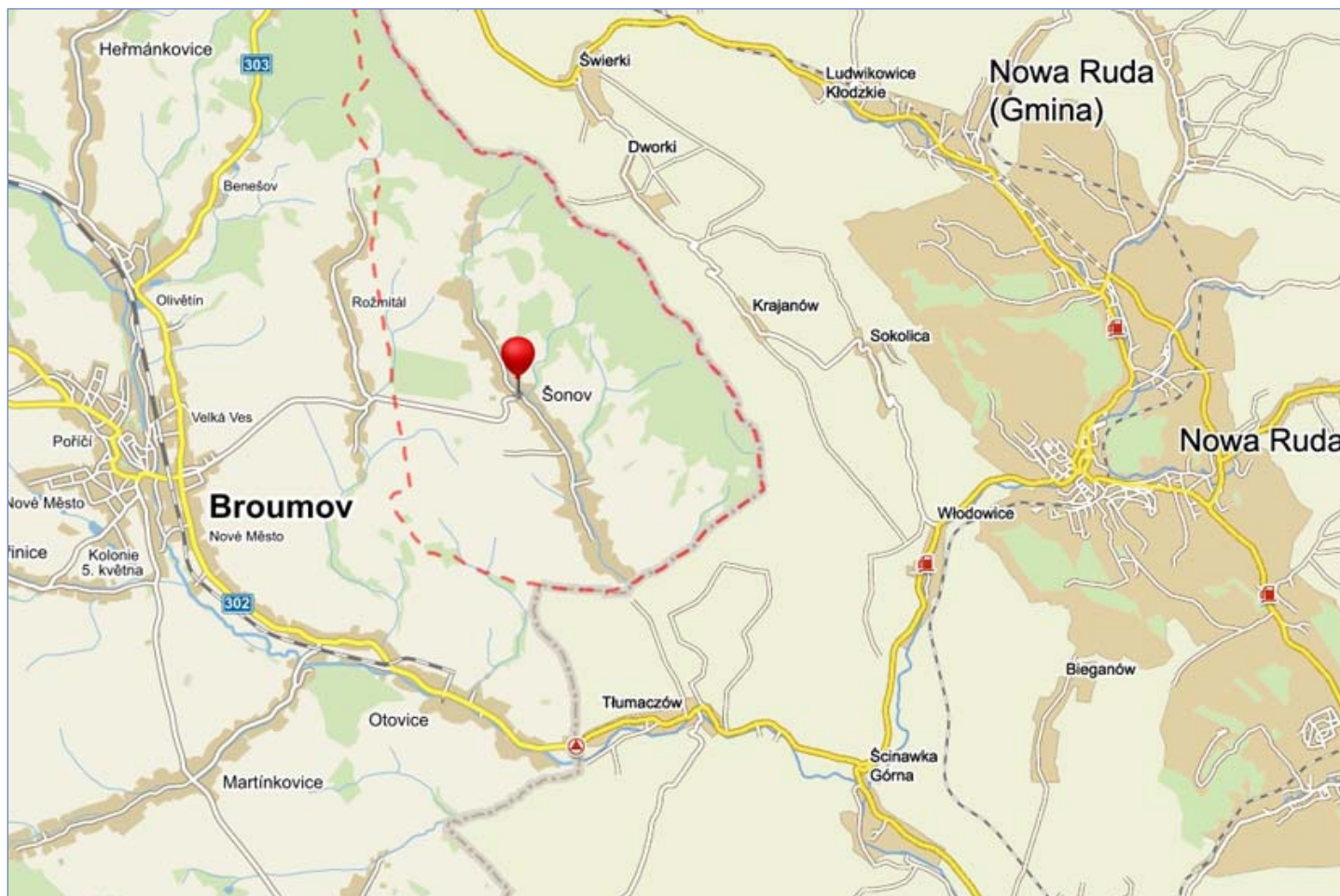
Ráno normálka začínám snídání, to ale musím nejdřív utrhnout přilepený hrníček na čaj přischlý ke kuchyňskému dřezu. Mám někdy strach, že spíš utrhnu ucho hrnku. Po snídání dá hodně práce, než najdu oblíbené průsvitné až průhledné a hlavně levné ponožky, co mám od Vietnamců z Holešovické tržnice. Též tam nakupuji kapesníky, které by se daly označit jako špiónážní a protože při smrkání mám obličej za-

krytý tímto průhledným šnuptychem, nikdo neví, kam se koukám a koho nebo co skrz něj sleduju. Ale já je nenakupuju, kvůli tomu, že bych někoho šmíroval ale hlavně proto, že jsou levný. Až na zuby jsem tentokrát dal hygieně na frak, protože mám v plánu navštívit Podolskou plovárnu, kam chodím dělat pořádnou hygienu jednou až dvakrát týdně. V mé domácnosti totiž se nachází pouze umyvadlo s jedním kohoutkem na studenou vodu.

Do Podolí chodím hlavně kvůli páře, která mi dělá moc dobře, protože tam vypotím všechny ty ohavnosti, co za týden po hospodách nastrádám. V páře jsem štagast. Chodím tam už třicet pět roků, co jsem vyletěl mamince z náruče a hygienický přepych, který jsem u ní měl, musím nahrazovat návštěvami Podolí. To ale jedině v případě, že si doma nic nezapomenu. Jednou jsou to plavky, jindy zase čisté průsvitné ponožky anebo permanentní vstupenka. A když všechny tyto náležitosti mám, jsem

šťastný, protože bez problémů můžu vykonat očistu těla i ducha. Na dveřích do páry je cedule s nápisem, kterým se zakazuje stříhání vlasů a nehtů, a tak by mě zajímalo, jestli se tam může stříhat ušima. Radši to nezkouším. Mám tam kamaráda Pajdu, který je po nějakém těžkém úrazu, ale výborně si rozumíme, když si sdělujeme erotické a sexuální zážitky a z těch si předáváme zkušenosti.

Z Podolí jsem tentokrát vystřelil brzy, to abych si mohl dát ještě před odjezdem nějaké pívko v naší hospůdce. Všechno by bylo dobré, kdybych před hospůdkou nezašel k řezníkovi v Kaprově ulici. Zaujala mě tam čina, kterou jsem u tohoto řezníka viděl poprvé. Hlad jsem měl, ale porci jsem si dal poloviční, protože vím, že tam dávají porce ohromné. A tak, když jsem si objednal, slečny, řeznické prodavačky na sebe významně mrkly a už mi jedna z nich podává plnej rendlík. Povídám, že jsem si objednal poloviční, a slečny na to, že to je zbytek, a že už

to nechtějí dělit. Říkám, kdo to bude jíst, na mě že je toho hrozně moc a ony zase, že se nedá nic dělat. Nerad nechávám zbytky potravin, které mně chutnají. Odevzdaně jsem se do číny pustil, dva rohlíky do ní nalámal a snažil jsem se, ale pak už to nešlo a já s velkou hanbou vyhodil zbytek do řeznického odpadkového koše. V hospůdce za rohem jsem se pozdravil s přáteli a než jsem si stačil sednout, už jsem měl před sebou na tácku zrzavou dobrotu v půllitru. Sedl jsem si proti Jardovi Kláľivcovi, kterého jsem asi týden neviděl. A tak tam sedím a funím, protože ta pára mi dává pěkně zabrat a já jsem rád, že sedím na zadku a mám před sebou dobré pivečko a cigárko. A tak si tam tak pěkně v klídku popíjím, když mě napadlo, že bych se měl zajímat o čas. Ptám se Jardy a ten povídá, že je půl čtvrtý. Zděšeně ho prosím, jestli to pívko po mně může dojet. Byl tak hodný a věděl, že nerad nechávám zbytky, povídá, tak

to tady nech. Spadnul mně kámen ze srdce, protože by mně ho to muselo utrhnout, kdyby se ten zbytek dobrého pívka musel vylejt. Velká čína, za kterou jsem zaplatil, jako za malou ve mně začala pracovat a také zapracovaly moje nervy a stres z časové tísně, takže jsem to domů na záchod stihnul jen taktak. Mokré plavky z Podolí jsem musel z igelitky vyndat a pověsit na sušák, aby mně v té igelitce nezasmrádl, jak se mi to už několikrát stalo. Bylo čtvrt hodiny do odjezdu, já utíkám k Masaryčce na tramvaj a zrovna mi jede šestadvacítká, tak si říkám, že mě snad Pán Bůh má ještě rád.

Foto Michal Šanda

Když ale přistála tramvaj ve stanici Hl. nádraží a já četl na tramvajovém displeji, že mi zbývá pouze 6 minut do odjezdu vlaku, přál jsem si, aby měl rychlík Krakonoš zpoždění. Moje přání samozřejmě vyslyšeno nebylo a já jsem v dálce už pouze viděl odjíždějící vláček. Měl jsem naštěstí zjištěný další spoj, který jel o půl hodiny později. Pořídil jsem si doplatkovou jízdenku a na čtvrtém nástupišti na mě čekal můj rychlík Bečva.

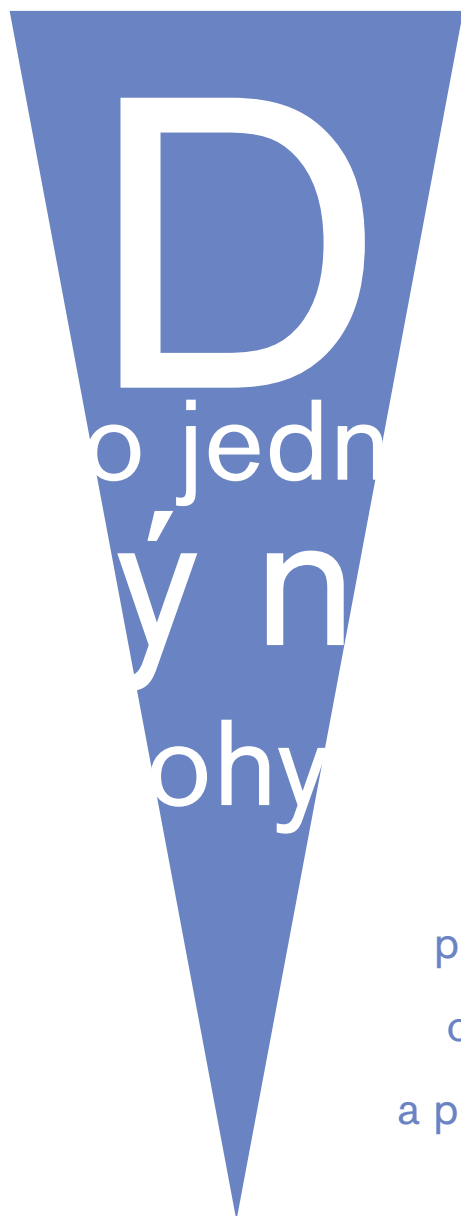
Vlak byl docela obsazený, ale podařilo se mi nahňáhnout se do kupé přímo k okénku, ze kterého rád koukám do kraje. Nebylo mi to nic platné, protože okénko bylo špinavé tak, že se těžko daly přečíst názvy stanic, kterými jsme projížděli. Měl jsem naštěstí sebou několik pražských tiskovin, včetně vzácných Malostranských novin, které jsem přátelům ze Šonova vezl, aby měli informace o tom, co je v Praze nového. Postupně jsem se je snažil pročítat, ale z četby jsem

moc neměl, protože mě zmáhalo spaní po divoké noci. Choceň, kde jsem měl první přestup, jsem si pohlídal a za patnáct minut jsme uháněli k Náchodu. Motoráček mě velice mile překvapil, jednak s námi jelo hodně hezkých děvčat a okénka byla čistá tak, jako by tam vůbec nebyla. Venku začal poletovat sníh, a tak si povídám, co mě to ještě čeká, když jsem vypravenej jako na motýly. Hodinka do Náchoda utekla rychle. Tam už byla připravená další mašinka s čistými okny a hezkými děvčaty. Blížil jsem se k cíli a říkám si, že je nejvyšší čas dát o sobě do Šonova vědět, aby pro mě do Broumova někdo přijel. Bylo asi půl deváté, když to hostinský Standa zvednul a já mu povídám, že tam v devět budu. Standa na to, v pořádku, v devět na tebe bude čekat auto. Tímto naše domluva skončila a já jsem za chvíli jako poslední a jediný pasažér vylézl z vlaku.

Bylo přesně 2100 – liduprázdné broumovské nádražíčko. Koukám nalevo, napravo, Standa nikde. Jdu se podívat před nádraží, jestli uvidím rozsvícená světla vyhrátého auta. Aut tam bylo víc, ale osvětlené nebylo žádné a všechny byly zasněžené a studené. Čekal jsem asi pět minut, pak jsem za nějakým kamionem vyčůral do sněhu srdíčko a volám Standovi znovu, kde jako je a milý Standa na mě: „Ty vole, já myslel zejtra ráno. Zalez tam do hospody, vedle nádraží je dřevěná hospodská bouda, za chvíli tam jsem.“ Žádnou hospodu jako dřevěnou boudu jsem nenašel, ale zalezl jsem do čekárny, kde bylo aspoň teplíčko. V čekárně mě zaujaly krásné nápisy, třeba jako HALUSH + ŽŘITICHLUPKA a nad tím srdíčko anebo KÁRA AND ADÉLA JSOU GENGSTRYNĚ A PROSTĚ SE S TIM SMIŘTE.

Víc jsem nestačil, protože Standa už na mě blikal do čekárny svým fárem a já jsem byl rád, že jsem vysvobozenej. V Šonově jsem se přivítal s místními a zapojil se do hovoru. Dozvěděl jsem se, že čuník to má za sebou, to aby nebylo ráno zbytečné zdržování, a po několika pivkách jsme šli spinkat, ráno abychom byli čerství.

Braniborští vlci

Vzkříšení, žraloci pláň se navracejí.
Prostorem klíčí Times New Roman.
Jejich výzvy se zdají nesouvislou
písní, ale všechno v ní má řád.
Z dálky jak němečtí ovčáci,
jen čenich a chlupy mají jiné. Poklus,
běh vodou. Nevyčtená znamení
předurčují jejich kořist. Opilí,
ženou se dopředu a vůle vítězí.
Výsledek hladu a soupeření,

nadřazený druh, na vrcholu evolučního žebříčku,
co chtějí je země vlků,
vládnout tam, kde vládli jejich předci.
Jasně, takhle to nebylo.
Kdysi se proháněli pralesem Evropy;
teď táboří ve stanech a trénují v houštích.
Po identifikaci navždy v databázi úřadů.
*Co čekáš? Jsou to vlci. Tesáky
jsou v módě.* Dívají se dlouho a chladně
z dalekých břehů mělkých jezer.
Smečky se potulují a množí,
míří přes hlídané hranice.

Alistair Noon (narozen 1970 v Aylesbury, UK) –
pobýval v Rusku a Číně, nyní žije v Berlíně, kde
pracuje jako překladatel a kde založil a po čtyři roky
organizoval roční berlínský festival Poetry Hearings
a působil jako editor časopisu *Bordercrossing Berlin*.

Jeho básně vyšly ve sbírce *Earth Records* (Nine
Arches Press, 2012), která byla nominována v roce

2013 na cenu Michael Murphy Memorial Prize, a také

v mnoha básnických sešitech, např. *Emptying of
Dustbins, In People's Park, Animals and Places,
Some Questions on the Cultural Revolution*.

U nás svou poezii představil osobně v květnu 2011
na Pražském Micro-festivalu. Jeho básně pak vyšly ve
sbírce *Polibek s rozvodnou* (2012, Nakladatelství
NPŠ) a v časopise *Psí víno* (červen 2011 / číslo 56).

**Alistair
Noon**
Tak otevři
tu láhev
vodky

Tak otevři tu láhev vodky

Tak otevři tu láhev vodky:
Moskevští odborníci na výživu dokázali,
že půl litru Stoličné denně
zpevňuje tkáň a kosti.

Kopni to do sebe jak Rusové,
z přetékajících bezedných panáků.
Nádech, kousnout chleba, výdech:
cvičení posiluje plíce.

Ale mezi frňany nesrkej boršč:
užívána dlouho, čerstvá zelenina zabíjí.
Její enzymy si najdou tvůj mozek
jako demoliční jeřáb kostelní věž.

Tak podej skleničku. Přípitek dáblům,
co spravují nutriční peklo,
ředitelům, tvůrcům web stránek, editorům
a celému Ministerstvu zdravotnictví.

Moje plány

Plánuju, že ve čtyřiceti
budu bubnovat křídly,
dřobat jídlo v přímém přenosu,
provokovat ostatní.

Očekávám, že v šedesáti
budu mít ohromné ploutve,
mocně při dýchání funět,
mávat rozeklaným ocasem.

Tuším, že v osmdesáti
se mi protáhnou nohy a krk,
budu chroustat listí
a potichu se smát.

A mám za to, že jestli mi bude sto,
jazyk mi bude viset, plíce
začnou zlobit a jednou prostě
odkrácím do mlhy.

Na západě

Ten dům vypadá světlejší v novém bílém kabátu,
jak slunce prchá přes hektary brambor,
kde měli Britové tankový výcvik. Odráží se
od stěn, co nikdy nevypadaly dobře v béžové.

Na strniště tu okna míří.
Ošklivý vítr na kopci víří.
Na stole káva a s péčí připravený dort.
V dálce první vlnění Alp.

Ah, Poláci si měli postavit vyšší přehradu,
Australané svoje domy mimo oblast požárů.
Turci! Východní Němci! Ještěže žádný z nich
nebydlí v téhle vesnici bez pošty.

Ale tady už přichází Störtebeker, pirát Pobaltí,
zatímco roky plné práce a starostí ženy v domácnosti
žloutnou v jejich koženém albu
a prádlo schne v atomovém krytu:

lupiči jdou po všech tvých perlových náhrdelnících!
zpívá a se svou promočenou posádkou
míří ze 14. století do toho našeho.
Tohle je konec kořisti jak jste ji dosud znali.

Pár otázek ohledně Kulturní revoluce

Jak bych měl držet
tuhle zkumavku s čirou kapalinou, rudými hvězdami
a neposedným miniaturním pozlátkem?
Fotony mění svá seskupení
jako aury kolem hlavy slavného pilota.
Když tímhle trupem letadla zatřepu,
hvězdy se rozptýlí. Během té nehody,
která se zrádcem skoncovala
se dveře kabiny uvolnily
nebo je nechali nezajištěné?
Částičky sborově zpívají a tančí,
doteč, znovu se spojí; ťuknutí
a tvář sochy je během Dlouhého
pochodu mladistvých napadrť.
Vyrobeno ve Francii. Hvězdy
se znovu mísí a pak krátce zazáří.

Pro úřad

Od prvního kroku
stonožky

k poslednímu skoku
lemura

s vůlí je možné všechno
dát

(ale stejně pořád
nemůžu spát)

Kateřina

D

o jed
ý n
ohy

Bolechová Koláže

Before the end

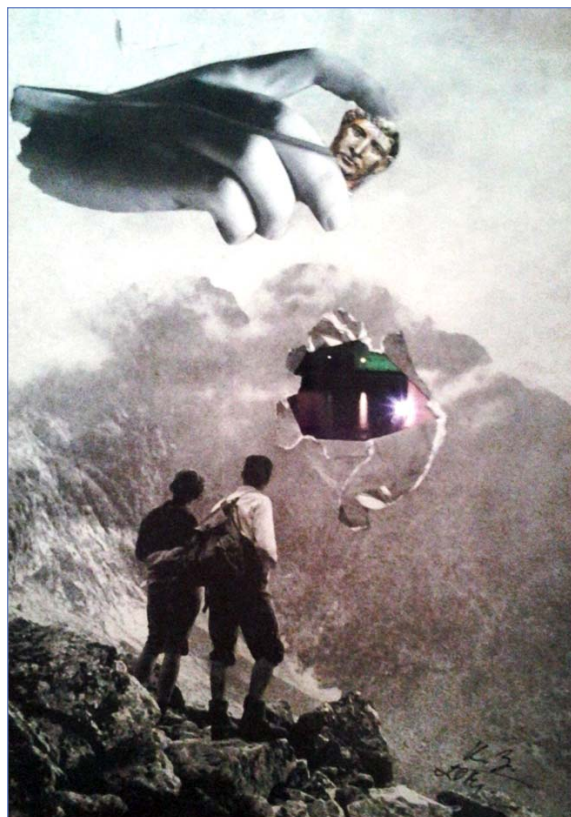

Gramodeska

D

o jedn
ý n
ohy

Mluv se mnou

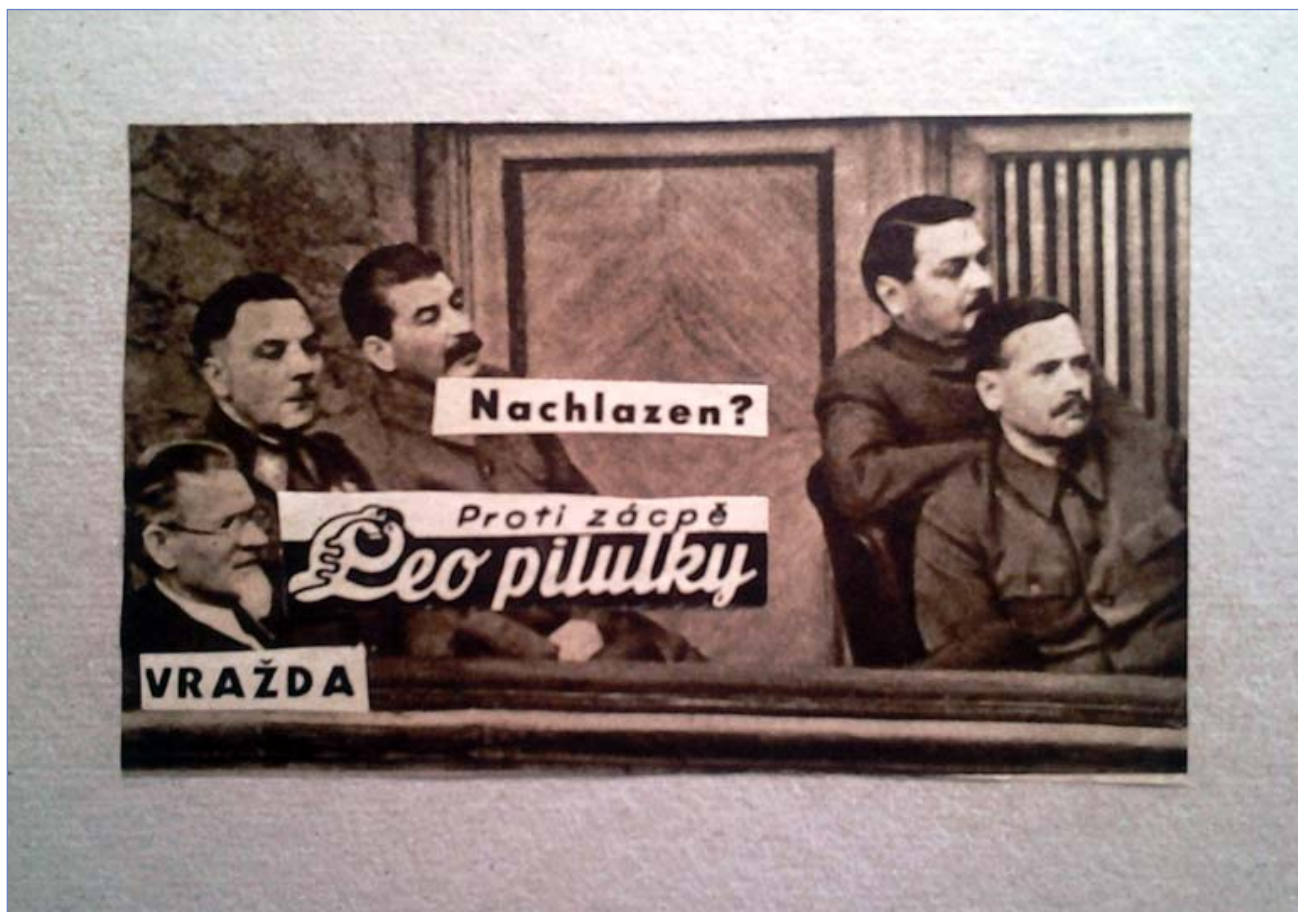
God is dead

Nebeská dráha

Prison

Recykliteratura

Slepice

Vesmírná odyssea 2014

Zeptej se Paříže

Zloděj klíčů

Ve květech máje a mládí, Obraz Jos. Douby.

Ve květech máje a mládí

Z antikvariátních banánovek

D
o jedn
ý n
ohy

Václav Rýznar
patřil v období
mezi světovými
válkami
k významným
osvětovým
a kulturním
pracovníkům české

menšiny a proto po právu má heslo

v Československé bibliografické databázi: Narodil se 28. 9. 1901 v Horních Studénkách v rodině starosty obce Josefa Rýznara. Studoval na reálném gymnáziu v Litovli a započatá studia na právnické fakultě opustil, aby se věnoval českým dětem jako učitel na severní Moravě.

Působil na školách ve Zborově, Horních Studénkách, Bílé Vodě a v Šilperku Štítech. Zde pracoval jako odborný učitel na státní měšťanské škole. Byl kolegou a zároveň přítelem spisovatele Josefa Kocourka.

O řeči severomoravských hraničářů

Doplnil si své vzdělání na filozofické fakultě v Brně a v Olomouci. Byl pověřen založením školy v Horní Ořešné a řízením měšťanské školy v Jestřebici a Krasíkově. Po obsazení pohraničí Němci se odstěhoval do Olomouce, kde vyučoval, zastával místo osvětového inspektora, vedoucího OPS a asistenta ve Výzkumném ústavu odborného školství. Věnoval se vlastivědné práci a spisovatelství. Zemřel v 2. 5. 1980 Olomouci.

Dodejme, že kromě spisku O řeči severomoravských hraničářů vydaném roku 1932, vydaném nákladem Národní jednoty pro východní Moravu v Olomouci, je Václav Rýznar autorem sociologických studií Z výzkumu prostředí hraničářského dítěte (1929), Sociologický výzkum československého pohraničí: Smíšená část Šilperska (1936) nebo úspěšných Lyžařských pohádek (1929).

Některé dialektické tvary a zvláštní slova severomoravské mluvy

azór	zimní kabát (Šumpersko)
babička	buchta – <i>V neděli míváme babičky s mákem nebo tvarohem.</i>
barkes	jídlo upečené z postrouhaných syrových zemáků a mouky
binych	hra kuželky
bliskoň	znamená nedoživeného, bledého, průhledného člověka (z Hor. Studének)
bódan	čáp
brajgl	výtržnost
brynda	káva, také neštěstí, smůla (z Dol. Studének u Šumperka)
bunda	teplý šat
buňkan	rána (do zad)
cabór	široký límec na kabátě
cénka	plechová nádoba (z Cokytle)
čabalka	vězení
čapór	závoj jeptišky (Bartoňov)
člupek	vršek
čundr	klouzačka
dědek	vepřový žaludek, pak tlačenska
dělo	dílo – <i>Neščápený dělo</i> – ztrápené dílo
drncat	třásti
figle	podvody
fóna	ženské pohlaví
frc	zastavárna
frgule	nos
gaj	řezníci chodí do gaje, znamená chodí po vesnicích kupovat dobytek
grace	ruka, gracka ručička, také široká motyka
grně	huba – <i>Dostaneš po grni.</i>
hajdamáš	veselice – <i>Sejde-li se několik řezníků v hospodě nebo při-</i>

	jdou-li z Němec koňští handlíři, dají si uvařit guláš nebo připravit zmrzlíka a mají hajdamáš.	plinéra	nepořádná ženská
hampalák	dohazovač, řezník, který nakupuje dobytek pro jiného řezníka, ne pro sebe	pluncny	jelita s většími kousky masa
harapule	omáčkovitá polévka ze švestek	pobízidlo	malému dítěti, které žadoní, aby otec s ním šel již domů z hospody, se řekne – <i>Ticho, ty pobízidlo!</i>
himpan	rána – <i>To byl himpan, až se stavení tříšlo.</i>	pocina	nepálená cihla
hrabice	věšák na šaty	přicmrdat	přítakávat s úmyslem zalichotit se (ze Šilperska)
hrncluvat	jako drncat (Šumpersko)	pumprik	pampeliška
hrázka	dlouhá tyčka, o ženě vysoké postavy se říká – <i>To je taková hrázka.</i>	punt	puntor, puntoráč, břich, břicháč
chlupěňky	srstky	putelice	konev na mléko
jabkouce	bramborové šklubánky	róbl	zahrocený roubík k utahování povřísel
jedareta	ve významu citoslovce jejej	saloupek	vlněný šátkový přehoz
jíml	jilm	sekajna	řezanka (z Brnička na Zábřežsku)
kadlic	tkadlec, kadlicuvat (ze Šilperka)	schlastnót	sežrati – <i>Na, schlastni to!</i> – říká psovi.
knot	marnotratník – <i>Syna má knota.</i>	schoř	tchoř
korovrátek	sasanka bílá (Cokytle)	skrosmat	směstnati
kornit se	válet se po zemi	skumlé	lakomý (Drozdov)
krbec	dřevěná nádoba, kterou nosí sekáč při sečení na opasku a má v ní vodu a brousek k broušení kosa	smrkavka	rýma
krchňák	levák	sralky	slívy (z Jedlí na Šilpersku)
křidlice	poklička na hrnec	sotor	školní brašna
kucmoch	pokrm z vařených brambor (Postřelmov)	svisle	domovní štít (z Hartvíkova)
kule	knedlíky	šampy	rozbité boty
kytle	sukně	šermice	jídlo z tlačných vařených brambor, zelné vody a zelí (Crhov)
lajc	lavice	ščicat	tahati za vlasy
lajznót	uhoditi někoho	škarňet	kornout (z hokynářského obchodu v Zábřehu)
lampa	kulatá, vykrmená tvář, vůbec tvář	škůty	ledové kry
lapák	vězení	šlohnót	ukrásti
liják	lívanec (Šilpersko)	šňapka	nůž, kudla
litka	litkup	šuptydla	ženská buď vychloubačná nebo nepořádná
lóc	rozporek	šusterka	bramborová kaše
lokše	nudle	tihla	cihla (z Mlýnice)
májpumpa	pampeliška	trdluvat se	namáhati se
mišmaš	míchanice, různice, nepořádek – <i>Majó jakési mišmaš v kasi.</i>	tůčka	kolečka na vožení hlíny (z Písařova)
mlíčen	podolek	tymplík	tůň na potoce
muně	nesamostatný člověk	učurdit	narychlo něco vařit
nacumpané	namačkané	vošlých	pažitka
nóna	dětský název pro krávu (ze Šilperska)	zblajznót	snísti
ňaučet	mňoukati	zmóchnót	fouknout, zmóchat je dmychat (Leština)
parčí	suché roští	zróbat	zbiti někoho
parát	hluk, rámus, křik	žékruti	zatăčka – <i>Autobus leží v žékrutí skale pod Jedlím.</i>
pilnik	pilník a také pouzdro na pera		
plant	kabát		
plazan	jazyk		

V příštím čísle uveřejníme pokračování, a sice slovníček výrazů z němčiny a jiných jazyků, které se vyskytovaly v mluvě severočeských hraničářů.

Dobré ráno.
Houby, neandrtálci
a dobrá adresa

Nechci vás meškat, ale rád bych se podělil o svou radost. Přátelé mi s neskrývaným nadšením sdělovali, že po říjnové zimě už zase u nás rostou hříbky a v Čechách houby. Vyrazil jsem tedy do lesa, abych se přesvědčil. Stálo to za to.

Většina lesních cest zablokována auty, v lese halekání jak při dostaveníčku a jedna skupina měla dokonce vysílačky. Ale dál, za Pílským údolím, byl již klid.

Houby jsem našel, to ano, ale v nalezeném tichu jsem si najednou uvědomil, že už je listopad. Ne nějaký november, ale listopad.

Slunce několikrát propíchl mlhu a nakukovalo mi do košíku, jestli mám i praváky. Sedl jsem si do suchého listí pod krmelcem, snědl energii sbalenou na cesty a přemýšlel, rozhlížel se a přemýšlel. Pomyslel jsem, jaké by to asi bylo, být poustevníkem. A co asi čte takový poustevník? A v tom mne to trklo. Vždyť já jsem nic neposlal do Dobré adresy!

Vyskočil jsem spolu se srnami obcházejícími krmelec a uháněl na kraj lesa. Pro jistotu jsem tam měl auto. No co.

Pílským údolím jsem proletěl jak Fitipaldi, abych stihl uzávěrku. To jsem zvědav, jestli to klapne. Co když poustevníci čtou Dobrou adresu? Já myslím, že určitě. A nejen poustevníci. Jak jsem vypátral, Dobrou adresu už znali i lovci mamutů.

V Moravském krasu jsem totiž mezi kdysi obydlými jeskyněmi na jedné z nich viděl zrezivělou plechovou ceduli se zbytkem dvouřádkového nápisu. Z prvního řádku šlo rozoznat poslední dvě písmena – RÁ,

a z druhého řádku šlo přečíst dokonce tři poslední písmena – ESA. Prý to býval diluviální hotel a jmenoval se Kůlna. Místní říkají, že se tam scházely houfy nejširších vrstev prostého diluviálního člověka na autorská čtení. Tomu říkám tradice. Po čtení prý vždycky vzali pazourky, luky a šípy a vyrazili do lesa. A to prý je ten zbytek cedule – HURÁ DO LE-SA – motto celé akce. Já ale „nésu blbě“ a hned jsem rozpoznal její skutečnou hodnotu. Tam totiž původně bylo DOBRÁ ADRESA. Jinak by se tam přece ti neandrtálci neslízali. Taký vím, že se mezi sebou všelijak štenglovali a vůbec u toho byla hrozná švanda. Nějaký ptáčník Velen prý si bodnul trn do nohy a zlostně křičel, nebudu již chodit bosko více. A jakýsi švec mu hned prodal svoje boty. No co vám budu povídat – holt umělci.

Ukázka z připravované knihy již vy-
hynulého Oneš

Oneš a Drslan

páteční ulice
dusná letním předvečerem
jako nálada po fernetu
od křižovatky prudce stoupá

kam jdeš, ptá se Drslan
teď už nikam vole
odpověděl Oneš

Tak se nezlobte, že jsem ten listopad tak okecal. A pozdravujte Petra Štengla. A kdybych tu uzávěrku nestihnul, no řekněte sám, pane Šanda, není to legrace?

Srdečně zdraví

Leopold Němec

D

o jedn

ý n

ohy

Soňa Červená – tím vším jsem žila

S Jiřím Voskovcem.

V Galerii Novoměstské radnice v Praze na Karlově náměstí probíhala ve dnech 2.-31. 10. 2014 výstava o životě a díle operní pěvkyně Soni Červené.

Vzhledem k termínům vydání Dobré adresy přinášíme alespoň opožděně několik snímků z vernisáže.

S Janem Werichem.

Soňa Červená na
společné fotografii
s pracovníky Divadelního
ústavu

Foto Milan Černý

D

o jedn
ý n
ohy

Vše
má
svůj
řád
a místo

Rina Komorádová

čekám

D.

čekám, až na obloze hne se mrak

čekám na setmění

iluzí

čekám na pobídku

z břicha

čekám, až se pochopím

a začnu milovat

nejsem náročná

jen nedočkává

a tak tu pořád čekám

na otisk sebe

v tobě

dávno zapuštěný

jak v betonu prut

Pekař

D.

chutnáš jako chléb

z tvých rtů poznání

padá mi do břicha

bez ozvěn

vstupuješ

pekař všedního života

vstávám brzy

na stole nedopitý čaj z kmínu

bolel tě žaludek

a z nočního pečení jen drobtů pár

do vlasů vpletených

jak housky

chutnáš jako chléb

přináším sůl

posvětit další ráno s tebou

O rybách

D.

Mluvíš o rybách

a září ti oči.

Dívám se na tebe,

kluka vidím.

A vlastně mu i závidím,

kolik místa v tobě má –

*můj Učitelí.***Snídaně**

D.

Úrodné půdy mého klína

smeteny

jak drobký ze stolu,

i dnes ke snídani nakrájený břichopůst.

Máš dopito,

v hrnku pevných boků

při okraji lem a na dně

sedlina,

přesto ti stále dolévám.

Úrodné půdy mého klína

zasety

nicotou,

láhne se zvyk

zvětralý za úsvitu

svlečených rán.

Přesto stále rozsvěcím

v pokojích našich stínů.

Kam až?

oslepena

stopami bosých nohou

propletených

našich těl

ty a já Jedno jsme

roztrženi

ulpívám

a svého spirituálního kritika

uvnitř

tím pěkně seru

s háčkem zaseknutým

nedokážu pustit

tebe

ani sebe

D.

nemůžu tě spasit

vyléčit

zachránit

před zráním tvého Lidství

můžu tě jen milovat

D

o jedn
ýn

pozdrav noční

děkuji za něj
pozdrav noční

z oblohy spadlý jak mrak
mně na polštář

a tak se dívám,
srdce otvírám
melodii *Života*,
prochází mnou
jak vlny v příboji
když udeří do kláves
Stvořitel

díkůvzdání

dnes jsem se vzdala

zbylo jen to poděkování
a tátovo objetí

šelest na okrajích
(tátovi)

spěchá zahradou
mírně nahrbený
ruce jak lopaty
srdce obnažené
pod štíty tasenými v obraně

a tehdy tě vidím

táto

poprvé

šelest na okrajích
jezířka
moc nechybí a přeteče

jen se dívám
a přetékám

cítím tvůj strach

vyhřezlého srdce krev
neutečeš

dcero

pořád ještě nevíš co je to být *Žena*
jen *být*
jen tohle si dovolit

na břehu Zapomnění
svlečená

dokud se nepustíš
nepoletíš

z Grálu

rubáš mě
 zas a znovu
 protože nejsem TAKOVÁ
pro tebe bezpečná
čitelná
ohavná
protože krvácím

z Grálu

bojuješ ze strachu
 a já s tebou
 se světem
 se sebou
 protože nechci bojovat

rubáš mě
 zas a znovu
 pokaždé
 když se přiblížím

z Grálu

dokud se nenapíšeš
 TAKOVÁ se vsáknou
 zpátky

táto

a obloha vzňala se plamenem
 Poznání,
 že není větší iluze
 než mrak na tváři Světla...

to odpoledne na jihu Francie

jsem si splnila svůj sen
 na terase pod markýzou
 s vinicí
 a sadem nektarinek za domem

to odpoledne na jihu Francie

jsem si splnila svůj sen
 na terase
 polonahá v zákrytu –
 písmen v příběhu přibývalo
 jak těch mravenců po stole

nedbají facek jen tak naoko
kdo by zabil mravence
 lezou všude
 i po mně
 stejně jako mouchy

jsem ještě vůbec živá
to odpoledne na jihu Francie?!

komár nasává
 boží posel že krev mám ještě teplou

Láskou

Kolik němých výkřiků
 zavřených srdcí
 unese Vesmír,
 aniž by puknul
 LÁSKOU
 k odvaze člověka
 znovu vystavět chrám?

Zvečera

úžlabinou
 protáhl se den
 do náruče Země

prstů spletených květ
 na čele
 pootevřeného Vědomí
 sledoval ten tichý skon
 zítřejší nevyhnutelnosti

bez iluzí

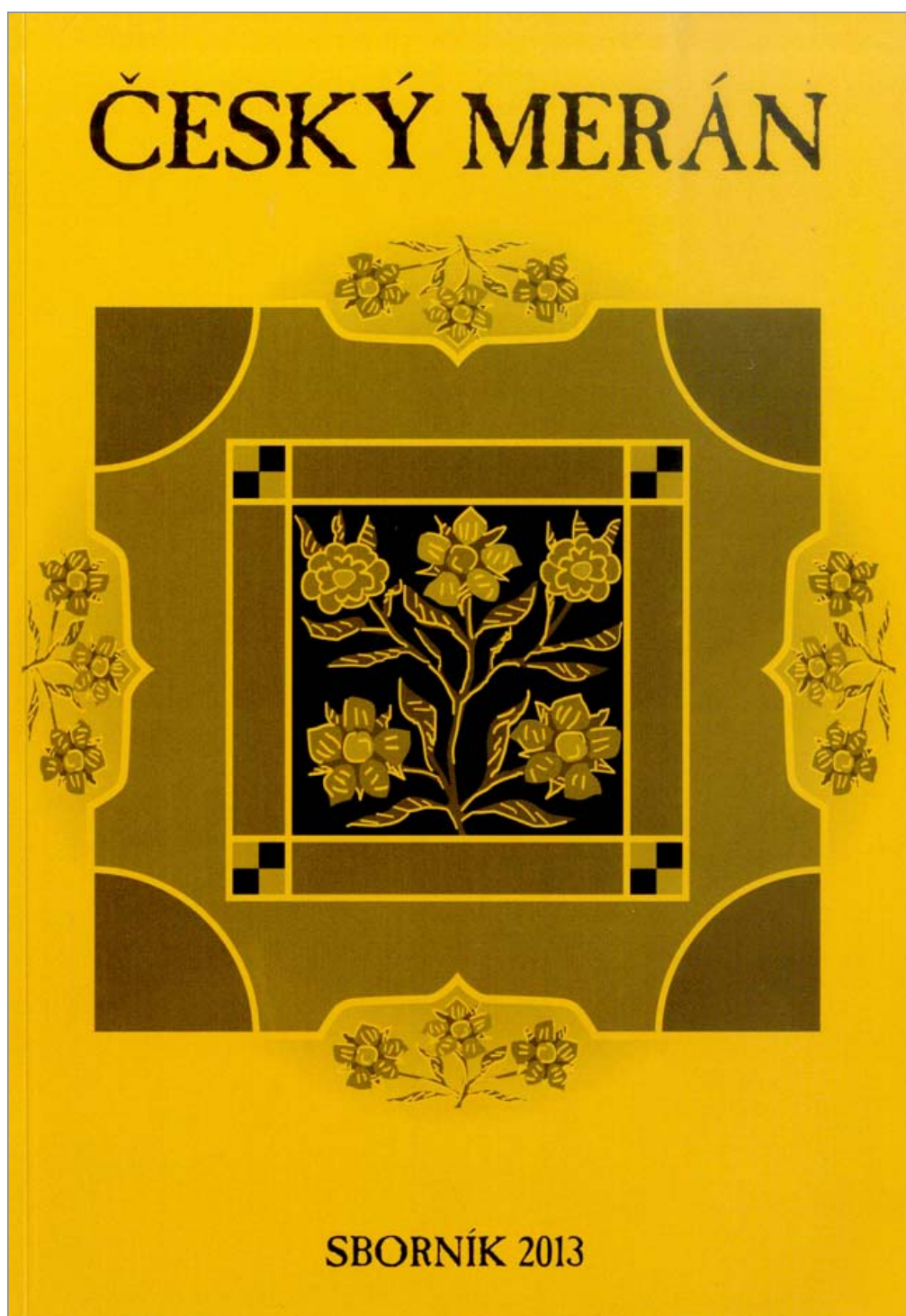
možná jednou
 až ze sebe sejmu svoje tělo

pak poznám

Český Merán č. 17

D
o jedn
ý n
ohy

S bezmála ročním zpožděním ke mně doputovalo sedmnácté číslo sborníku Český Merán. V Dobré adrese jsme v minulosti představili v rámci rubriky Z antikvariátních banánovek průvodce Za krásami Českého Meránu se zevrubným medailonem jeho autora, Jaroslava Spirhanzla Duriše. Když jsem však sbor-

ník otevřel, nestačil jsem se divit. Z místopisného proměnil se ve spiritistický! Na straně 166 je Durišova postmortální fotografie, pořízená devět let po spisovatelově smrti! Bohužel nikde v textu není uvedeno, jak tato fotografie vznikla. Že by zrcadlovkou Ljubitel 2 umístěnou při spiritistické seanci uprostřed talířku? Nejspíše za úsměvnou záhadou bude ale prachobyčejný šotek.

Nerýpal bych do toho, co se mne netýká, nebýt redaktorem kamarád T. Míka.

Jinak je sborník naprosto znamenitý se spoustou fundovaných statí, týkajících se regionu kolem Sedlce – Prčice.

Z obsahu vybíráme: Vzpomínky na konec druhé světové války v Sedlci, Nové výsledky archeologického výzkumu na náměstí v Prčici, Jaroslav Zdeněk – malíř a pedagog, Vzpomínky na bývalou Pochovu chalupu ve Vrchoticích, Červové z Božetína, Geologické poměry Českého Meránu, Sága rodu Blaschka, majitelů bývalého mitrovického panství v 19. a 20. století, Stará příjmení obyvatel Českého Meránu, Stopa Františka Bílka v Českém Meránu a výše zmiňované Dílo Jaroslava Spirhanzla – Duriše.

(mš)

Dílo Jaroslava Spirhanzla-Duriše

Antonín Podzimek

Jaroslavem Spirhanzlem Durišem se právem pyšníme jako sedleckým rodákem. Jeho život byl popsán Otto Jankou v samostatné knížce¹, jenže ani ta neobsahuje Spirhanzlovu bibliografii. Pokusil jsem se ji sestavit, aniž bych na počátku tušil, jak nesnadný to bude úkol. Nejvíce mi pomohl digitální katalog Národní knihovny ČR, ale ani ten není kompletní. A už vůbec nebude možné zachytit to, co bylo autorem publikováno v novinách a časopisech, ať již odborných či populárních. Jeho tvůrčí rozmach byl neuvěřitelný, mne zaujalo i to, že se jeho knížky o ptácích dočkaly mnoha vydání nejen u nás, ale i daleko za hranicemi.

Nejsem přesvědčen o tom, že bibliografie je úplná, budu vděčen za každou informaci vedoucí k jejímu doplnění.

Tuláková knížka: kresby z Ruska a Sibíře, Unie, Praha, 1920

Pedologické poměry na Sibíři, 1920

Poznejme svou půdu! (Rozhovory o fyzikálním stavu půdy), Čs. podniky tiskařské a vydavatelské, Praha, 1922

Z půdoznalecké praxe, Státní ústav pro agropedologii a bioklimatologii, Praha, 1923

O rašelinách, Ministerstvo zemědělství, Praha, 1924

Přístroj ke stanovení vodní propustnosti půdy (Předběžné sdělení), vlastním nákladem, 1924

Rolníkovo půdoznalství ve 100 otázkách a odpovědích, Českomoravské podniky tiskařské a vydavatelské, Praha, 1925

Půdoznalecký prozkum pozemků státní výzkumné stanice

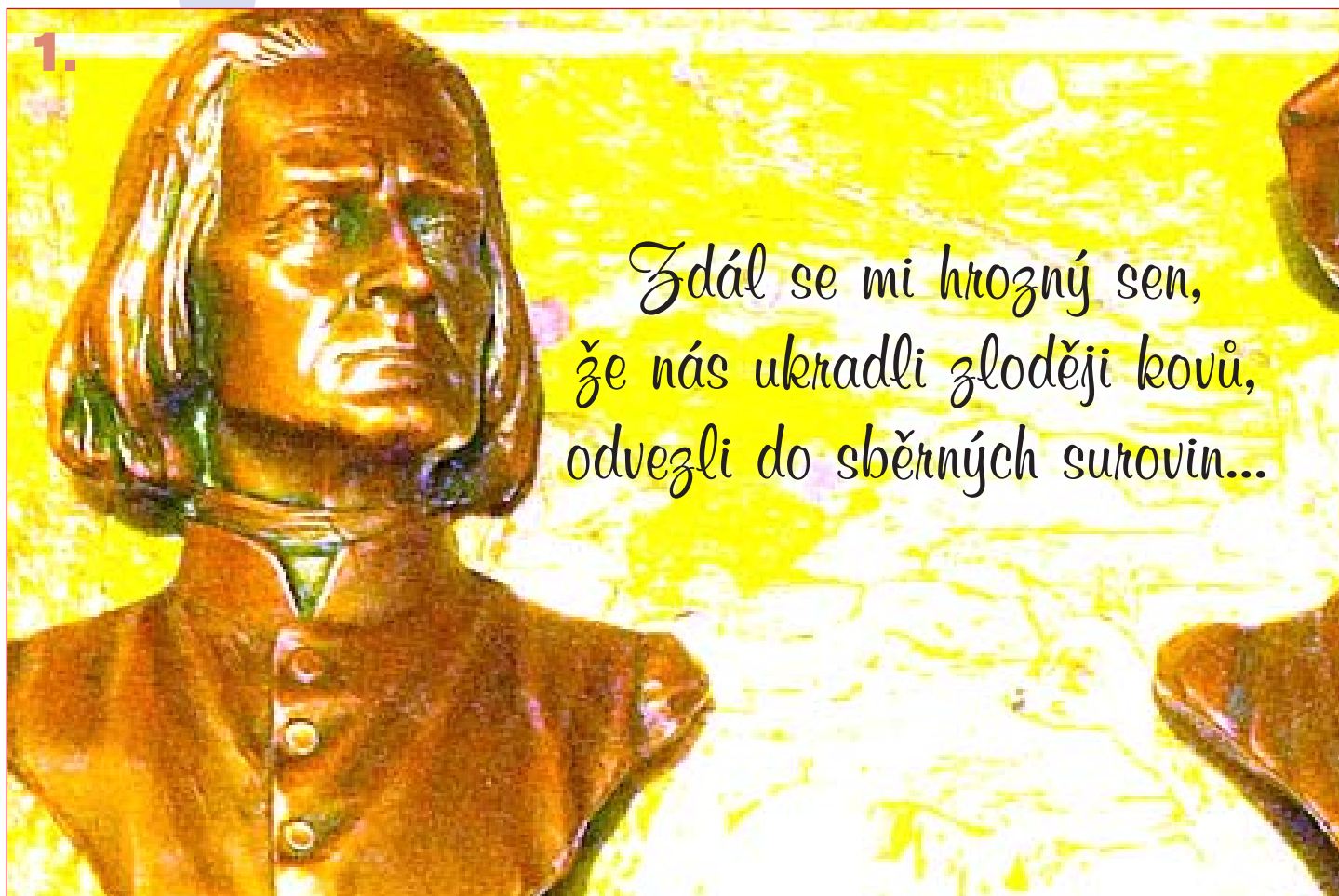

*Jaroslav Spirhanzl Duriš (*27. 4. 1889, †21. 7. 1960) na portrétu z roku 1969*

Liszt a Wagner...

v Piešťanech

1.

*Zdál se mi hrozný sen,
že nás ukradli zloději kovů,
odvezli do sběrných surovin...*

2.

...a tam nás rozřezali,
až z nás zbyly
jenom busty.

3.

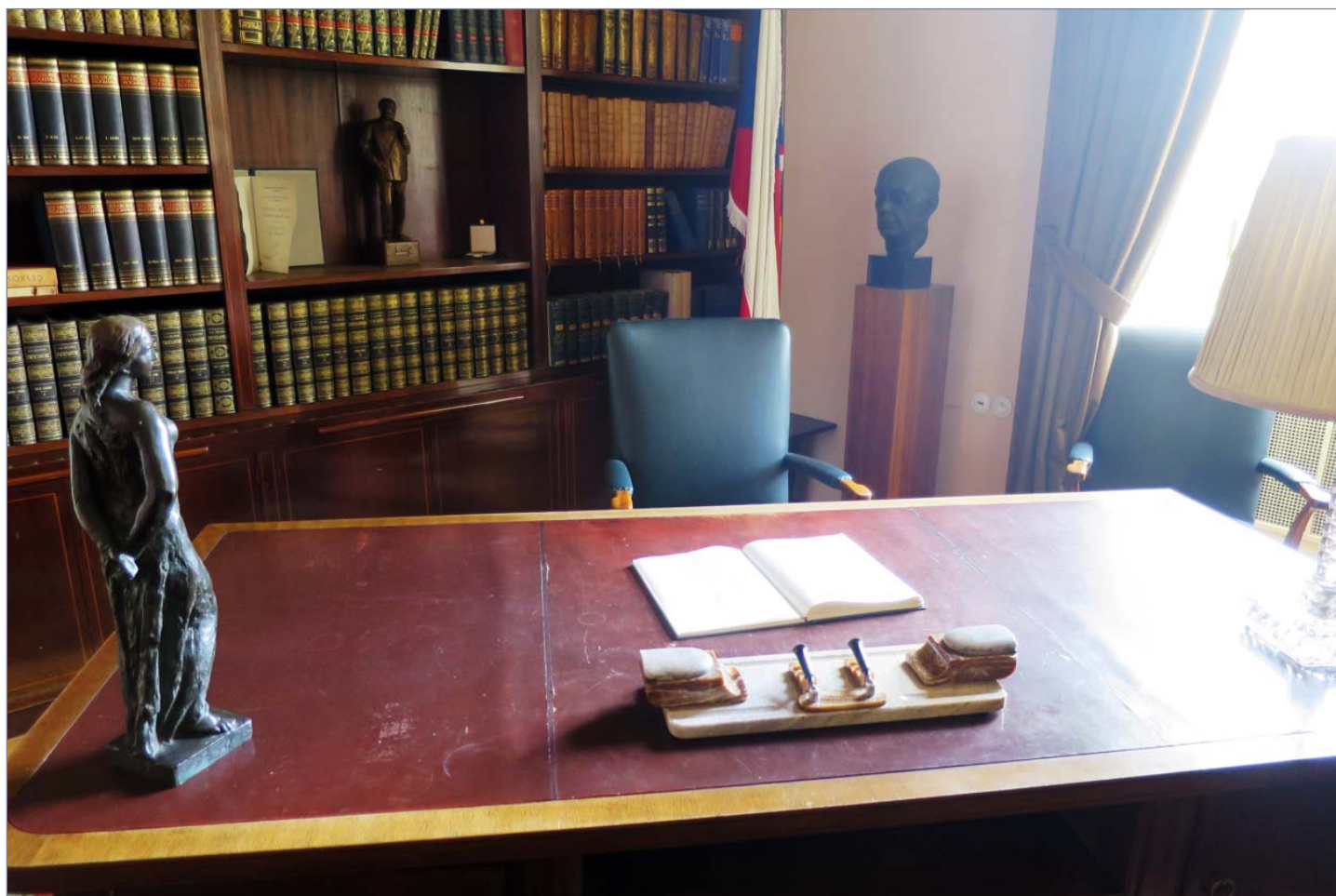

Ještě, že to
byl jen sen.

D

o jedn
ý n
ohy

Dva mordy
aneb
Na exkurzi
v Černínském paláci

Vlevo: Marek Toman, fotografie Michal Šanda

Pracovna Jana Masaryka

Loznice

Marek Toman je spisovatel a právě mu v nakladatelství Argo vyšla kniha Veliká novina o hrozném mordu Šimona Abelese. Marek Toman je zaměstnancem Ministerstva zahraničních věcí. Díky Markovi Tomanovi můžeme nahlédnout do prostor, kde se 10. 3. 1948 odehrál mord skutečný.

(mš)

Koupelna

Osudové okno

Dobromil Adresný Moje cesta

o jedn
ý n
ohy

*Ó, perutě
jen výš, k slunci výš!*

Tak Ikaros si pěl

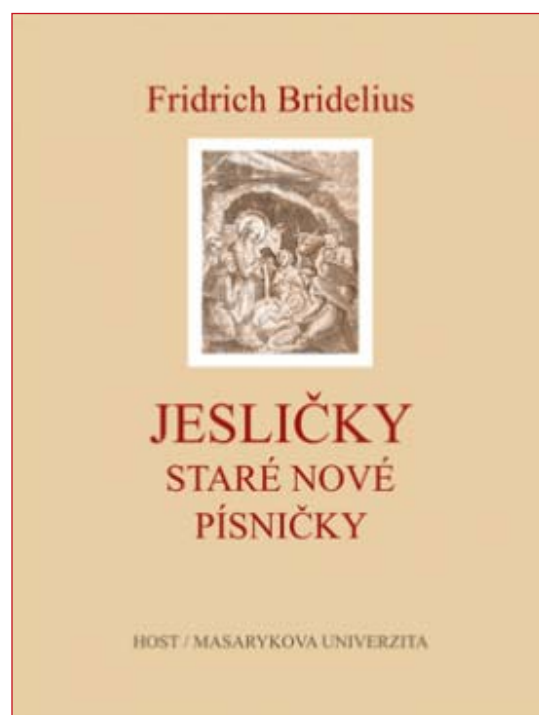
Pěl si tu svoji

Mé milované maloměsto
S nezbytnou mírou frustrace
Pomalu ale jistě
Přicházíš o svůj kulturní, lidský a kariérní potenciál
Jsem básník
A zajímají mě témata
Zkušenosti jsou nepřenositelné
Mé milované město
Nejsi ani příliš malé
Ani dostatečně velké
Máš své specifické podhoubí
Malá schválnost se proměňuje ve zradu

Tichá pošta funguje neomylně
V zšeřelých podloubích
Pokud jste naplavenina
Jste cizincem
Pykáte i za ostatní
Za rodiče, sourozence, pochybná školní spojení
Každé malé město má svého obecního mafiána
velkopodnikatele, celebrity, amatérského právníka,
rebelu, aktivistku, dealera, básníka i místního blázna
Boří se snadno
A tak stále víc věci nejsou tím
Čím se zdají být
Trvá dlouho pochopit
Propletenec vztahů
A básník udělá snadno chybu
Víc fauluje
Sprostěji nadává
Klientelismus a korupce
Do hospody chodí básník s elektrikářem
A na svět se dere
Nová kulturní levice
A umělec si má
Po zkušenosti nacismu a komunismu
Zvolit stranu
A přiznat se k ní
Být silný a svobodný jedinec
Obecní básník
Nesmí se nesmí
Ve své ulitě
Oddávat artistnímu bezčasí
Protože pokud bude mít báseň takovou moc
Aby změnila něco v nás
Změní něco i ve společnosti
Je to jedna z cest
Moje cestak

Průhled do světa barokních kancionálů

Ještě pořád se u nás traduje – zřejmě z Jiráskova interpretovaného Nejedlým – že doba barokní jesti dobou temna, v níž není svitu kultury a humanity, obrácení na víru děje se hrubým násilím a mezi konfeselemi zeje záští ano válkou třicetiletou vykopaná hluboká propast, již nelze přehlédnouti natož přemostiti. Pokud se však dokážeme odpoutat od zjednodušujících klišé dobrých leda myslím úzkého záběru, ukáže se, že skutečnost byla mnohem složitější a pestřejší, než jsme se mohli dočísti v dějepravách doby nedávné.

Že totiž existují myšlenky a motivy, které čile migrují mezi uměleckými díly rozličné ideové provenience, aniž tím ohrožují stabilitu duchovního světa, do něž jsou projektová-

ny a vysílány. Tak Komenského školský systém čile čerpá z dřevního školství jezuitského, zatímco Kořínek nebo Balbín co zdroj poznání domácích dějin doporučují mezitím emigrovavšího Stránského. Biblí svatováclavská v mnohém čerpá ze své bratrské kralické předchůdkyně. V řadě pobělohorských kancionálů nalezneme tytéž texty či alespoň (vizme ony bratrské) melodie jako v těch dřevních, ještě humanistických – ne pokaždé musí si trojjediný Bůh zoufati nad rozdělením lidu trojí víry.

Byť nelze říci, že zde panuje shoda úplná – natož idyla. Ale snad nám zkoumání toho, co druhdy spojovalo – anebo naopak rozdělovalo (jak bylo které téma traktováno katolíky, utrakvisty / luterány, bratřími; kde lze hovořit o obdobné interpretaci téhož – kde lze naopak viděti zřetelnou snahu o vymezení se) – může pomoci také dnes a později: u vědomí rozličnosti kořenů pochopiti, co mohou mít společného do různých směrů (pod tímž sluncem) rostoucí větve téhož stromu (a nemusí jít jenom o přesvědčení náboženské, politické...).

Tady však nehovořím o nějakém olbřímím skutku převracejícím myšlení mnohých, o nějaké dokonce masové období Pavlova obrácení cestou do Damašku, ale daleko spíše o drobných krůčcích našich každodenních, a přece také trochu svátečních cest. Svátečních tedy? – neboť se mi do rukou dostala vzorově provedená edice jednoho z méně významných barokních kancionálů; totiž edice taková, jež dané dílo vidí rozepjato na kříži vertikály synchronních a horizontály diachronních souvislostí jednak jednotlivých prezentovaných čísel, jednak obdobných písňových svodů (přičemž editoři svedli dohlédnouti přes hranice jazyků, zemí, věr, epoch historických i stylových).

Rozsahem, kvalitou původní tiskařské práce, počtem zachovaných svazků vydání zjevně příležitostného a mírou doložitelné recepce vskutku zřejmě půjde o jeden z méně výrazných barokních edičních počinů obnovujících se domácí katolicity. Na významu však danému dílku (pokud už nechceme hovořit o skvostném jeho podání současném) dodává osobnost jeho pořadatele, za nějž byl určen Fridrich Bridelius S. J.* (1619–1680).

Díky tomu jsou Jesličky (s incipitem Staré nové písničky; jenž vymezuje, že vedle soudobého textového a hudebního materiálu byly zde sebrány též dřevní opusy domácích i cizích proveniencí – ty jako textové kontrafakty) s Bridelovým jménem spojovány nanejvýš v české literární historiografii znamenající barokní tvorbu slovesnou, básnickou, písňovou. Název dílka pak jeho obsah dopředu charakterizuje jako zpěvy adventní a vánoční – při bližším ohledání zde nalezneme ještě písně obecně nábožensky vzdělavatelné a k náboženské výchově (zejména katolický dorost) motivující. U mnoha dílek těžko odhadnouti nejen samotného autora, ale dokonce místo a dobu vzniku. Neboť ony – zejména pak staré – písničky procházejí začasť složitou cestou tradování a úprav (jak jsme již medle pravili:

někdy i napříč jazyky, zeměmi, konfesemi). Těžko také určit, které z těch nových vyšly zpod pera Bridelova (byť se o to novodobí editoři – jednak na základě shod s myšlenkovým světem a tvárnými postupy jiných děl Brideliových, jednak tehdy, pokud otištění v Jesličkách jesti vůbec první prezentací některé z písní – snaží); neb pro barokního autora je v řadě případů výsledek práce důležitější vlastní slávy. (K dobovému pohledu na autorství patří ovšem např. také to, že Bridel do svého kancionálu bez podstatných úprav přebírá soudobé opusy Michnovy.)

Smíme-li soudit podle práce s cizím textovým a hudebním materiálem, patří Bridel mezi tvůrce pietní, staromilské ano konzervativní, vracející se mnohdy ještě k předformační podobě některých děl. Na druhé straně je však seznámen se soudobou jezuitskou produkcí nejen domácích; a v pracích, jež mu snad lze připsati, pokouší se o traktování i složitějších věroučných problémů (pokud však tyto texty neslouží obecné katechezi). Nicméně neváhá do svého konvolutu převzít z někdejších utrakvistických / luteránských zpěvníků to, co neodporuje ani věrouce katolické, disponuje silou náboženského přesvědčení a dostatečnými kvalitami uměleckými (tomuto vcelku pragmatickému přístupu nejen Bridelovu můžeme poděkovati, že se baroko přece nestalo takovou césurou, jakou v něm chtělo viděti rané naše osvětské obrození).

Pokud jsem hovořil o současné vzorné edici někdejšího Bridelova počínu (jenž zřejmě – s datací 1658 – na konci předešlého roku co vánoční / novoroční dar vychází z Brideliem tehdy spravované jezuitské officíny klementinské), která z něj (ačli původně byl sotva Řípem) činí alpské velikány, z nichž lze podstatně rozeznati (nejen) dobovou kancionálovou produkci (rozličných zemí a jazyků), dodávám nyní, že její vyčerpávající úplnost je myslím velmi dobře vymezena anotací na přebalu obsáhlého (více textověkritickým materiálem než samot-

nou prezentací původních Jesliček vyplněného) svazku: „Knižní publikace je první edicí prezentující tento barokní kancionál v úplnosti a ve všech třech základních dimenzích, tj. literární, hudební a jazykové. Písňové texty jsou editovány společně s notací, každá píseň je doprovázena textově a hudebně kritickými poznámkami, vysvětlivkami a diferenčním slovníkem. Kniha obsahuje také Katalog písní kancionálu Jesličky, v němž je vyloučen původ a proměny jak textové, tak hudební složky všech písní Jesliček, a trojici doprovodných studií, které interpretují tento zpěvník a písně v něm shromážděné v několika vybraných dobových kontextech. Součástí publikace je zvukové CD s nahrávkou kompletního repertoáru Jesliček.“

Tož dosti na to, aby z dějepřavy a literární historiografie vstoupil pater Bridelius i se svým kancionálem do kultury vnímané a žité, hudební a literární kultury současné. Ne, nebudu vám tuto knihu doporučovati pod stromeček. Neb se domnívám, že její poesie přesahuje úzké vymezení jednoho z období roku církevního.

Pro takzvaného řadového čtenáře mohou snad býti problémem rozsah či odbornost studií a edičních poznámek Bridelovo díla obklopujících. Nicméně věřím, že také on nakonec podlehne střídme prostotě dobově věrného podání jednotlivých kancionálových písní na připojeném CD. (Na němž nese hlavní podíl Literátské bratrstvo u kůru kostela sv. Václava v Netolicích.)

* Vystupující v dějinách české literatury též jako Bedřich Bridel či Fridrich Bridel.

Ivo Harák

Fridrich Bridelius: Jesličky. Staré nové písničky, edičně připravili, průvodní studie a transkripční poznámku napsali, vysvětlivky a diferenční slovník sestavili Pavel Kosek, Tomáš Slavický a Marie Škarpová, HOST – Masarykova univerzita, Brno 2012, 1. vydání, náklad neuveden, 480 stran, cena 389,- Kč

D

o dru
ý n
ohyPavel
KolmačkaWittgenstein
bije žáka

*Z*a zavřenými dveřmi v chudichromské
malotřídce kdosi recituje.

„Špinavá voda stojí v ohništi.
Plavky ve výprodeji.
Rozraženými vraty fičí.
Ani ve spánku nezmlká tón eolské harfy.
Je to jen chvilka, co jsme nosili koše rajčat, dýní,
chvilíčka, co jsme byli děti.
Chrastí a šustí kukuřičné listy.
Mars klouže z noční pastí,
prochází Jesličkami:
začalo září a my trneme na břehu stáří.
Až všechno zhasne, tajemství se zjeví.“

Vzápětí se ozvou údery. „Takhle se recitují verše?“
A nářek: „Au! Au! Au!“
To Wittgenstein bije Kolmačku.

(mš)

Pavel Kolmačka: *Wittgenstein bije žáka (Triáda, 2014)*

D

o dru
ý n
ohy

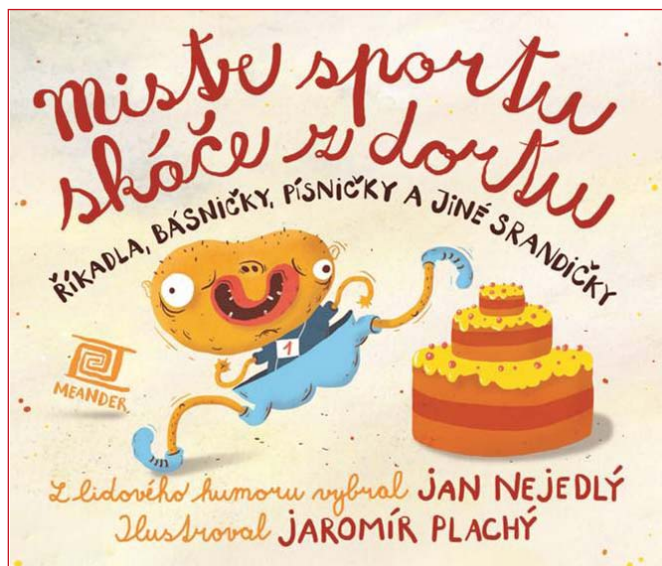
Dvě

*N*akladatelství Me-
ander právě vy-
dalo dvě čerstvé
novinky a shodou okolností
jde o naše kamarády, takže
jim tímto rádi děláme skry-
tou reklamu. A jaké to novin-
ky jsou?

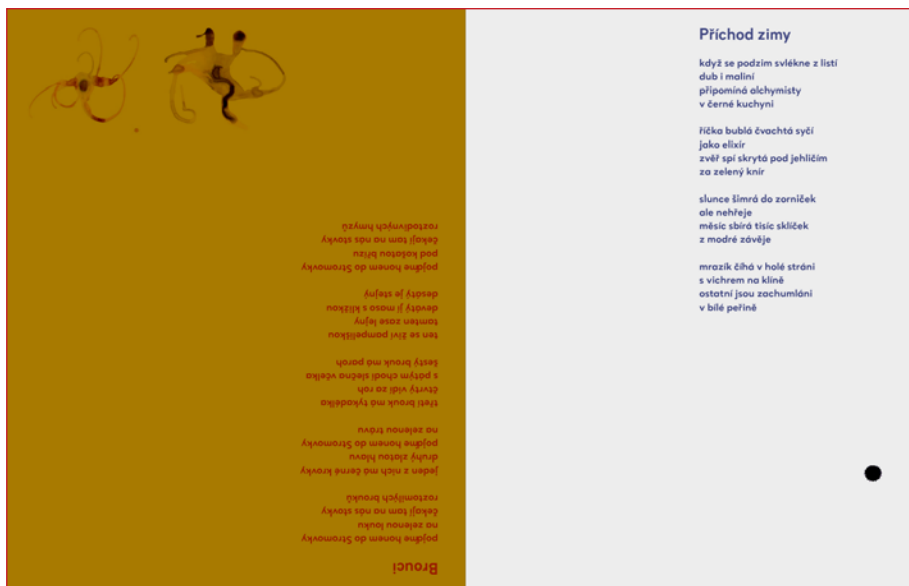
*Jan Nejedlý: Mistr sportu skáče
z dortu*

Michal Bystrov: Nech ten mech

**Škoda
každé
rány,
která
padne
vedle**

novinky z Meanderu

D

o druh
ý n

Magazín UNI

S přátelenský magazín UNI vycházel po čtvrtstoletí v originálním nudlovitém formátu. Od zářijového čísla se proměnil nejen formát, ale i rozsah. Modifikovaná A4 o 60 stranách umožňuje více pracovat s grafikou a fotografiemi, využít snadněji čitelné písmo, přinášet analytičtější texty a výrazně zvýšit podíl názorových příspěvků, tedy zejména recenzí. V souvislosti se změnou formátu se zvětšil prostor pro pravidelnější informování o žánrech,

kterým se doposud UNI věnovalo spíše okrajově. Zvětšil se prostor pro literaturu, divadlo a film.

Pro čtenáře, kteří na proměnu časopisu přispěli prostřednictvím sbírky na Hithitu, uspořádal Unijazz coby poděkování 3. 10. v klubu Kaštan koncert, na němž vystoupili Stinka, Tata Bojs, Michal Bystrov trio a Dřevěné pytlí v jutových uhlích.

(mš)

v nové podobě

Šéfredaktor Ondřej Bezr
a vydavatel Čestmír Huňát

Stinka – Hana Lundiaková

Tata Bojs

Tamara
Nathová,
Michal
Bystrov,
Vojtěch
Kouřimský

8. – 16. 11. 2014

PRAHA

alternativa

22. ročník mezinárodního hudebního festivalu

Kaštan / Malostranská beseda / Čítárna Unijazzu

DREAMER'S CROSSING (USA/CZ)

GARETH L. DAVIS / ELLIOTT SHARP (UK/USA)

PERCH HEN BROCK & RAIN (NL/USA/GER) ŠIROKO DALEKO (CZ)

KOSMICKÝ ŽIRAFÁČ (CZ) POLAR BEAR (GB) MASSOLA (CZ)

PRAŽSKÝ IMPROVIZAČNÍ ORCHESTR (CZ) LAURIE AMAT (USA)

MARTIN JANÍČEK (CZ) BERGLJOT (CZ/NOR) NE:BO:DAJ (SK)

KAZE (JAP/FR) WENZL DNATEK (A) STRATOCLUSTER (CZ)

přehlídka Malá Alternativa / výstavy / workshop

www.alternativa-festival.cz

PŘEDPRODEJ: TICKETSTREAM, TICKETPORTAL, TICKETPRO, REKOMANDO, ČÍTÁRNA UNIJAZZU

Pořádá Unijazz za finanční podpory hl. m. Prahy, MK ČR, Státního fondu kultury ČR, SAI, Nadace Český hudební fond a Nadace Život umělce.

D

o druh
ý n
ohy

Paseka

paseka

v háji české literatury

Kanada

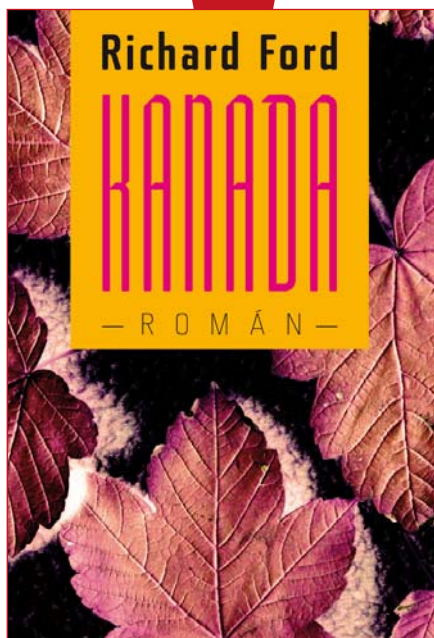
Richard Ford

„Skutečný mistr moderního amerického románu.“ – Independent

„Nejprve vám povím o loupeži, již se dopustili naši rodiče. Pak o vraždách spáchaných později,“ začíná líčení příběhu svého dospívání ve stínu rodinné tragédie hlavní hrdina románu Dell Parsons. Poté co se Dellův otec, bývalý válečný letec zapojený do obchodu s kradeným masem, pokusí vyřešit své finanční problémy přepadením banky a je i s manželkou zatčen, je patnáctiletý Dell převezzen matčinou přítelkyní z Montany na kanadský venkov a zanechán v péči jejího bratra Arthura. Brzy však zjišťuje, že také jeho podivínský ochránce prchá před temnými stíny minulosti, jejichž dopadu nemá být ušetřen ani on sám. Fordův román, poutající mimo jiné autorovým brilantním jazykovým stylem a schopností plasticky vystihnout subtilní myšlenkové a citové pochody jeho protagonisty, se záhy po svém vydání dočkal vynikajících recenzí a byl označen za „jeden z prvních velkých románů jednadvacátého století“.

Richard Ford (1944) patří k nejvýznamnějším současným americkým prozaikům. Je autorem sedmi románů a tří povídkových sbírek, českým čtenářům byl představen romány *Z pekla štěstí* (1981, č. 1993) a *Divočina* (1990, č. 1993) a povídkou „*Lásky*“ (v souboru *Vypravěči amerického Jihu*, Paseka 2006).

Z angličtiny přeložil Jiří Hrubý

1

Nejprve vám povím o loupeži, již se dopustili naši rodiče. Pak o vraždách spáchaných později. Ta loupež je důležitější, protože život můj a mé sestry obrátila tím směrem, jakým se pak ubíral. Kdybych to neřekl hned na začátku, nic by tak úplně nedávalo smysl.

Naši rodiče byli snad nejméně pravděpodobná dvojice bankovních lupičů na světě. Nebyli to žádní podivní týpci a rozhodně od pohledu nepůsobili jako zločinci. Nikoho by nenapadlo, že jsou nějak předurčení ke konci, který je čekal. Byli prostě úplně normální – i když tenhle dojem vzal zasně ve chvíli, kdy tu banku opravdu přepadli a vyloupili.

Můj otec, Bev Parsons, byl venkovský kluk, který se roku 1923 narodil v alabamském okrese Marengo; v roce 1939 tam vychodil střední školu a moc toužil po kariéře u Vojenských leteckých jednotek, z nichž se později stalo Letectvo Spojených států. Nastoupil v Demopolisu a výcvik absolvoval v Randolphu u San Antonia. Chtěl se stát pilotem stíhaček, jenže na to neměl vlohy a náhradním řešením bylo školení na pumometčíka na bombardérech. Létal s B pětadvacítkami, lehkými mitchelly střední kategorie, které byly nasazeny na Filipínách a později nad Ósakou, kde z nich doslova přšela zkáza: stejně tak na nepřítel jako na úplně nevinné lidi. Táta byl vysoký, suverénní a pohledný, měřil přes metr osmdesát (sotva se do kukané pumometčíka nasoukal), měl mohutný hranatý obličej, který jako by pořád na něco čekal, vystouplé lícní kosti, smyslné rty a krásné ženské řasy, dlouhé. K tomu byl pyšný na zářivé bílé zuby, krátké černé vlasy a taky na své jméno: jmenoval se Bev, kapitán Bev Parsons. Nikdy jaksí nepřipustil, že Beverly většinou lidé považují za ženské jméno. Je anglosaského původu, tvrdil. „V Anglii je to úplně běžné. Vivian, Gwen a Shirley tam jsou mužská jména.“

11

A nikdo si je neplete se ženskejma. "Táta na chvíli nezavřel pusku, na Jižanu byl hodně nepředpojatý, k lidem se choval laskavě a velkoryse, díky čemuž to měl v letectvu dotáhnout daleko, jenže to daleko nedotáhl. Těkavýma, ofíškově hnědýma očima v každé místnosti hledal někoho, kdo by ho byl ochoten poslouchat; obvykle jsme to byli sestra a já. Otřeptané vtípky po jižansku doprovázel teatrálními gesty, znal karetní triky a různá kouzla. Uměl si vykloubit palec a pak ho nasadit zpátky, nechal zmizet a zase objevit kapesník. Na piano hrál boogie-woogie a někdy na nás mluvil „po jižansku“, někdy zase jako Amos'n'Andy. Při létání v mitchellech částečně ohluhl a byla to pro něho citlivá věc. Ale působil jako drsný chlap: „poctivý“ vojenský sestřih a modré kapitánské sako, a obvykle z něj vyzařovala nehraná srdečnost, takže jsme ho my dvojčata milovali. Zřejmě i proto zaujal mou matku (i když víc neladící dvojici už sotva mohli být: každý byl úplně jiný), která nedopatřením otěhotněla při jediném letmém setkání; seznámili se v březnu 1945 na večírku uspořádaném na počest navrátilých se letců ve Fort Lewis, kde se táta přeskoloval na proviantáka, protože bombardování už nebylo potřeba. Vzali se, hned jak se o těhotenství dozvěděli. Její rodiče, židovští přistěhovanci z Polska, kteří bydleli v Tacomě, se sňatkem nesouhlasili. Byli to vzdělanci, učitelé matematiky a poloprofesionální hudebníci, kteří veřejně vystupovali v Poznani; po roce 1918 z Polska odjeli, přes Kanadu se dostali do státu Washington a našli si celkem nepravděpodobnou práci: dělali školníky. Židovství pro ně tehdy mělo minimální význam, což platilo i o naší mámě. Byl to prostě jen starodávný způsob života, omezený a svazující, kterého se moc rádi zbavili – zvlášť v zemi, kde podle všeho žádní Židé ani nežili. Že si ale jejich jediná dcera jednou bude brát usměvavého a upovídaného jedináčka skotsko-irských odhadců lesa a dřeva z alabamského zapadákov, by je tedy v životě nenapadlo a celkem záhy pustili ten fakt z hlavy.

12

A jakkoli by se při jistém časovém odstupu dalo usuzovat, že se k sobě naši rodiče pouze nehodili, platilo spíš to, že když si máma tátu vzala, byl to z její strany pořádný kompromis a její život se už napořád úplně proměnil – nikoliv pozitivně, jak to jistě vnímala.

Moje matka Neva Kamperová (zkrácená verze Genevy) byla drobná, energická žena s brýlemi a neposlušnými hnědými vlasy, jejichž řídké prameny jí visely až k bradě. Měla husté obočí a na lesklém čele kůži tak tenkou, že jí prosvítaly žilky. Pleť měla bledou, jako kdyby vůbec nechodila na sluníčko, díky čemuž působila velmi křehce. Křehká ovšem nebyla. Táta žertoval, že Alabamáci tam od nich takovým vlasům říkali „židovské“ nebo „přistěhovalecké“. Jemu se ovšem ty její vlasy líbily a miloval ji. (Ona jako by si takových řečí nikdy moc nevěšimala.) Měla drobné, něžné ruce, nehty pěkně zastřížené a nalakované; měla ty svoje ruce ráda a nevědomky jimi gestikulovala. Povahou byla velký skeptik, když jsme k ní promlouvali, poslouchala velice soustředěně, a byla chytrá se sklonem k jízlivosti. Nosila brýle bez obrouček, četla francouzskou poezii a ráda používala výrazy jako „cauchemar“ a „trou de cul“, jímž jsme se sestrou nerozuměli. Poštou jí chodil hnědý inkoust, jímž psala básně; taky si vedla deník, který jsme nesměli číst, a za normálních okolností měla nos trochu nahoru a vypadala mírně zmateně, třeba jako osoba s astigmatismem. Působila tak stále víc a možná taková byla odjakživa. Před svatbou s tátou a velmi rychlým narozením sestry a mě si v osmnácti stačila udělat Whitmanovu vyšší střední ve Walla Walla, pracovat v knihkupectví – kde zřejmě vystupovala coby bohémka a básnička – a doufat, že jednoho dne z ní bude svědomitá lektorka na nějaké menší univerzitě a bude mít za muže někoho úplně jiného, než koho si nakoniec vzala, dejme tomu nějakého profesora, který by jí umožnil život, k němuž byla podle vlastních představ předurčena.

13

V roce 1960, kdy došlo k událostem, o kterých píšu, jí bylo teprve čtyřiatřicet. Přesto už u nosíku, narůžovělého na špičce, měla důstojné vrásky, a šedozelené oči, velké a pronikavé, zakrývala tmavá víčka, kvůli nimž působila odtažitě a trochu smutně a nespokojeně, což skutečně byla. Měla krásnou útlou šíji, při nečekaném úsměvu se objevily drobné zoubky a rty se jí stočily do dívčího srdíčka. Právě tak se ale usmála málokdy – vlastně tím úsměvem obšťastňovala jen sestru a mě. Uvědomovali jsme si, že máma rozhodně nevypadá tuctově: obvykle nosila olivově zelené kalhoty, bavlněnou halenku s nabíranými rukávy a boty z juty a bavlny, které si nechala poslat ze západního pobřeží, protože v Great Falls se něco takového koupit nedalo. A ještě výstředněji působila, když zdráhavě stála vedle našeho táty, fešného extrovertního dlouhána. Jako rodina jsme se do světa – třeba jen do restaurace – vydávali málokdy, takže jsme si ani neuvědomovali, jak rodiče mezi ostatními lidmi působí. Nám život u nás doma připadal normální.

Úplně jsme se sestrou chápali, proč asi Bev Parsons mámu zaujal: vysoký ramenatý chlap, upovídaný, vtipný a vždy připravený potěšit každého, kdo se zrovna namanul. Nikdy ale nebylo tak úplně jasné, proč ona zaujala jeho – byla hodně malá, měřila jen něco přes metr padesát, introvertní a plachá osoba s uměleckými sklony, která se s nikým moc nebavila a byla hezká, jen když se usmála, a vtipná, jen když byla úplně v pohodě. Táta zřejmě celou tu směsí jaksi oceňoval, uvědomoval si, že je máma bystřejší než on, ale on že ji dokáže potěšit, a měl z toho radost. Tátu určitě šlechtilo, že jejich tělesnou nekompatibilitu nevnímal a hleděl až do nitra lidských záležitostí. Já to obdivoval, i když máma takové věci neregistrovala. Přesto dodnes to jejich podivné propojení tělesné jinakosti chápu jako jeden z důvodů, proč to s nimi špatné dopadlo: bez pochyby se k sobě nehodili, tak to bylo prosté, a nikdy se neměli vzít a udělat všechno to, co udělali.

14

Hned po tom vášnivém setkání si oba měli jít vlastní cestou, bez ohledu na následek. Čím déle spolu byli a čím líp se znali, tím spíš si přinejmenším ona uvědomovala, že to byla chyba a jejich život že je stále víc vyšinitý – trochu jako dlouhý důkaz v matematice, kdy první špatný výpočet znamená, že každý další krok vás zavede ještě o něco dál od místa, kdy to ještě dávalo smysl. Sociolog z tehdejších časů, tedy počátku šedesátých let, by to možná charakterizoval tak, že naši byli předvojem v přelomovém historickém okamžiku, že byli mezi prvními, kdo překročili společenské konvence, vzbouřili se a přijali krédo, podle něhož se vše stvrdí až sebezničením. Což ovšem nebyli. Oni nebyli nezodpovědní jedinci a předvoj čehokoli. Už jsem řekl, že byli normální lidé, jímž okolnosti, špatný odhad a smůla vnukly mylný dojem, že je třeba překročit hranice, jež považovali za správné, a pak už pro ně nebylo cesty zpět.

I tak o tátovi ještě řeknu tohle: když se vrátil z války, kde byl nástrojem smrti hvízdající z oblohy – psal se rok 1945 a my se sestrou jsme se narodili na základně Wurtsmith v Oscodě v Michiganu –, zřejmě byl ve spárech jakési nespecifikované tíhy, tak jako ostatně mnozí váleční veteráni. A do konce života s tou tíhou bojoval, snažil se zůstat pozitivní a nejit ke dnu, dělal špatná rozhodnutí, která se na chvíli jevila jako dobrý nápad, ale v podstatě nechápal svět, do kterého se vrátil, a s tímhle nepochopením žil celý svůj život. Určitě to tak měly miliony kluků, ale táta by si to sám o sobě nikdy nepomyslel, nikdy by nepřiznal, že to tak je.

2

Naše rodina skončila v Great Falls v Montaně roku 1956 – tak jako se po válce náhodně usazovaly četné rodiny vojáků. Předtím jsme žili na leteckých základnách v Mississippi, Kalifornii a Texasu. Máma měla tu svou školu a na každém

15

Poslední performance Milana Kozelky

Ať už se o Milanu Kozelkovi napsalo a napíše cokoli, sotva kdy se bude jednat o obraz celistvý a pravdivý.

Milan několikrát vyprávěl, že během restitucí mu padla do klína nemovitost, vila kdesi na Karlovarsku. Ty vole, barák jak kráva, říkal. Dovedete si snad někdo představit Kozelku, ve vile jako kráva? Jenže ve vile už sídlil dětský domov. Tak jsem jim ten

barák nechal. No copak jsem nějaké kapitalistické z..d? Poté nad předsedou Komunistické strany Vatikánu jeho manželka definitivně zlomila hůl. Jak to bylo ve skutečnosti, se už asi nikdy nedozvíme.

Každopádně ty opilé bezdomovce v parku na Balabence fakt tahal ze sluníčka do stínu.

Petr Štengl

Foto Michal Šanda

Mořic Klein: Ostatky

Mořic Klein se narodil roku 1976. Po letech prožitých v Hradci Králové, v Praze a ve vesnici Mezno se vrátil do Sedlce-Prčice, odkud pochází. Učí na gymnáziu češtinu a společenské vědy. V roce 2008 vydal knihu *Otherside*, zápisky z pobytu v USA. Sbíрка *Ostatky* je komponovaným výběrem z více-ro volných cyklů *Cikánov*, *Pohyby podzimu*, *Průklepy krajiny* či *Skrz*. Sbíрка vyšla péčí nakladatelství Nová tiskárna Pelhřimov.

Ve staré omítce
pavučiny prasklin,
pavučinky prasklinek
jak vlasečnice
cedí krev
od srdce
pod kůži přítomnosti naší.

(28. 7. 2012, Dolní Olešnice)

Marianův táta
je policajt.

Marianově sestře
je devět.

Marianovi
nejde matematika.

Jako že dvakrát čtyři
je vosum.
Osmkrát
za pětku přes prsty drátem.

„Bejt dospělej?
Nemuset se vidět s otcem,
jak soud nařídí.

Šťastnej?
Barák se zahrádkou
a nebejt línej.“

V záznamech:
pohlavně ji zneužíval.

Vyhublá a dlouhá
třináctiletá
Vlasta Gunárová
líčí: „Dali mi pět těch no
asi tisíc pět mi dali,
tak sem šla no.“
Nahá k tyči.

Žilami ostružiní
dotéká krev tohoto roku.

Je podzim ve škarpách,
v šedých a žlutých drátech trávy.

Kostrý kopřiv
jako kdyby k životu vracely
přízraky Osvětami.

Ale jen před smrt.

Nebe podzimu
se vpíjí do škarpy vezdejší.

I do mého kroku.

(17. 11. 2005)

Ivo Fencel: Než to zapomenu

D
o druh
ý n
ohy

ždýcky jsem psaním vzpomínek pohrdal. „To je to nejjednodušší,“ říkal jsem si. „Kniha musí mít zápletku, jako to uměl Wilkie Collins, a vůbec: O skutečném životě nemá cenu psát, když jej dnes a denně trpně prožíváme.“ Což jednou prohlásil Oscar Wilde... Jenže pak zestárnete a uvědomíte si, že všechn onen materiál začínáte zapomínat. A třeba ani za víc než za vzpomínku nestojí! A proč vlastně sofistikovaně maskovat a obalovat PRAVDU?

Bill jsou šaty

Jako velmi malý chlapec jsem mohl snad číst nějakou knížku, anebo mi byla spíš čtena, jejímž následkem se stala následující vize přehrávaná mnou před usnutím. Byli dva muži jménem Bill a Stewart a Bill klesl k zemi a snad umírá. Mladší Stewart je mu přítelem. Jména obou jsou v té vizi důležitá svou znělostí, ale zvláštní význam mělo i Billovo oblečení. Bylo poměrně volné, zahalující, náležel k němu i delší kabát či plášť a vzpomínám na větu, kterou jsem to okouzleně shrnoval. „Bill jsou šaty.“ Tento aspekt asi souvisel s puritánskou výchovou mé babičky, která vedla k jistě nechuti se obnažovat, ba až k pocitu neestetičnosti nahoty. Také mám pocit, že vize Billa a Stewarta mohly souviset s dramatem na Novém Zélandu ve finále *Děti kapitána Granta* a snad i s jednou knihou Alberta Vojtěcha Friče, snad *Strýčkem Indiánem*, kde se bojovalo s „červenokabátníky“, ale kterou jsem nikdy nedočtl. Tyto postavy však nikde nevystupují, takže mám dodnes pocit, že by mohlo jít o ohlas vzpomínky z nějakého předešlého života, ve kterém jsem podobně zemřel. Co vím určitě je to, že vztah obou mužů byl spojený s hlubokým přátelstvím, oddaností a obětí.

Lev a princezna

Později v dětství, ale ještě v čase, kdy měli rodiče ložnici v přízemí, jsem si dělal „jeskyni“ pod peřinou na tomto lůžku s odněkud do mě zase vstoupila ta vize, že jsem hodný lev a mám vztah k půvabné princezně s dlouhými vlasy. Nemyslím, že byla lvem zajata, a snad byla jako by ze zlata, i včetně sukně do zvonu. Zpětně jsem vždy míval pocit, že proběhlo období těchto her, ale dnes si nejsem už jist, zda jsem tak nesnil třeba i jediné odpoledne. Pokud ano, bylo to tak intenzivní, že jsem už nikdy nezapomněl.

Nepraktova princezna

Neprakta kdysi nakreslil několikrát jednu hezkou princeznu do stolní hry Dlouhý, Široký a Bystrozraký, a tato dívka se v mých snech přidružila k oné zlaté princezně. Jistě lze říct, že jsem se do ní zamiloval.

Mladší sestra

To, že jsem byl ve dvou letech doplněn mladším sourozencem opačného pohlaví

na mě bezesporu mělo silný vliv. Do sestry jsem se hluboce zamiloval, připadala mi roztomilá a byl jsem s ní šťasten. Skoro bych to srovnal se vztahem k černým kocourkům: taky s nimi jsem se nekonečně rád mazlival, a obdobně tomu jsem škádlil i Evičku. To trvalo minimálně do její puberty.

Divadlo před spaním

Dávali mě brzy spát. Než jsem usnul, zvykl jsem si snít a rodičům jsem říkal, že si „hrají divadlo“. Mnohé ty příběhy jsem si promítal na pokračování po řadu večerů, než jsem začal s další sérií. „A ty jsi hlavní hrdina, že. To je nejlepší,“ řekl mi jednou táta, ale mýlil se. Mám pocit, že do role hrdiny jsem se pasoval snad jedinkrát, a že to muselo být už ke konci té éry. Typické pro to snění bylo spíš vyprávění ve třetí osobě. Vzpomínám, že jednou jsem po několik večerů vymýšlel i příběh koně, který na Divokém západě procházel rukama různých majitelů, kteří často umírali. Což mi zase připomíná, že mé sny bývaly i značně krvavé, hodně lidí v nich bylo postříleno a dost možná často příběh fakticky sestával z jediné bitvy.

Vyprávění sestře

Vyprávění sestře jsem částečně zachytil v první části své knihy Domek pana Stilburyho. V čase, kdy jsme sdíleli ložnici, nahradilo mé večerní „divadlo“, ale když Eva usnula, asi jsem si stejně ještě nějaké takové divadlo hrál. To však jistě nevím.

Pamatuji si už jenom na několik sérií těchto vyprávění na pokračování. Jedna z prvních se jmenovala Ovečka Ovečička a inspirována byla večerníčky Pohádky ovčí babičky a Štaflík a Špagetka. Motivací pro výstavbu příběhu byla přitom pozvolná výstavba domku, ve kterém měla Ovečka nakonec žít. S kým přitom bojovala, už bohužel nevím, ale jistě nešlo jen o budování, byť jsem jí byl tenkrát fascinován a toužil jsem stát se zedníkem.

Další série Pavel Rejšek a jeho parta líčila dobrodružství kluků, kteří byli aktivnější a taky zlobivější než já. Rejšek byl můj spolužák, který nebyl dáván příkladem.

Nejlegendárnějším příběhem z těch, na které čekala mladší sestřička, ale byl *Macek Hurdys a pan Salátek*. Podnětem byla sekvence příběhu, který jsem zaslechl z rozhlasu po drátě a kde dva hrdinové zběsile uháněli autíčkem, přičemž

na zadním sedadle jim nadsakovalo a harašilo klubko drátu. Podobné jízdy podnikali i oba mí hrdinové.

Vyprávění spolužákům

Od třetí třídy jsem začal o přestávkách vyprávět. Kluci, jistě že ne úplně všichni, posléze už automaticky chodili po skončení hodiny k zadní stěně učebny, kde čekala řada dětských židliček. Tam jsme se usadili a já mlel. Také cestou ze školy a také cestou ráno do školy. Mlel jsem i při výletu na Sněžku, když jsme byli na putovním táboře, protože tamní příroda mě vyloženě inspirovala. Bylo to jedinkrát, kdy mě třídní učitelka trochu okřikla. Jinak se i ona snažila chvíli naslouchat, ale přítomnost nevítaného dospělého mě paralyzovala, a podobně tomu bylo, když mě rodiče vzali na návštěvu ke známým, kteří měli jakousi holčičku. „On umí vyprávět,“ řekli jí, takže to bylo jako úkol. Začal jsem ze sebe soukat příběh o jakémsi diamantu, ale bylo to snad to nejhorší, co jsem kdy vymyslel. Ještě dnes mi je ta vzpomínka nepříjemná.

Hazardista

Slovo hazardista neexistuje a správně má být hazardér, ale to jsem v devíti letech nevěděl a nikdo mě neopravil. Hazardista se stal hrdinou jedné ze sérií vyprávěných mým spolužákům, mezi nimiž nicméně nikdy nenaslouchaly holky. Postava je inspirovaná zcela konkrétní němou groteskou, ve které projede auto domem, načež spadne balkón i s jakýmsi člověkem. Myšlenka, že „autíčko“ by mohlo jet stále rovně a probourávat vše, co se mu postaví do cesty asi jako neřízená střela, mě fascinovala a rozvíjel jsem ji až do nekonečna. Za povídání jsem si, podotýkám, nikdy nenechal platit, neboť to byla má vlastní rozkoš a naprosto mi ani nezáleželo na tom, kdo mi naslouchá. Existoval jsem přitom ve vlastním světě. Jednou mezi kostelem a trafikou mi, pravda, Mirek Korandů za okamžité pokračování příběhu nabídl odznak nebo snad časopis Ohníček, ale to zůstalo naprostou výjimkou.

Vykoupení

V sektoru naší čtvrti nazývaném dětmi Pod zahradami (na druhé straně bloku u louky, za kterou už teče Úslava) mě jednou šikanoval větší kluk a spolužák Vašek Chýlek mu řekl: „Nebyl bys Ivu, kdybys věděl, že je spisovatel.“ Začal jsem se

v tu chvíli stydět, protože jsem se tím, co si píši doma, nechlubil a dělal to jen pro rodinu. Kupříkladu 116 čísel časopisu Rodina, který jsem vydával po několik let, nikdy neopustilo tento dům a lidí, kteří je viděli, zůstává minimum. Je to moje věc, cítil jsem vždy. Má rozkoš. Byť slova rozkoš jsem neužíval ani v duchu. Tenkrát však jsme „zpod zahrad“ opravdu došli pod okno našeho pokoje a já podal kolohnátovi tlustý sešit nadepsaný Ivovy pohádky. Dosud existuje. Sice neobsahuje pouze pohádky - jak jsem stárl, psal jsem do něj spíš dobrodružné příběhy, ba sci-fi - ale přesto mi ono chlubení ještě dnes připadá trapné. Avšak onen mladík tenkrát vyjádřil obdiv a pomyslně přede mnou smekl. Překvapilo mě to. Přesto jsem onu „zbraň“ už nikdy nepoužil a snad jsem ani nemusel, neboť jsem nebýval šikanován.

Pozemní hokej

Pár dní dětství jsme chodili do ulice dva bloky od místa, kde dnes vzpomínám, a hrál jsem tam s míčkem pozemní hokej. Bavilo mě to a vzpomínám na to dodnes jako na celou éru. Přesto to nebylo ani jedno roční období, možná to nebyly ani dva týdny. A když jsme nehráli, měl jsem hodně posluchačů.

Mořští vlci

Ve sběru ve sklepě malé „bytovky“ vedle uličního hřiště jsem objevil rok i více let staré Ohníčky, ve kterých mě uhranul komiks na poslední straně. Ještě jsem nevěděl, že jej píše Vojtěch Stekláč. A že ho vymýšlí za pochodu. Ta stará čísla jsem kradl, cpal je pod triko, vystrkával jsem je ven sklepním okýnkem a tajně je přinášel domů, kde jsem je teprve skládal chronologicky. I zbytek každého Ohníčku byl zajímavý, ale úplně jsem to nezkompletoval dodnes. Seriál je, pravda, na síti. Prázdná místa mě ovšem inspirovala, a tak jsem nakreslil řadu vlastních odvozenin. Dochovaly se. Živě si vybavuji, že jeden z prvních těchto časopisů jsem našel u naší školy, když tam přijel pan Čejka nákladákem pro sběr. Byla to jediná chvíle, kdy mě někdo přistihl při podobné krádeži. „No, vidíš, co lidi vyhodí!“ řekl mi Čejka, strýc mého navždy odstěhovaného kamaráda Říši. Myslím, že jsem tenkrát Ohníček naoko vrátil, ale pak si ho strčil za triko. Rodiče mi bohužel čtrnáctideník Ohníček (stával dvě koruny) před-

platily až v čase, kdy se stali Mořští vlci infantilními a parafrázovali Sněhurku, Červenou karkulku a jiné pohádky.

Dýchací papíry

Ještě jednou mě jakýsi kluk otravoval Pod zahradami. Musím prý mít „dýchací papíry“. Žaloval jsem doma a rodiče mi promptně vyhotovili dokument, kde stojí, že mám nárok požit denně tolik a tolik vzduchu. Zda jsem měl příležitost onu doložku zvláštních výsad ukázat onomu blbovi, již nevím.

Zlomená ruka

Několikrát jsem v dětství unikl smrti o chlup. Ve veliké Říšově zahradě jsme jednou vylezli na jakousi cisternu a já sletěl po hlavě. Zarazilo mě naštěstí zápěstí. Na cisternu jsme vylezli ve chvíli, kdy zahradu obléhala nějaká parta, takže se nabízelo to na ony holodranky svést. Šli s námi až do mé Vrchlického ulice a před naším domem byl tenkrát rigol, který jsem občas vlastnoručně čistil, aby měl průřez do pěkného věčka. Zde jsem nějak vyvolal potyčku, upadl do rygolu a doma zlomeninu svedl na ty kluky.

Zásah do spánku

Na dvorku u Kubeše na rohu naší ulice jsme hrávali Na sochy a jiné hry. Jednou nás bylo víc a došlo ke konfliktu mezi dvěma partami. Přes mou hlavu zasvištěl náhle kámen a zasáhl do spánku jedno z dvojčat Suchých. Svedli to na mě a vlastně nevím, zda byla ta vina setřena i mimo mou rodinu. „Do spánku, to může zabít!“ opakoval stále Eda Babka, který se pak odstěhoval do Rokycan.

Odstěhování dětí z ulice

Všichni kamarádi se mi odstěhovali. Možná to potká každého, ale jistý si tedy nejsem. Nejprve se kvůli rozvodu odstěhoval Říša do Loun. Už pak jezdil jenom na prázdniny. Jeho jsem skutečně miloval a zvlášť naše první dny her i sportu si dodnes pamatuji do detailu. Kdyby zůstal,

vyrostl by ze mě někdo zcela jiný, myslím. Ale nezůstal a z ulice se postupně odstěhovali i všichni ostatní, na kterých však jsem už tolik nelpěl. Dvojčata Suchých (také rozvod rodičů), Kubeš, Eda Babka, jeho táta byl námořním kuchařem... Vlastně zůstaly jen sestry Štětkovy, ale to byly holky. S tou starší – v mém věku – jsem si dlouho dost rozuměl. Jednou jsme vymýtili plochu po hromadě písku od heřmánku a pochválili nás. Jindy jsme usedli na podezdívku hradby architekta Pospíšila a zírali mezi své botičky. „Teď!“ povídá Irena. „Teď jsem to, myslím, zahlídlá.“ Chtěli jsme zaregistrovat, jak se točí země.

Říkal jsem jí Irenko, ale všiml si, že holky ji oslovují Iry. Jen jednou jsem to taky zkusil. „tys mi řekl Iry!“ užasla Iry.

První máj

Vadil mi kraj. Pionýrský. Zrovna se přešlo z bílých košil na modré, ale stejně mi vadil. I šátek. Celý rok jsem si našťěstí kraj na schůzky brát nemusel, tedy ještě s výjimkou shromáždění v Lidovém domě. Ale do průvodu byl povinný. Pochod pod transparenty místo vyučování mě naopak těšil, byť doma jím pohrdali.

Extrém ve vztahu k režimu u mě představoval ten moment, kdy nám učitelka jednoho roku dala povel, abychom skandovali „ať žije ká-es-čé“. I skandovali jsme nadšeně, a to právě v úrovni rozhraní zdejší továrny na nábytek a vinařských závodů, dnes Bohemia Sekt. A když jsme doskandovali, už jsem jako každoročně pochodoval okolo chaloupky své tety. Před dveřmi s ní stála i babička, která předtím prošla dvěma zahradami od našeho baráku. Mávali jsme si. Následovalo nudné stání pod tribunou s projevy, z nichž jsem ničemu nerozuměl, a šťastný odchod domů.

Stohy

Se spolužákem Jardou Houškou, než mu to nad nádražím upálilo paži, jsem chodíval do stohů za městečko a dlabali jsme do jejich nitra „bunkry“. Sláma bývala v balících, ze kterých šlo budovat i klenby. Různě jsme do slámy skákali a přežil jsem to.

Bedničky od vína

V dnešním Bohemia Sektu měli na dvoře „nekonečné“ řady bedniček, ve kterých jsme si také dělali „bunkry“. Zvládli jsme k těmto hnízdům vydlabat i nekonečné spletné chodby, hotová to bludiště. Dělal jsem to ještě ve čtrnácti a nikdo nás tam nikdy nehonil. Chodil jsem do „vinárny“ i sám a ta vůně mi nedá zapomenout. Někte-

ré chodby vedly v dolní vrstvě bedniček zastřešeny vrstvou horní a jiné se klikatily horem, po té dolní vrstvě.

Žižkovo koleno

Žižkovo koleno je veřejnosti vcelku neznámý obtisk v kameni v příkrém, zarostlém svahu pod románskou rotundou nad Plzenem. Poblíž jsme si v houští udělali s kamarády „klubovnu“ a zakopali tam „poklad“. Ze straně je úžasný výhled na Starý Plzeň, řeku a protější hrad Radyně. Pojmenovali jsme si v okolí klubovny srázy, kameny a skalky. Např. vím dodnes, kde je Převysová stěna. Jistěže jsem tam později víckrát vzal i syna, ale pro děti to místo není. Navíc stačí uvolnit kámen a on dole vletí na střechu domu či do zahrady. Rádi jsme tam ty kusy břidlice kdysi metali!

Překlady

Jedna učitelka k naší třídě svého času řekla: „Ty staré překlady, psané ještě předválečnou češtinou, se nedají číst.“ Velmi jsem se divil, neboť jsem mnohé z nich pilně louskal, a teprve s odstupem jsem pojal podezření, zda to nebyl její pokus o vyzdvižení překladů pořízených již za éry socialismu. Ale kdo ví, třeba jí křivdím. Je konec konců fakt, že některé překlady braku sice dešifrovat šly, ale dodnes mám těmi strukturami poznamenaný styl.

Rumcajsův kult

O fenoménu dobrotivého loupežníka Rumcajse, jak mě jím prodchla nejprve černobílá televize a pak i barevné knihy Radka Pilaře a Václava Čtvrťky a cyklus povídek v měsíčníku Mateřídouška, bych mohl vyprávět dlouho, ale teď si vybavuji jediný obraz. Vycházím z chodby našeho rodinného domu na vrchol schodiště, zastavuji se, přes zahradu od sokolovny zní Buřinky, aniž ovšem vím, že jde o tuto hudební skupinu, a já se již těším na refrén písničky, kterou znám z rozhlasu po drátě. „Rumcajsi, Rumcajsi, je pěkný počasí...“ Ještě jsem netušil, že to jednou najdu i na YouTube.

Voskovec a Werich

„Bylo by mukou/ zdravít jen pravou rukou/ a na jediný pokyn z hůry/pálit plný fůry kultury...“ Tato sekvence písničky na mě udělala v dětství takový dojem, že jsem vyšel před dům na ulici městečka, chodil v kruhu a pobrukoval si ji, ačkoli zpívat jsem neuměl. „Zdra-

vit jen pravou rukou,“ mi totiž připadalo provokativní stejně jako slova: „Hej, mladý pane! Každá potopa přestane! Vono to tak nezustane! A potom my... se budeme smát.“

Mně samotnému by ovšem u gramofonu nedošlo, že to „mladý pane“ je místné překládat „hej, pane Hitler“! To mi vysvětlit táta.

Rádio

Táta si pořídil v sedmdesátých letech na svou dobu moderní rozhlasový přijímač, kvůli němuž zabudoval v pracovně do zdi dvě konzole. Na ně položil polici: z obou stran rádia stály totiž ještě reproduktory. Zde pak táta ladil Svobodnou Evropu, aniž jsem jako dítě tušil, že to je zakázané vysílání. Až v určité fázi dětství mi to důležitě prozradil, i přišlo mi to úžasné. Konspirační. Otec, doktor filozofie, pracoval tenkrát v pekárně. Natáhl od rádia oknem své pracovny a nad zahradou drát až na vysoký trámek na kuně plotu souseda Vlnaře. S odstupem mi připadá, zda nešlo z jeho strany i o mírně demonstrativní provokaci pro ty, kteří onu „aparaturu“ registrovali z ulice a sousedních zahrad. Ale asi ne, Svobodná Evropa nejspíš nešla lovit bez toho drátu.

Kryl

Slyšet Kryla v sedmdesátých a osmdesátých letech bylo něco ohromujícího. Tajil se dech. Vzpomínám, že u rádia se Svobodnou Evropou na mě za otcovy přítomnosti učinila zvlášť hluboký dojem píseň Rakovina, a to hlavně v místě, kde Kryl protahuje ono slovo. Druhé ohromení pak přišlo na první chmelové brigádě ve chvíli, kdy se mezi „normálními“ songy k táboráku někdo vytasil i s Andělem. I po sametovém převratu pro mě byl nejúžasnější právě Kryl. To, že přijel a zpíval veřejně to, co jsme dvacet let v skrytu poslouchali nebo provokativně hráli.

Noviny

V dětství jsme odebírali Svobodné slovo. Mám pocit, že ho vlastně odebírala a četla hlavně babička. A já čítal Slovíčko. Taky jsme odebírali Rozhlas, na jehož předposlední straně jsem zase týden co týden „studoval“ televizní

program na příští týden. Šlo mi to věru rychle, a když jsem si zatrhl dva až tři zajímavé „pořady“ typu filmu Proti všem, bylo hned nač se těšit.

Také Slovo jsem bral jako něco, co sice důstojně prolistuju, ale nepřipraví mě to rozhodně o čas. Přesto jsem si vždy pár zajímavých řádků našel a některé rubriky si dokonce vystříhával. Zbytek novin byl samo sebou na vyhození, a proto jsem užasl, když mi otec několikrát vyprávěl o jednom svém učiteli, který noviny skladoval. „Jen tak je prohlíd, přeložil a položil na štos, a když jsem k němu přišel na návštěvu, vytáhl nějaké ty staré a četl mi z nich. Bylo to poučnější než aktuality.“

Čím to bylo poučné, došlo mi ve chvíli, když mi ukázal pár čísel z války. Neuměl jsem to pochopit. Zpravodajství o nacistech a Hitlerovi totiž na mě působilo, jako by všechno bylo v pořádku a zlí byli ti druzí. Vzal jsem to ukázat do školy a ještě po letech do práce. Díky těm novinám z Protektorátu mi došlo, že ani novinám soudobým bych neměl slepě věřit. „Co je v novinách, asi bude pravda,“ řekne vám přesto dodnes mnohý člověk. A ještě víc jich věří televizi.

Kubín a Suchý

Dlouho jsem si pletl dva sousedy z ulice. Mají totiž spojené pozemky vrátky a přátelí se. Kubínovi mají syna Miloše, který byl tak o rok starší a odbíral Ohníček. Dal mi číst některé díly komiksu Mořští vlci a sedm trpaslíků, který líčí podzemní válku dvou královstvíček, a jednou chtěl, abych zase „šel ven“ ze zahrady, ale já nebyl normální a více mě skutečně bavilo čistit záhon od kaménků. Už jsem byl takový. I zalhal jsem přes plot, že mi to táta nakázal, a on se mi z ulice velice smál. Odešel. Mně to však nevadilo a nejsem si jist, ale možná právě tím naše styky navždy skončily. Já byl vždy sám pro sebe a po Říšově odstěhování, což se stalo ještě před první třídou, jsem už k žádnému vrstevníkovi citově nepřilnul.

Suchých měli dvojčata a hrál jsem s nimi i dalšími párkrát fotbal u nich v zahradě. Jednou mě postavili do branky, kdosi vypálil, já zvedl dlaně a míč se od nich napůl náhodou odrazil. Po chvíli jsem hrdě poukázal na ten zákrok a překvapilo mě sdělení, že to prý byl gól.

Dvojčata mě jednou chtěla vzít i domů na oběd, ale sotva jsme stanuli ve dveřích jídelny, jejich dědeček se hrozně rozčílil. Byl nerudným majitelem velikého zahradnictví, ale pozemek prodali poté, co bylo rozhodnu-

to, že na něm vyroste mateřská školka. Kluci Suchých se se mnou dohodli, že budeme stavbu sabotovat a chystat tam nástrahy typu půropadlišť, takže mě ohromilo, když mě už za pár dní varovali, abych to nedělal. Poprvé jsem viděl, co je to otočit.

Školka

Založil jsem si tenkrát sešit „Postup při stavbě školky“. Vždy jsem byl detailista a systematik, takže jsem měl podobných sešitů přehršlí. Sem jsem chtěl zaznamenávat a kreslit, jak se budou vyvíjet práce před okny našeho domku na druhé straně ulice, v zahradě, která dřív náležela Suchým. Jednoho dne se tam totiž objevila rule pletiva, i zaznamenal jsem to. Poté tím pletivem oddělili bývalé zahradnictví od té části zahrady, kde jsme hrávali fotbal. Vše jsem zaznamenal ještě o kousek dál, ale pak mě to přestalo bavit. Ostatně jsem celá dopoledne pobýval ve škole, takže jak si práce domýšlet? A protože sešit zůstal nedokončený a já jeden čas nedokončenost nesnášel, zničil jsem ho.

Slavní bandité

Tak se jmenoval barevný komiks, který jsem kreslil do sešitu. Byl trochu inspirován Rumcajsem, ale brutální. Dva hrdinové nosili kovbojské klobouky a motivací pro vymyšlení jejich příhod byl můj sen o naprosté jejich soběstačnosti a nezdolatelosti. Protispolečenskosti. Protizákonně se usadili v lese v jeskyni a vše, co potřebovali, si začali opatřovat loupením. Přišlo mi to okouzlující. Už si jenom nevybavuji, zda i vraždili. Zbraně si však třeba doplnili přepadem vojenské kolony. V té době pro mě smrt neznamenal nic. Lidi jsem na obrázcích kosil rád. Bohužel jsem ten seriál pak kreslit přestal a začal s jinými, a když jsem si jednou uvědomil, že je tento nedokončený, zničil jsem ho podobně jako Postup při stavbě školky. Šlo o zvláštní, jen krátké období, kdy jsem sice už byl egocentrikem, ale z nedokončenosti a prázdných stránek jsem měl hrůzu. Horror vacui. Naštěstí se to většinou potlačilo jen tím, že jsem volné listy za konci svých komiksů a psaných příběhů v sešitech proškrtal.

Chodba od rotundy na Radyni a koupelna

Kluci Suchých mi tvrdili, že mají ve sklepe začátek podzemní chodby. Spíš já než oni jsem ji hned ztotožnil s chodbou, která snad mohla vést i pod řekou Úslavou. Napsal jsem o tom jako dítě asi dvě po-

vídky, které se dochovaly. Hrdina kupř. našel poklop v rotundě na kopci a chodbou došel až na dno hladomorny v hradu Radyně. A chvíle, kdy na něj kapalo, představovala okamžiky pod řekou. Kdo mi to, že chodba existuje, nakukal, už netuším, ale vím, že jsme do onoho sklepa u Suchých nikdy nešli.

Miloš Kubín mi také jednou vykládal, že někdy chodí k Suchým a dívá se večer nějakou škvírou v dlaždičkové stěně, když se koupou.

Kmotr

Máma nosila domů z knihovny vypůjčené knížky pro děti i dospělé a jednou ležela na nočním stolku u postele rodičů i Collinsova Žlutá maska. Připadalo mi to strašidelné. Jindy se doma objevily Letišť a Hotel. Hotel jsem zkusil jako dítě číst a mezihry, kdy autor líčí, jak se postupně poškozuje výtah a blíží se tedy katastrofa, mi připadaly působivé. Člověk ví, že určitá sestava hrdinů nakonec spadne a uhynie, ale netuší, jak bude namixovaná.

Taky do Kmotra jsem nahlédl a všiml si kromě sekvence se zpěvem i pasáže, ve které hrdina líčí, jak se ženy, kterou líbá, současně dotkne na jistém místě. Neuměl jsem proto tenkrát pochopit, že matka Kmotra i s takovou větou doporučuje své staré matce.

Nahé

„Vsaď se, že si tu před tebe babička stoupne nahá,“ řekla mi jednou máma. Naše rodina byla puritánská a já byl tudíž konsternován. Zvláště když máma dodala, že to přede mnou udělá i ona. Ovšem si obě stoupily pouze na nakreslené písmeno HÁ.

Zyrácenost

„Mně se chce něco říct,“ ležel jsem nekonečně dlouho pod kuchyňským stolem. Maminka s babičkou chodily okolo a já to ze sebe nakonec vysoukal. Nutkavě jsem to musel vyslovit. „Mně se chce říct, babi, že až umřeš, už se o sebe stejně budeme umět postarat, já i ségra.“

To, že by babička zemřela dřív, než si budeme umět udělat knedlíky s vajíčkem, mě děsilo.

Moč

Jednou mě napadlo, že je moč na dně nočníku pod umyvadlem v koutě kuchyně sice odporná, ale že bych ji právě proto měl zkusit

pít. Dlouho jsem ležel pod stolem, pak jsem k nočníku doběhl, nepatrně se napil a zrovna vstoupila matka. Neviděla, co dělám, a já pelášil pod stůl. „Cos tu prováděl?“ Mohl jsem zalhat, ale ještě jsem na to neměl, takže jsem se přiznal. Stejně jako v případě s babiččinou smrtí si nepamatuji reakci. Asi byla tedy smírná? Proč jsem ji vytěšnil? Otec mi před několika lety vyprávěl, že mě jednou zmlátil poté, co jsem běhal po tenkém ledě. O tom také nic nevím.

o druhý Selský rozum

Můj táta asi slyšel v rádiu anebo v práci nějakou tu kritiku „obyčejného selského rozumu“, utkvěla mu, a když doma propukla jedna z hádek, ve které se řešila jeho tchýně, křičel: „Má jen obyčejnej selskej rozum, to je to nejhorší. Obyčejnej selskej rozum.“

Jindy ji kritizoval ještě méně férově, když mé matce názorně předváděl, jak rozkročeně se babička šourá. „Takhle tu chodí, takhle!“ Babička měla pokoj v podkrovní a tam na ni jednou volal: „A otrávila jste svého muže!“

Dědové

Má povaha je i následkem toho, že byl otec pod tlakem tchýně i její dcery, zatímco oba dědové v rodě nepřírozezně umřeli ještě před mým narozením roku 1964. Takže jsem nikdy nebyl vychováván žádným staříkem a mám pocit, že to je fajn.

Děd z matčiny strany zemřel před koncem války na nějaký zánět ve střevech či co, přičemž babička byla kučařkou, to je tedy fakt. Maminka zase jako by veškeré vzpomínky na něj vytěšnila, ač ho přece musela znát až do pěti let. A otcův otec? Tento legionář uklouzl několik let před mým narozením na ledě v Rokycanech a zabil se. Neměl si prý do podrážek vtlučovat želízka. Osobně mám za to, že Bůh nechtěl, abych ty muže poznal, ale mohu se mýlit.

Pedagogem už v dětství

Jednu dobu jsem učil na základní škole v Praze. Bylo to v letech osmdesátých a děti ještě byly hodné - a ne jako dnes. Bylo mi něco přes dvacet a neměl jsem strach. Uči-

telky mi tenkrát řekly, že mě obdivují, a já se poté dostal na Pedagogickou fakultu UK, kterou jsem ovšem nedokončil a nezapomeňte v té souvislosti na Billa.

Přesto jsem celoživotně v určitém smyslu popularizátorem a mám talent zjednodušovat. Snad i talent vybírat podstatné, ale to je na diskusi, vždyť výběr bývá subjektivní. Rozhodně vzpomínám, že jsem měl v dospívání období, kdy jsem velice toužil předčítat rodičům z knih, a to často z non fiction. Otcí jsem tak směl na zahradě podat kapitoly z publikace Z depa senzací, které mě předtím nadchly, např. tu o skoku na motocyklu přes Grand Canyon, anebo tu o gitmanech, šoférech to gangsterů. Onu knihu napsal Miloš Škořepa a existuje ve dvou vydáních. Normalizační je kráceno o přespříliš americké kapitoly, i nechal jsem si kdysi přepsat ony vypuštěné sekvence na stroji, když se na něm sestra učila. V padesáti letech jsem si přesto jako nostalgik objednal původní vydání, ale jeho majitel mi přiznal, že bude bez přebalu, a tak jsem objednávku stornoval.

Matce jsem pro změnu předčítal hesla z encyklopedie Od agamy po žraloka a vzpomínám, jak se mě dotklo, když mě zarazila při čtení hesla Linného systém. Na rozdíl ode mě ji totiž nástin třídění na rody a druhy nudil.

Non fiction

Nerozlišoval jsem dlouho non fiction a beletrii. V dětství mi to splývalo, a když jsem tedy dostal darem onu encyklopedii Od agamy po žraloka, prostě bylo mou prestiží ji přečíst od A do Z, což jsem však nezvládl. A to, co jsem zvládl, jsem hned zapomínal. Obdobně nesmyslně jsem zkusil učít Dějiny dobytí Mexika od Prescottova - a neměl jsem na to. Nedostal jsem se příliš daleko a nikdo mi knihy lépe nevybíral a já tápal. Se svým synem jsem toto napravil.

Skládání, kartotéky a seznamy

Dělal jsem kartotéku knih, které jsme měli doma, a znamenával striktně i Čtyřlístky a ještě drobnější tisky. Vždy jsem vytvářel seznamy, ale s tímhle jsem naštěstí přestal. Bylo to málo speciální. Oproti tomu všechny mnou vlastněné knihy fantaskního charakteru a knihy

detektivní si zapisuji dodnes, tak jako si zapisuji i všechny knihy souvisle dočtené a všechny i jen částečně viděné filmy. Když se mě tedy zeptáte, co jsem četl toho a toho dne roku 1977, najdu to, a vím, kdy jsem seděl ve kterém biografu. Ne, život to nebyl, ale úchvatné mi to připadalo.

Na základní škole mě taky kdys bavila ta vyučovací hodina, během které nám učitelka rozdala kartičkovou učebnici. Tu jsme pak vespolek skládali dle čísel stran. Po příchodu domů jsem onu publikaci znova schválně rozsypal v kuchyni, abych si to mohl s mámou a babičkou zopakovat.

Ulpívání na detailu

Vedl jsem si čtenářské deníky a obsahy knih jsem tam zaznamenával příšerně detailně. Kupř. vcelku podřadná sbírka raných povídek Julese Verna mi vyšla na nějakých deset stránek. Ten deník byl školní a dávali jsme ho k nahlédnutí češtinářce. Když o tom pak před třídou mluvila, řekla: „Některé obsahy jsou příliš podrobné.“ Přímou se na mě nepodívala. Došlo jí, že jsem do jisté míry autista? To nevím.

Lásky

V první třídě jsem seděl s Petrou Koubovou a byli jsme kamarády. Dávali jsme si demonstrativně pusy. Pro mě to problém nebyl, vždyť doma jsem měl o dva roky mladší sestřičku, která byla ještě daleko roztomilejší.

Skutečná láska přišla v šesté třídě. Tam se mi už líbila učitelka přírodopisu „Káďinka“ a její boky v sukni, anebo spolužačka, která mě zaujala tím, že měla dole širší kalhoty a zametala tím podlahu. Viděl jsem ji, když byla vyvolaná, a bylo to kouzelné. Něco jako Billovy šaty.

Sexuální to ovšem bylo teprve někdy v osmičce, když si vzala spolužačka Kopecká

žluté minišaty a brala na ni většina kluků. Někteří ji na chodbě dokázali i povalit. Já se držel zpátky. Styděl jsem se a vzpomínám, že jsem ji tak šest let nato potkal ve vlaku, když jsem studoval v Praze ČVUT. Najednou mi připadala tlustá. Asi musela být i tak nadále sexy, ale její korpulentnost to mladíkovi zastřela. No, a od té doby jsem Bedřišku Kopeckou už nepotkal.

Šití

Na základní škole jsme při pracovním vyučování taky šili. Učili nás různé druhy stehů, tak například ten perličkový. Pečlivě jsem plnil veškerá zadání školy, ale s tímto mi doma bylo pomoheno. Jsem piplal, ale toto je příliš.

Diáře 1975–1976

Máma jednou koupila mně a sestře diáře a že je prý ctí, když člověk nenechá žádný den volný. Tak jsem ty dva roky zaplnil, ale strašně jsem to odbýval. Pokud by někdo studoval můj život dle záznamů v oněch diářích, asi by došel k závěru, že to byl život neskutečně nudný. Z hlediska dnešních dětí však nudný opravdu byl.

Ony diáře představují vrcholek úsečnosti, nicméně současně jsem „vydával“ rodinný časopis, psal rodinnou kroniku, kreslil seriály, vymýšlel povídky a pečlivě si zapisoval detailní obsahy přečtených knih. To mě bavilo a jedna taková prastará kronika leží i v základě mé knihy Domek pana Stilburyho.

Matkou vedené kroniky

Existují dvě. Sestřina a má. Opakovaně jsem v nich v dětství studoval svůj raný vý-

Snad i talent vybírat podstatné, ale to je na diskusi, vždyť výběr bývá subjektivní. Rozhodně vzpomínám, že jsem měl v dospívání období, kdy jsem velice toužil předčítat rodičům z knih, a to často z non fiction. Otcí jsem tak směl na zahradě podat kapitoly z publikace Z depa senzací, které mě předtím nadchly, např. tu o skoku na motocyklu přes Grand Canyon, anebo tu o gitmanech, šoférech to gangsterů. Onu knihu napsal Miloš Skořepa a existuje ve dvou vydáních.

voj (kolik hodin jsem který den probřečel) a taky jsem tam do jisté doby občas něco připsal a přikreslil. Některá má raná díla jsou tu vlepena. Je zvláštní, že vždy ty kroniky kdysi připadaly nesmírně obsáhlé? Asi ne. Jsou mračnem vzpomínek včetně záznamů snů a mám pocit, že si ty sny stále pamatuji. Dávaly taky víc smyslu než mé dnešní.

Lyžařský výcvik

Syn, jemuž je dnes patnáct, prodělal zrovna seznamovací pobyt se spolužáky z gymnázia. Měli si tam vzít jen geologické kladívko. Myslím si o tom své. Za našich časů to nebylo. Taky jsme rostli jako křoví u plotu, dodal by možná Foglar. Ale na gymplu šel za seznamovací pobyt označit zimní lyžařský výcvik v prváku. V Železně Rudě jsme bydlili v boudě u silnice směrem ke hranicím a poslední den měl být večírek. Angličtinář Slivka vytáhl kytaru, zahrál Klementajna a čekalo se, že se budeme bavit a družít. Nestalo se. Na střední se zrovna šlo už z osmiček, bylo nám jen čtrnáct, psal se teprve rok 1978 a my nebyli jako dnešní čtrnáctiletí. S odstupem nám třídní Pešková řekla, že to s kolegy dodatečně pochopili. To, že jsme ještě děti. A je fakt, že jsme pak hleděli na vlastní prvak z třetáku a čtvrtáku jako na nesmírně vzdálený a nepochopitelný kraj, ve kterém jsme ještě byli „jiní“.

Čekal jsem v oné šumavské boudě jednou večer, že do ložnice vstoupí kamarád, i zařval jsem z lůžka: „Ruce vzhůru!“ Vešel tělocvikář Hovora. Na kontrolu. Mírně, teatrálně zdvihl paže a řekl mi, abych si obrátil potušku, neboť mám knoflíky u hlavy.

Psychopatem

Za studií v Praze jsem se postupně ocitl ve stresu, aniž mi to došlo. Hodně jsem chodil do kin, i několikrát denně, a mnohokrát jsem viděl Dobývatele ztracené archy i český film Samorost s Milanem Lasicou, ale třeba i Štvance. Obsahují scénu, kde nacista Malcolm McDowell mučí amerického pilota tím, že mu odsekává prsty do polévky. Když jsem na tom byl naposled, koupil jsem si předem pytlík bonbónů a demonstračně jsem pojídal, aniž bych při masakru vybočil z klidu.

Co si říkal divák vedle, jen tuším, a za to chování se stydím.

Zesympatičtění hereček

Jak známo, cizí člověk se nám může stát sympatickým teprve postupně. Nebo naopak. Kdysi jsem si všiml, že také herečka vypadá často úvodem filmu hůř, načež se to zlepšuje až k úchvatnému finále. Bývá to režijní zálež. Někdy. Protože je to i v tom, že si zvykáte.

Nebo to tak bylo, protože tento trend už nevnímám. Mé stáří? Anebo jen režiséři upustili od dělání úvodních horších dojmů?

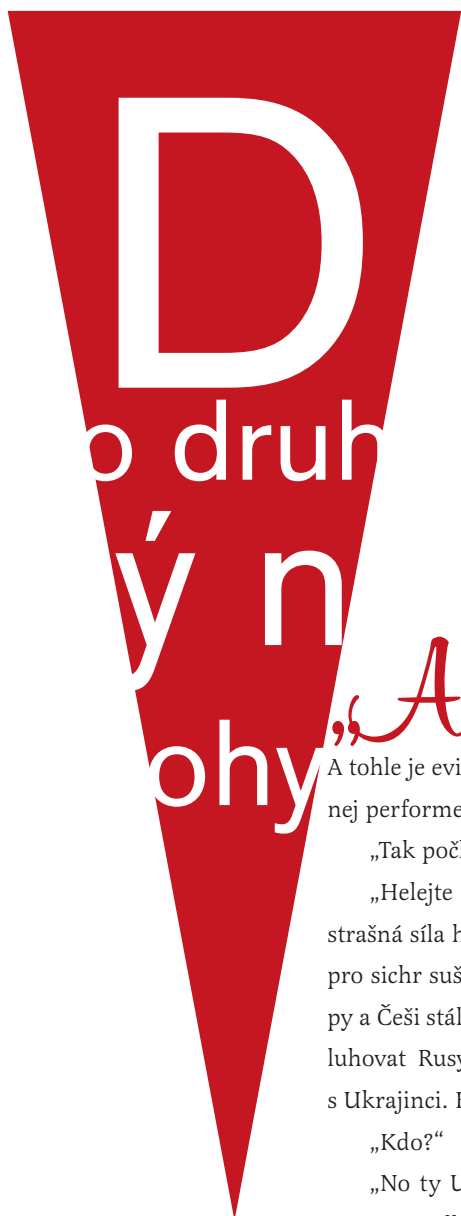
Vagóny

Vyjíždívám na kole nad naše městečko k Radyni a začal jsem s tím už dávno. Obvykle jsem zastavil hned u jistého nákladního železničního vagónu, schoval se za něj a chvíli odpočíval. Dnes je ale vagón pryč a já stejně potřebuji vyšlapat až na parkoviště pod hrad.

Obdobný vagón si dali do mé ulice i při stavbě školky. Jako kluk jsem se na něj naučil vylézt a coby rádoby provokaci jsem jednou na střechu ve směru staveniště nakreslil Union Flag. Jedním z rozdílů mezi mnou a Patrikem Linhartem je, že také on od dětství miloval vlajky s britským emblémem, ale já jen tu základní a pár dalších. Odmala jsem však tak nějak věděl, že ta britská je nejhezčí.

Osobní vagón zase stával přímo v areálu staveniště školky a měli uvnitř původně pytle s vápnem. Ty zmizely a zůstal jen poprašek. Když brigádníci Akce Z i normální pracovníci vypadli, vpadl jsem do vápna a hrál si na střelbu. Dýmem z výstřelů nechtě je prášení. Jednoduše už si nevzpomenu, zda tam pusou střílel i někdo se mnou, ale potkalo mě to štěstí, že jsem nevylezl na další vagón v Plzenci na nádraží. Netuším totiž, zda by mi ve čtrnácti letech docvaklo, že mě vysoké napětí sežehne. Jarda a ještě jeden hoch na vagón vylezli a on přišel o část paže. Stalo se to o prázdninách, než jsem přešel z osmičky na střední školu, a já již s těmi kluky netáhl. Povýšenost? Ale ne. Houškovi jsem ukradl odznak, protože jsem odznaky posedle sbíral, a Jarda mě dohonil na náměstí. Musel jsem odznak potupně vrátit. A bál jsem se, že mě udá. Následkem toho došlo k rozkmotření a žiji.

Dobromil Adresný: Na stromě muž

A já vám říkám, že to je umění, ať se vám to líbí nebo ne, je to prostě umění, poněvadž to správný umění se rodí jedině z lidského utrpení. A tohle je evidentní příklad. Prostě to byl performer, skutečný performer.

„Tak počkat, von to moh bejt taky básník, že jo?“

„Helejte se, Poláci sbíraj a sušej houby. Letos se urodila strašná síla hub. Řikaj, že to znamená, že bude válka, takže pro sichr sušej i křížaly. Jo, jo, čas pořád plyne dvěma tempy a Češi stále opouštěj kempy. Poláci odmítají v Polsku obsluhovat Rusy a Rusové si v letoviscích dávají přes držku s Ukrajinci. Kdoví, jestli mají dost nasušeno?“

„Kdo?“

„No ty Ukrajinci, přece, ne? Neměli nasušeno a stejně tam maj válku.“

„Co sem taháte Poláky? A Rusko a Ukrajinu? Děte s tím do háje. Tohle byl hrdina. Pro mě to byl fakt normální hrdina. Válečnej.“

„Počkejte, přišel jsem vo něco? Zase jdu pozdě, to víte, no...“

„Vy ste vo tom nečet?“

„Ne. Vo čem? Kde to bylo? Na netu, nebo to psali v novinách?“

„Na netu.“

„V novinách.“

„Na Letný, no v tom parku na Letný nějaký magor vylez nahatej na strom a tři dny tam onanoval. V kuse.“

„Tři dny a tři noci, přesně.“

„No jo, vy puntičkáři, porád.“

„Cože? To se dá v kuse?“

„Jo, onanoval v korunách stromů proti válce. Po těch třech dnech a samozřejmě i dvou nocích spadl na zem

a umřel. V konečnicku měl prej zastrčený manifest proti válce.“

„Proč v konečnicku?“

„A kam jina by ho asi tak dal, ne, když byl celej nahatej?“

„Byl to válečnej veterán, kterýho vzrušovalo už jen zabíjení.“

„Ale hovno veterán. Normální performer, umělec, básník, něco na způsob toho chlápka, kterej si přitlouk penis ke dlažbě kremelského náměstí.“

„Jau! A to ho nebolelo?“

„Bodej by ho to bolelo, když byl zfetovaný.“

„Jak víte, že byl zfetovaný?“

„Za střizliva by si přece nikdo pindoura k ničemu nepřitloukl.“

„Já vám říkám, že tenhle chlap na tom stromě, že to je národní hrdina. Něco jako Palach.“

„No dovolte? Palach a onanista? To snad ne?“

„No proč by ne? Tenhle chtěl přece taky vyburcovat národ!“

„A k čemu asi? K onanování?“

„A proč ne? Když to bude masový, tak se to jako protest bude šířit po celé zemi.“

„Ale prosím vás, byl to veterán, normální válečnej veterán z Afghánistánu. A tohle byla jeho poslední mise.“

„No jo, chytnul trauma, že už ho vzrušuje jenom zabíjení.“

„Však voni se u nás taky k válečným veteránům lidi nechovaj hezky. Po druhý světový válce to nebylo vo moc lepší. Naše letce strčili komouši do kriminálu.“

„Prej se s nim lidi nechávali vyfotit, normálně selfíčko s onanistou v pozadí. Jo, všim sem si, to teď leťtí, kdo nemá selfíčko s onanistou, je mimo.“

„Jo vy myslíte něco jako společný foto s Pepou Srakou?“

„Ale kdepak. Pepa Straka by na žádnéj strom přeci nevylez.“

„A víte, co je na tom nejlepší?“

„Na Pepovi?“

„Ne, na tom onanistovi.“

„Co?“

„Že ho při tom z protějšího břehu Vltavy, tam někde z Františku šmírovali tři šmíráci dalekohledama a musela k nim přijet záchranná služba, poněvadž po těch třech dnech byli už úplně hotový, jako vyčerpaný. Nejedli, nespali, jenom se dívali, jenom se dívali.“

„I vy básníku jeden.“

„Tak teda nevím, kdo je větší úchyl, jestli ten onanista, nebo ty tři s dalekohledem.“

„Doprdele jakej furt úchyl? Úplně normální, slyšíte NORMÁLNÍ rozervanej umělec. Spíš by mě zajímalo, jak to tak dlouho vydržel. Že by nějaká ta Vija-gra?“

„Nebo Tarzan?“

„Ty šmíráci, co ho sledovali dalekohledem beztak taky onanovali.“

„Tři dny ho pozorovali, to už mezi nima za tu dobu možná i něco proběhlo, ne?“

„A jéje, Průša se nám vrátil.“

„Jde o to, jestli tam dali správci ceduli Honění drobného ptactva zakázáno. Pokud ne, pak mu žádný postih nehrozí.“

„A za co by ho měli postihovat? Že byl nehej? Že onanoval? Sám jste postižený!“

„Barbar Onan“

„A já myslela, že honit ptáka na stromě je v pořádku. Helejte, tady v novinách píšou hnedle vo třech případech honění ptáka na stromě, z toho dvakrát ho tam honil celej hasičskej sbor a kovbojku z toho nikdo nedělal. Hasiči v Olomouci odchyťovali papouška, Muž vlezl do kontejneru na elektroodpad. Ven mu pomohli az hasiči, Hasiči v Ostravě zachraňovali papouška ze stromu.“

„Co porád máte s těma papagájema?“

„Já nic. To píšou v novinách.“

„Tak ty noviny nemáte číst. Stejně v nich píšou samý lži a je to v nich samá propaganda.“

„Papoušek je propaganda?“

„No ovšem.“

„Jenže papoušek na stromě neonanuje.“

„Ale prosimvás, ten muž v koruně stromu zapomněl, že už nežije v komunismu a nyní musí onanovat jen tam, kde mu to vláda nařídí nebo povolí. A ti tři pánové co ho sledovali dalekohledy, to jsou ti, co se chodí do přírody ukájet pozorováním mileneckých párů. Jsou to takzvaní šmíralové.“

„Co je špatnýho na pozorování ptáčků? To smí jenom ornitologové?“

„Fakt to už se nemůže jeden ani vodpravit na čerstvém vzduchu.“

„Člověk má zkusit všecko.“

„Klasickej vlastenec.“

„Podle mne by měli být vyšetřeni ti tři voyaéri, co na něho tři dny koukali dalekohledem. Když někde vidím někoho čůrat u stromu, tak se otočím pryč, a dělám, že jsem nic neviděla. Onanující muže na veřejnosti jsem už od dob puberty vždy přehlížela, akorát jsme se pak tomu řehtaly se spolužačkami, ale exhibicionisty jsme ani nehecovaly, ani nepozorovaly, natožpak bonzovaly (Proč? Když jsme je jako neviděly). Neřeknu, kdyby někoho ohrožoval, ale sedět si na stromě a onanovat někde mezi listím, to je spíše k zasmání, než z toho dělat společensky škodlivou událost. Opravdu se dost podivně chovali ti tři pozorovatelé, co se ještě vyzbrojili dalekohledem. No – hlavně, že se na veřejnosti může krást a uhánět s nakradeným šrotem do sběrný.“

„My jsme se spolužačkou na konci devítky seděli odpoledne v parku, křovím se blížil onanující muž, pak se "usídlil" pár metrů od nás, byla vidět ejakulace, nerušil ho ani náš pubertální záchvat smíchu, ani mě nenapadlo kontaktovat policii. Na policii jsem se vždy obracela, jen když mi někdo ukradl peněženku.“

„Na stromě to může bejt vtipný do doby, než uslyšíte, jak křičí, křejte si záda“

„No co, vy nemáte žádného koníčka?“

„Nechápu, proč do těch novin narvali tolik jeho fotek, když v podstatě nic hrozného neudělal a nikomu neublížil. Když ale nějaký cikán někoho okrade

a zbije, to jeho fotku nikam nenacpou, aby mu náhodou nebylo ukřivděno.“

„Klasika, proč sem taháte tyhle rasistický narážky???“

„Ten člověk nikomu neublížil, jen si ventiloval svoje.“

„Tady vidíte, jak je nebezpečný se i zalezlý v křoví šfourot v nose, nebo se nedejbóže vyčůrat. Nikdy totiž nevíte, kde jakej úchyl šmíruje a monitoruje dalekohledem i vzdálené okolí.“

„A nakonec se ukázalo, že falešní policajti byli sado-masochisti.“

„Tak v těch korunách stromov onanová, či iba len tak honil ptáky?“

„Snažil se, ale chytil jen jednoho.“

„Ti tři byli dalšími účastníky sázky, nebo je na Letné zvykem nosit s sebou dalekohled na vycházky každý den?“

„Ornitolog, no.“

„Klobouk dolů před takovým výkonem. Já bych tak dlouho oddalovat výstřik nevydržel. A před správním orgán bych poslal toho závistivýho zmetka, co ho nahlásil. Předpokládám, že to byl nějakej zamindrákovanéj blb s malým ptákem, co mu záviděl nejen výbavu, ale i výdrž.“

„Zcela s vámi souhlasím, pravá úchylárna je, tohle tři dny (!!!) pozorovat dalekohledem. A pak si ještě přisadit. O tom bystrozrakém pozorovateli a bonzákovi z Františku ani nemluvě... Ovšem pozor, něco na pravou míru uvést musím – o třídním oddalování nepadlo v článku ani slovo!“

„No, tak si trošku honil ego.“

„Ježišmarjá člověk si nemůže už ani pohonit v přírodě.“

„Měl začít utíkat, ještě by ho mohli honit po Letné policisté.“

„No ááááá??? Nikoho neobtěžuje ,nenapadá - má to rád, když to lidi vidí, jak si ho honí. Já mu fandím. Za co ho chtějí trestat, proboha?“

„Za veřejné pohoršení.“

„A bude se teda zkoumat, jestli víc lidí pohoršil, nebo polepšil?“

„Na polepšení si zřejmě nikdo nestěžoval.“

„Následky Prág prajd. Už si myslej, že je dovoleno cokoliv.“

„Vsadím se, že toho pána znáte osobně.“

„Sázku jste prohrála. Peníze mi předáte osobně nebo pošlete na účet?“

„Uspokojte se s mínusama. Hezkou zábavu.“

„No, nutně ne. Jestli se znají z Prague Pride, tak mu při tom nemusel vidět do obličej.“

„Jasně. Oni vůbec onanují jen gayové. Vzpomeňte si na to, až vás příště napadne ho trochu prověttat.“

„Vy jste nikdy neonanoval. Proto jste pořád tak zapšklý, nenávidný ke všem a ke všemu a nemáte smysl pro humor.“

„Jestli to nevíte, tak 96% exhibicionistů jsou heterosexuálové.“

„No jo, Praha... velkoměsto... to můžeme jen závidět... vydržel tři hodiny...“

„...sázka.“

„Ti pražáci už neví, co roupama dělat.“

„Já bych neřekl že roupama On si hrál s něčím jiným.“

„Pražáci jsou na sebe už zvyklí, ti by takovou aféru nezpůsobili. Tohle byl určitě nějaký turista, co byl poprvé v Praze a chtěl si to užít.“

„Nechápu, co by jim měl jako vysvětlovat? Žádného exhibicionismu se, dle popisu uáalosti, nedopustil“

„Ale on byl vidět. Stačilo si vylézt tuhle na balkóně na štafle a vzít si dalekohled a co nejvíc se vyklonit.“

„A nebyl to náhodou ten reprezentant ČR v mistrovství světa v masturbaci? Prostě třífázově trénuje.“

„To není fér. Být na tom stromě žena, tak by policii nikdo nevolal.“

„Tak on je taky nikdo nevolal, i když to byl muž.“

„Pokud s tím nestrašil kolemjdoucí, tak čeho se jako dopustil? V lesíku mimo cesty si může mrskat jak se mu zachce.“

„Tomu říkám samohana s fantazií.“

„Kdyby to s nim nesešlo, mohl by se stát turistickou atrakcí.“

„Toho ta včerejší prohra Sparty teda vzala.“

„Honění nebo umění, to máte fuk.“

„Barbare.“

„Onane.“

„Že by se chystal na komparz do pornofilmu?“

„Asi špatně pochopil jev zvaný jako ,trauma z visu.“

„Člověk už si ani nemůže svobodně zaonanovat v parku bez toho, aby ho tři dny nešmírovali dalkohledem nějací úchylové.“

„Já bych napařila pokutu jim, vždyť to není normální.“

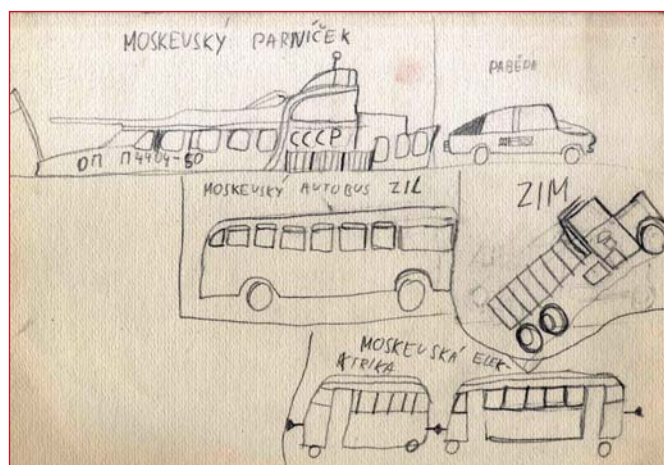
„Jen tak na ně, na umělce.“

7. listopad 1917

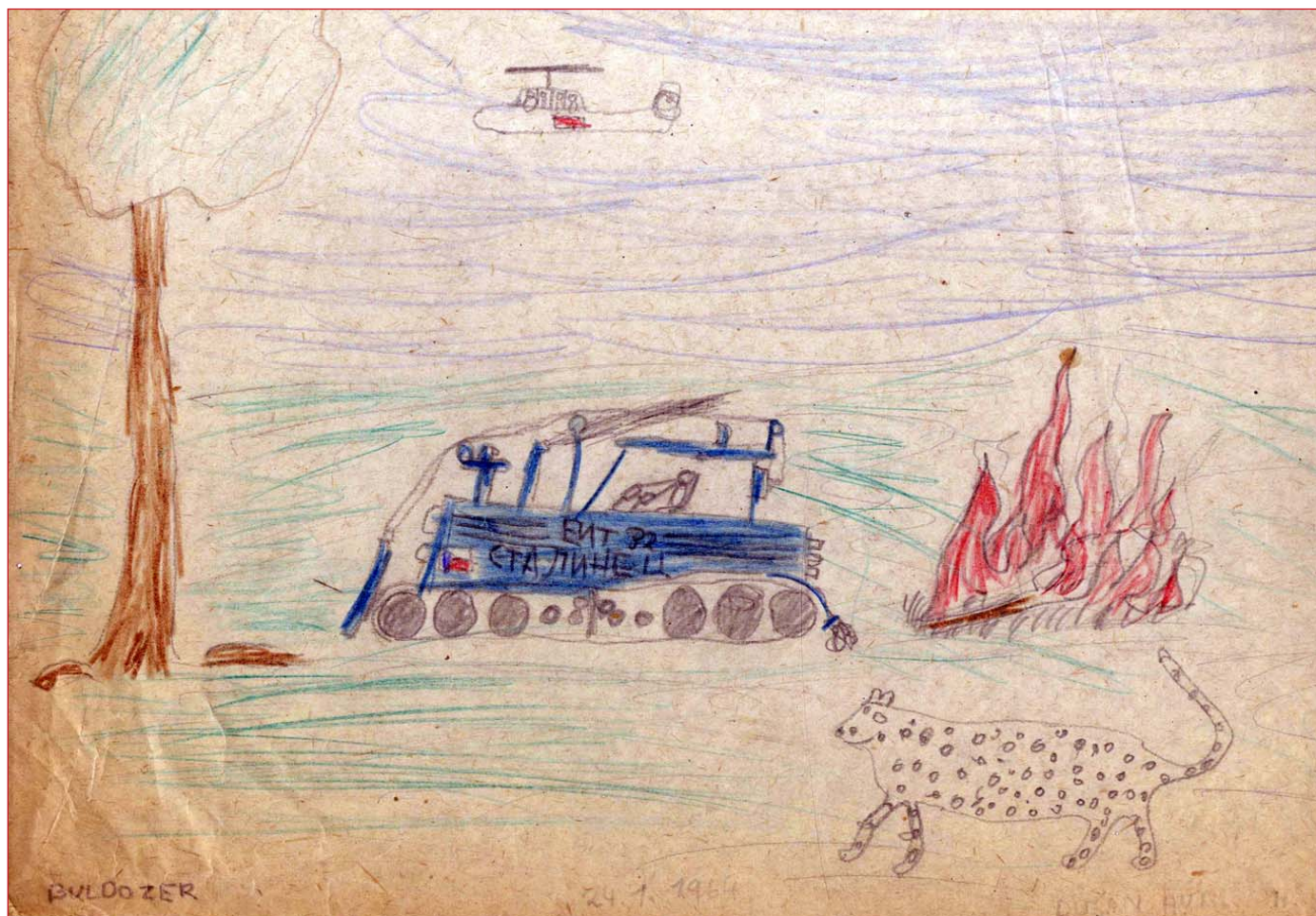
D
o druh

Vážení soudruzi čtenáři, k 97. výročí Velké říjnové socialistické revoluce pro vás připravil váš oblíbený časopis Хорошо адрес malou výstavku z prací našich redaktorů.

Dobrá adresa Miroslav Pech v taxíku

o třet
í n
ohy

Zapálí si cigaretu, zařadí rychlost a vyjede do ulic. Netrvá dlouho a vidí mávající postavu. Zastaví, nahně se přes sedadlo spolujezdce a otevře dveře. Dovnitř nahlédne žena, které může být kolem pětadvaceti let. Je nakrátko ostříhaná, má hezkou tvář, trochu větší uši než bývá zvykem. Taxikář se na ní usměje a ptá se, kam to bude. Žena mu nadiktuje adresu. Taxikář podotýká, že na tom místě není takhle pozdě večer příliš bezpečno. Žena se na něj pobaveně podívá a zeptá se, jestli to myslí vážně. Sedá si do auta, zavírá dveře. Upozorní ji, aby si zapnula pásy.

„Nevadí vám ta cigareta?“ ptá se taxikář.

„Vůbec. Taky si zapálím,“ odpoví žena a vytáhne z kabelky krabičku cigaret.

„To sou luxusní ciga,“ podotýká řidič.

„Proč myslíte?“

„Stojí hodně peněz.“

„Dneska stojí všechno hodně peněz, což ještě neznamená, že je to luxusní.“

„To máte pravdu,“ souhlasí řidič, „před měsícem jsem si koupil nové boty. Takový lepený. Bylo mi jasné, že moc dlouho nevydrží, ale říkal jsem si, že to jaro a léto by mohly.“

Odmklí se, aby si mohl potáhnout z cigarety. Žena čeká na pokračování historky s botama, ale to nepřichází. Zdá se, že se taxikář nějak zasní.

„No a jak to bylo dál?“ pobídne ho.

„Cože?“ na to řidič.

„Co s těma botama bylo pak?“

Dívka se směje.

„Nosil jsem je tejdén,“ řekne řidič.

„Tak to bejvá.“

„Měl jsem ty boty rád,“ řekne po krátké pauze.

Žena k němu otočí hlavu. Lehce zvedne obočí.

„Měl jste je rád, jo?“

„Jasně.“

„Po tejdnu?“

„Přesně tak.“

„To je docela krátká doba.“

„Zakopal jsem je u mámy na zahradě,“ řekne taxikář pochmurně.

„Cože?“

„Udělal jsem jim i náhrobek,“ pokračuje řidič s naprosto vážným výrazem, „do šutru jsem vyryl nápis, tohle byly moje boty, už nejsou, byl jim týden.“

„Jak dlouho jste to do toho kamene ryl?“

„Tři dny a tři noci,“ odpoví řidič a vyhodí vajíčka z okna.

„Děláte si ze mě srandu.“

Řidič nic neříká.

„Že jo? Není to pravda.“

„Dobře,“ připustí, „tak daleko to samozřejmě nedošlo. Byl jsem je zreklamovat. Čekám na vyjádření.“

„Tyhle reklamace trvají dost dlouho.“

„Všechno trvá dlouho. Jít si koupit nový boty trvá dlouho, zorientovat se v obchodě trvá dlouho...”

Žena se začne hihňat.

„Prohlídnout si všechny ty boty trvá dlouho, vybrat si je, vyzkoušet, placení trvá smrtelně dlouho...”

„A ty reklamace pak,” dodá žena.

Taxikář si zapaluje novou cigaretu.

„Jste nervózní?” ptá se žena.

„Jsem závislej na cigaretách.”

„Já kouřím jen když se jdu večer někam bavit.”

„Kde jste byla?”

„V ká dvojce.”

„Zapněte si ten pás,” upozorní ji řidič.

Žena se omluví a spěšně si zapíná pás. Přitom zahlédne schoulenou postavu na zadním sedadle. Pořádne se lekne.

„Ježiši, kdo to je?”

„Kolega.”

„Vůbec jsem si ho nevšimla.”

„Jo,” přikývne řidič, „on je takovej nenápadnej.”

„Co mu je?”

„Byl se bavit.”

„Aha.”

Po chvíli si žena všimne fotografie na průkazce zavěšené na zrcátku. Podívá se na taxikáře a pak znovu na fotografii.

„To nejste vy,” řekne.

„Nejsem. To je ten kolega.”

„Jezdíte jeho autem?”

„Vlastně my zavolal, jestli bych ho nevyzvedl v jednom klubu.”

„On v práci pije?”

„Jeho bráchovi se narodilo dítě,” vysvětluje řidič, „tak to šel oslavit.”

Žena se ohlédne na zadní sedadlo.

„To asi slavil pořádne.”

„Hm,” připustí řidič, „neví o sobě. Je úplně tuhej.”

„Budete ještě dneska jezdit dlouho?” ptá se žena.

„Proč. Chcete mě někam pozvat?”

Žena sklopí oči a zavrtí hlavou. Zeptala se jen tak, nezávazně. Prostě jí to zajímá. Řidič

řekne, že to vidí tak na hodinku dvě a pak to zabalí. Vždyť ani dnes večer neměl jezdit neměl. Ale když se to s jeho kolegou takhle zvrtno, tak toho využil. Každá koruna dobrá.

„Aspoň bude na nový boty,” zasměje se žena.

„Třeba tak.”

Na semaforu svítí červená. Přes přechod jde parta mladých lidí. Dva z chlapců nesou láhve tvrdého alkoholu. Dívky se hlasitě překřikují. Taxikář vyhodí z okna vajgl.

Červená.

Oranžová.

Zelená.

Taxikáře zajímá, proč je tak hezká žena v sobotu večer sama. Ona si nemyslí, že by byla nějak extra hezká. Odpovídá, že byla s kamarádkami. Popíjeli, pomlouvali své známé, tancovali. Pak si k jejich stolu přisedli nějakí muži. Jeden z nich s ní flirtoval, ale ženě se nelíbil. Měl vlasy ulízané dozadu, zpocenou tvář a chyběl mu přední zub. Připadal jí slizký. V uchu měl stříbrnou pecku. Udělalo se jí trochu špatně, tak se zvedla a šla na čerstvý vzduch. Její kamarádky byly zabrané do hovoru s těmi chlapy a jejího odchodu si ani nevšimly. Muž s peckou v uchu za ní přišel ven a snažil se s ní zapříst rozhovor. Pořád se k ní tisknul a pokoušel se jí obejmout kolem ramen. Proklouzla mu a šla zpátky do klubu. On šel za ní. U stolu jí celou dobu pozoroval a ona začala mít strach, protože měl najednou takový divný výraz a jeho obličej byl ještě zpočenější než předtím. Počkala, až se zvednul a když viděla, že jde na záchod, v rychlosti se rozloučila se svými kamarádkami, jedné vtiskla do dlaně peníze na zaplacení a z klubu téměř utekla. Cestou se neustále ohlížela, jestli za ní ten člověk nejde. Potom uviděla taxi a zamávala na něj.

„No a teď sedím tady s vámi,” řekne.

„Dneska si člověk musí dávat pozor,” na to taxikář, „nikdy nevíte, co koho napadne. Čím větší město, tím víc magorů.”

„To je fakt,” souhlasí žena. „Byl odpornej,” dodá.

Taxikář zastaví u zelené bytovky.

„A jsme tady,” řekne.

„Už?” diví se žena, „to byla rychlost.”

„To je tak, když člověk povídá,” řekne řidič.

„Povídalo se mi s váma hezky,” připustí žena.

„Nápodobně,” odpoví řidič.

„Tak kolik to dělá?”

Žena se podívá na měřič kilometrů, ale ten je vypnutý. Taxikář po ní žádné peníze nechce. S tím ovšem žena nesouhlasí. Sáhá do peněženky a podává mu dvě bankovky.

„Nechte si je,” řekne řidič.

„Nepřichází v úvahu. Jen si ty peníze vemte, však se vám budou hodit.”

Taxikář bankovky přijímá.

„Kupte si něco hezkýho,” radí mu žena, „hlavně ne boty.”

Oba se tomu zasmějí. Žena vylézá z auta.

„Třeba si vás zase někdy zastavím,” řekne ještě.

„Třeba jo,” pokrčí taxikář rameny.

Žena kývne k zadnímu sedadlu.

„Snad nebudu mít zrovna štěstí na vašeho kolegu.”

„Kdepak,” zašklebí se řidič, „ten je tuhej.”

Rozloučí se.

Žena zavírá dveře od auta.

Taxikář si zapaluje novou cigaretu.

Žena stojí před vchodem. Hledá klíče v kabelce.

Taxík se pomalu rozjíždí.

Na podlaze u řadicí páky začne zvonit mobil. Taxikář zastavuje a sáhne po něm.

„Jakube,” ozve se na druhém konci, „před chvílí našli ve městě dva mrtvý taxikáře. Někdo je sejmul.”

Taxikář mlčí.

„Jakube... slyšíš mě?”

Potáhne si z cigarety. Pak odhodí mobil na zadní sedačku a vystoupí z auta. Pár metrů od něj je tramvajová zastávka a na ní hlouček lidí. Každou chvíli by to mělo jet.

Petr
Pazdera
Payne
**Předběžné
ohledání**

D

o třet

í n

ohy

Petr Pazdera Payne se narodil 28. června 1960 v Praze. (Pazdera je rodné příjmení otce.) Absolvoval řádku různých zaměstnání (sanitář, topič, pracovník pečovatelské služby, noční hlídač, vychovatel v Jedličkově ústavu, závozník v Národní galerii, evangelický farář v Kadani a v Chomutově, odborný asistent v humanitních oborech na ČVUT, koordinátor v Nadaci Člověk v tísní, nakladatel a jediný zaměstnanec nakladatelství MEDARD), nyní spravuje Schnirchův dům v Praze na Vinohradech. Žije s rodinou v Praze a v Olešnici na Moravě.

Knižně vydal: *Nečekaný čekáný a jiné variace na staré biblické příběhy* (povídky, Cherm, Praha 1999), *Kol dějů* (povídky, Cherm, Praha 2001), *Zvěsti* (povídky, Cherm, Praha 2002), *Dramolety* (divadelní hry, Větrné mlýny, Brno 2002), *Co je ti do nás, Ježíši Nazaretský?* (soubor kázání, Eman, Benešov 2002), *Lyonský omnibus* (novela, Cherm, Praha 2003), *Figury, figurace, figuranti a figuríny* (povídky, Medard, Praha 2005), *Cirkus Hippolyt* (pohádka, Cherm Medard, Praha 2005), *Slepíčko koňmo* (texty k obrazům Michala Machata, Železný Brod, 2007), *Maskovaná milost* (eseje o teologii a literatuře, Kalich, Praha 2009), *Pouti a pouta* (povídky, Theo, Pardubice 2011), *Předběžná ohledání* (povídky, Cherm, Praha 2014).

Ukázka, kterou zde otiskujeme, pochází z povídky Předběžné ohledání díla.

Uvědomil jsem si pak, že lidskou
existenci obecně lze
charakterizovat jako existenci „na
útěku“, že tento svět je
v podstatě nepřátelský
a v posledku neobyvatelný,
prozatímně a přechodně může
být chvíli obyvatelný, ale
v posledku nikoli.

...

O d čeho se odrazit. Od nepřítomnosti? Od stavu beztlíže, absence a prázdnoty. Jímá mě horror vacui! Nikdo ho nepohřešuje. A nikomu, na druhou stranu, nejspíš ani není jeho zmizení vhod. Jen ten jeho psycholog, cynik, s nímž jsem se později seznámil, se nechal slyšet, že „je asi dobře, že je pryč, pro nás i pro něj“. Ale o tom později. Jediné, co mi zbývá, je: pohřešovat ho sám za sebe, já sám. Na vlastní pěst provádím pátrání. A od toho se odrážím. To je můj pevný bod, kámen úhelný, základní stavební kámen. Východiskem pro pátrání je mé vlastní ujištění, že jen ten, kdo pohřešuje, může opravdu nalézt.

Zmizení je vždy nepochopitelné, tajemné, zjitřující. Není-li mrtvola, neví se, zda si pohřešovaný třeba jen někam nevyjel, někam daleko, a nenachází se – divné slovo, právě že se nenachází, kdyby se nacházel, bylo by možno ho samo sebou nacházet a nalézt –, nuže neví se, zda se nevynachází někde v Austrálii nebo v Argentině nebo na Aljašce... (a to jsme teprve u A). Co když opustil nežádoucí situaci a skrývá se kdesi pod jinou identitou, nechci říct falešnou, ale řekněme změněnou? Zmizelý znamenalo by prostě: schovaný.

Snažím se utřídit si všechny možné varianty zmizení: úprk, únik, úkryt, únos, úklad. (Ale ne všechny jsou na U.) Pak je tu taky nehoda, například pád ze skály v opilosti. Anebo výpadek paměti na způsob Alzheimerovy choroby. A koneckonců i sebevražda: nedejbože že by Gilbert sám a dobrovolně vycestoval na věčnost, že by vypověděl ze své strany smlouvu s tímto světem. Anebo je vše velmi prosté, jednoduše sešel přirozenou smrtí. (Je-li vůbec kdy smrt přirozená? Navíc v tomhle věku?) Jenom se neví, kde se to přihodilo, třeba si vyšel někam na procházku do přírody, do nějakého méně navštěvovaného kraje.

Uvědomil jsem si pak, že lidskou existenci obecně lze charakterizovat jako existenci „na útěku“, že tento svět je v podstatě nepřátelský a v posledku neobyvatelný, prozatímně a přechodně může být chvíli obyvatelný, ale v posledku nikoli. Žádný pobyt není trvalý, ale vždy jen přechodný. K tomu dospěla starověká gnose stejně jako středověk, který obdařil duši oním adjektivem utíkající, utíkavá, tedy anima fugitiva, duše prchající, duše zběh. Podle tohoto zjištění by nás na skutečnosti, že se někdo ztratí, nemělo nic překvapit. Jediné, co nás může zaskočit, je ona nevysvětlitelnost, nejasnost, nesrozumitelnost. Jinými slovy – náhlost. Náhlá nepřítomnost zaskočí stejně jako smrt. Na stole zůstaly ležet nedojedené rohlíky a nedopité kafe (vše již pokryto pořádnou vrstvou plísň). Ten přerýv, byl a není, zničehonic; nicméně příbytek s ateliérem byl zamčen na vícero západů. Když dveře povolily, nemohli jsme hned tak vyjít z úžasu.

Pan domácí se hned zhrozil, takhle zdevastovaný byt bude prý představovat nečekané investice. „Jestli se pan Gilbert vrátí, tak ho hned vyhodím a ještě mi zaplatí. Budu požadovat náhradu, jako na

potvoru nemám od něj žádnou kauci,“ číli se a komisař se na něj přes brýle na špičce nosu tázvavě podíval; mimo skla a tedy jako by mimo hru: sluší se snad mít takové materiální starosti, když onoho neřádného nájemníka unesli, zabili, popřípadě se sám zasebevraždil? (Bytného bude třeba zařadit mezi ty, kdo Gilberta sice pohřešují, ale negativně, jenom a jedině z toho důvodu, že si s ním potřebují vyřídit účty.)

Stěny ateliéru byly pomalovány šílenými freskami. Jejich pozadí bylo tmavošedé, takže ty figury, ryby, ptáci, pavouci, hadi, skelety, koně, lebky a taky abstraktní, ale hmotné tvary, jakési součástky, a ještě taky tváře, škleby, masky a jacísi kyklopi vystupovali z neohraničeného šerosvitného neznáma, dokud pan domácí nerozsvítil. Maně jsem si připomněl malby z Altamiry anebo pohřební kobky z egyptských pyramid. Nebylo ani tak důležité, co bylo na stěnách namalováno, rozhodující byl jakýsi celkový pohyb, švung a výraz toho všeho. Ano, výraz nebo spíš výbuch. Když jsme se rozhlédli spolu s rozžatými žárovkami po prostoru (bylo totiž zatemněno, v oknech natažený balící papír), zaregistroval jsem ještě jednu menší místnost, dveře do ní byly vysazené a přímo v jejich ose na druhé straně ateliéru stál širokorozchodný malířský stojan. Došlo mi, že malíř k patřičnému odstupu potřeboval právě onu vedlejší místnost, do níž mohl plynule ustupovat od rozmalovaného velkoformátového obrazu. Naopak takzvaná ona místnost zřejmě chyběla, protože v jednom koutě byl nainstalován keramický záchod a umyvadlo.

Malířských stojanů s obrazy i bez nich stálo v prostoru vícero, stály tam a působily životně, jako by to byli strašáci v poli, někteří oblečení v rozmalovaná plátna, jiní holí. Podlaha pod velkým ramenatým stojanem, jako by to byl nějaký robot nebo bezhlavý žoldák, byla vykachlíkovaná a začákaná barvami, připomínala mi jatka. Svědčila o nesčetných porážkách zvířat s odlišnými barvami krve. Na různých stolcích

i na zemi se válely štětce a tuby barev, pokroucené a vymačkané housenky, mrtvé, použité larvy, z nichž se kdysi vylíhli barevní motýli. Zato všude přítomné nedopalky jako by byly vypálenými patronami. Parkety byly k radosti pana domácího poničené, šedavé od smísených zašlapaných barev, místy s nověji pigmentovanými škraloupky a nádavkem propálené od cigaret. Umyvadlo dávno nebylo bílé. Na zemi ležely kusy pomalovaných pláten a překlíček či dřevotřísek a nebylo snadné (na první pohled) odlišit obraz od palety:

Palety byly obrazy a obrazy byly palety.

V dalším rohu stál sádrový odlitek ženy, nejprve jsem měl dojem, že je to krejčovská panna. Asi že, když nebyl model, sloužila tato pygmaliónská figura jako něco pevného, jako připomínka reálných lidských proporcí. O stěnu bylo opřeno několik aktů. Po Picassovi a Baconovi by neměly překvapit žádné deformace, nicméně byl jsem překvapen. Z některých obrazů jsem měl pocit rozkladu; jako by se uprostřed věty bortila gramatika, jako by nastala neřízená termonukleární reakce, jako by se jejich stvořitel nevyčísitelně a neodvratně zakabonil.

Majitel prostoru otevřel okno a do místnosti vpadlo světlo doprovázené svěžím vzduchem. Zatímco v opačném směru, ven z okna, ulétla v mé fantazii mistrova duše, nebo aspoň její zbytek, odlesk nebo talón, který tu až doposud nerušeně přebýval či vžel. Záhy jsme pochopili, že ta menší místnost sloužila také jako ložnice. Když někdo rozsvítil, uviděli jsme rozestlaný kavalec i s pyžamem. Jako kdyby malíř před chvílí vstal a chvatně odešel. Napadlo mě, že prchl před těmi příšerami, co se jimi zdi hemžily. Komisař si zapsal hodinu, na kterou byl nastaven budík. A nevím proč ještě, kolik bylo, když se budík zastavil, když mu došly baterie.

Utkvěla mi už zdávna věta jednoho filosofa: Člověk poznává sám sebe skrze svá díla. Co poznal Gilbert ze svých děl? K jakému poznání dospěl, když namaloval to, co namaloval? Napadlo mě, jestli iracionalita zmizení a iracionalita tvorby spolu tajemným způsobem nesouvisí. Čím kdo zachází, tím také schází, a dílo se může stát svému strůjci osidlem. Osidlem, ze kterého prchl. (A obrys první hypotézy zmizení byl na světě! Až později se dostavily další nápady a teorie.)

...

Stěny ateliéru
byly pomalovány
šílenými
freskami. Jejich
pozadí bylo
tmavošedé,
takže ty figury,
ryby, ptáci,
pavouci, hadi,
skelety, koně,
lebky a taky
abstraktní, ale
hmotné tvary,
jakési součástky,
a ještě taky
tváře, škleby,
masky a jacísi
kyklopi
vystupovali
z neohraničenéh
o šerosvitného
neznáma, dokud
pan domácí
nerozsvítil.

D o třet í n ohy

Rekonstrukce

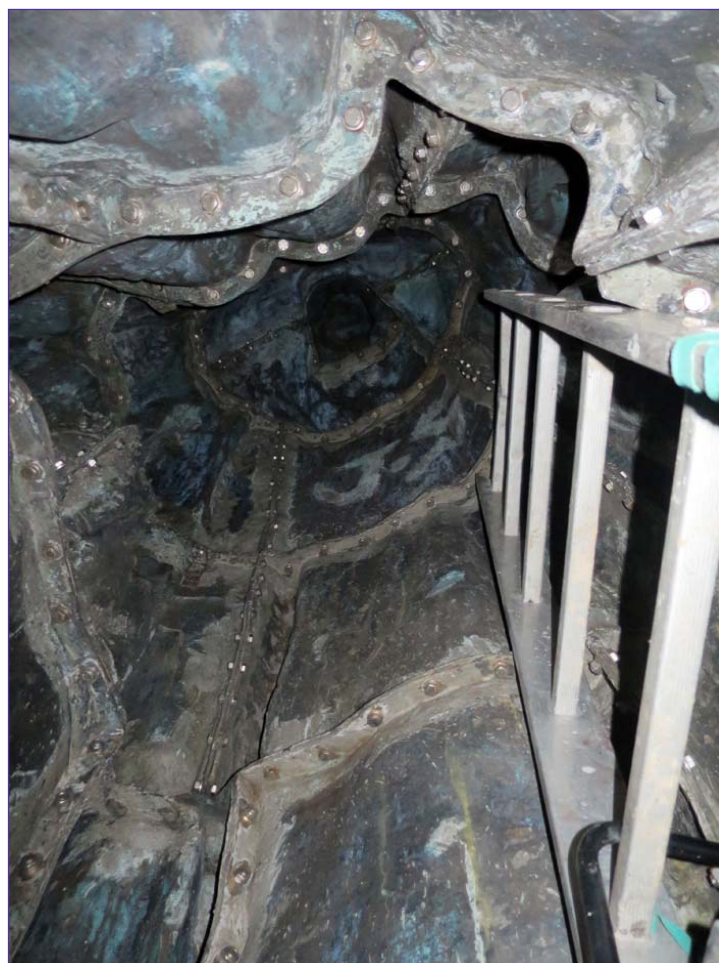

pomníku mistra Jana Husa

Pomník mistra Jana Husa od sochaře Ladislava Šalouna byl na Staroměstském náměstí odhalen roku 1915 k pětistému výročí Husova upálení. Příští rok bude mít kulaté jubileum sám pomník, a proto v současnosti prochází kompletní rekonstrukcí. Díky restaurátorovi Andreji Šumberovi měla Dobrá adresa unikátní možnost nahlédnout do útrob soch a do podzemních prostor pod pomníkem.

Michal Šanda

Vpravo: Bronzové sousoší zevnitř

Na protější straně nahoře: Restaurátor Andrej Šumbera

Na protější straně dole: Krápníky porostlá chodba v základech pomníku

D o třetí í n

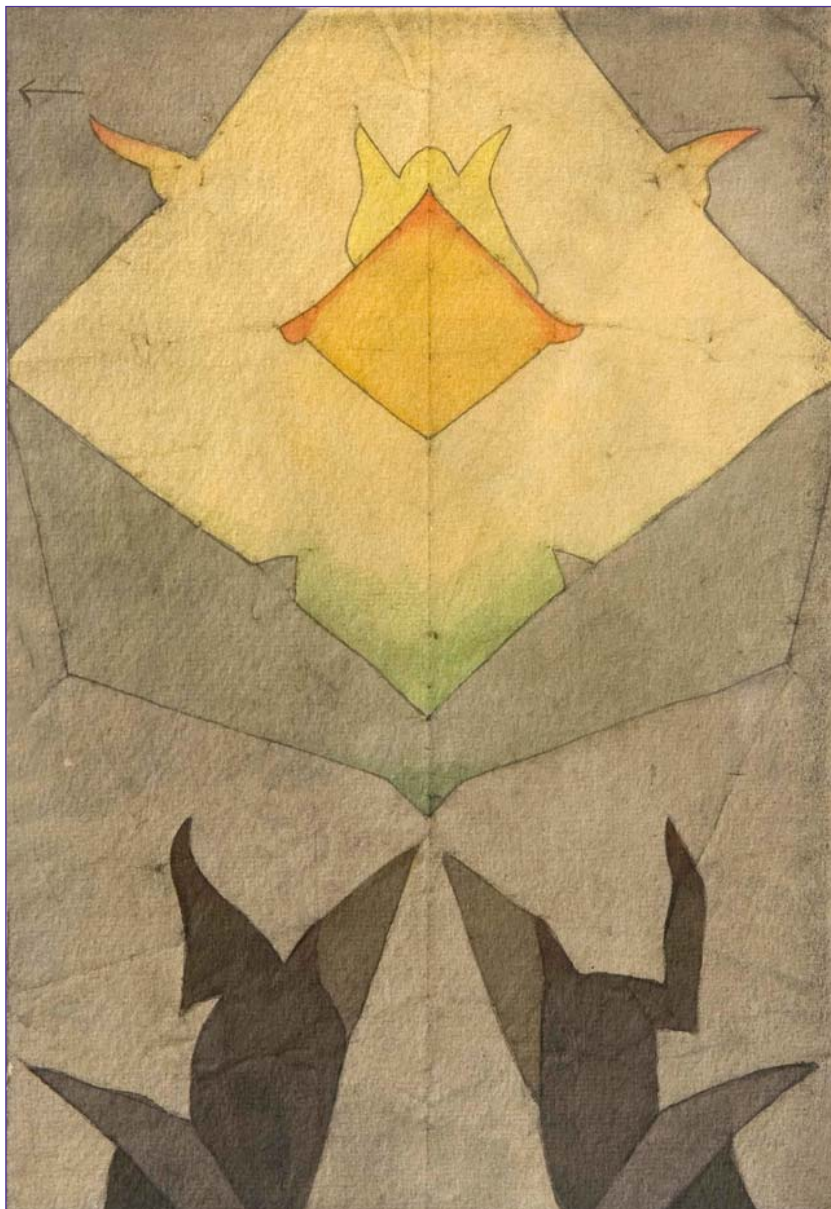
Pavel Herot To je podívaná

Pavel Herot, foto Michal Šanda

To je podívaná... na začátku mostu jde Novák a na jeho konci Herot...dva šílenci a mezi nimi vzduchoprázdno... to je pohled na ty dva, vykřikoval jazzový muzikant a hodně dobrý malíř Pavel Hlaváč na třebíčském rockovém festivalu – Zámostí. Hlaváč se s Ladislavem Novákem znal roky, byl jeho vzor i kamarád. Nebyl to sarkasmus na jeho osobu. Výtvarník a básník Ladislav Novák zanechal v Třebíči výrazné stopy, měl řadu obdivovatelů. On toto město miloval, byť se zde nenarodil, přišel tam bydlet někdy v padesátých letech. Třebíčané se za normalizace dozvěděli o něm více z Hlasu Ameriky, kde byl kritizován jeho zákaz tvorby a jak je dušený někde na gymnáziu, kde učí výtvarnou výchovu. Myslím, že i češtinu. Nebyl protistátní typ, nezapojoval se do politiky. Prostě socialističtí kritici neuznávali jeho tvorbu, kterou nepovažovali za umění. On zatím spolupracoval se světovými umělci a galeristy. Jezdili za ním ze západu do Třebíče. Jednou tu byl i americký kulturní atašé, což mu přineslo hodně velké problémy. Jeho díla měly možnost vyrazit do světa pouze v šedesátých letech a samozřejmě devadesátých. Prakticky do všech světových galerií. Jinak jeho díla nechybí snad v žádné dobré světové antologii moderního umění. Začínal s vizuální poezií hrající si se slovy a písmeny. Již v šedesátých letech vytvářel tak zvanou alchymáž, což je chemické narušení obrázku a textu. V sedmdesátých přišly froasáže, dokreslování zmačkaného papíru. Vytvářel i veronáže, rozkreslování skvrn, rozlévání tuže. Byl u nás jeden z prvních, kdo prováděl abstraktní, spontánní malbu. Bydlel v Židovském městě, odtud vyrážel pěšky, anebo autobusem s molitanovými objekty, říkal jim Ichichvory, které na určeném místě spálil, doprovázel tento umělecký obřad slovně zvukovými výjevy. Pro zajímavost inspiroval se jimi studiem eskymácké a indiánské orální poezie. Eskymáckou také překládal. Ještě za války, coby student, se začal přátelit s Vítězslavem Nezvallem. Nosil mu své básně, vy

budete dobře psát, řekl mu prý Nezval. Dlouholetý srdečný kontakt navázal s Jakubem Demlem, který ho prý měl rád. Novák uznával výtvarný kritik Chaloupecký. Hlavně velké pouto se vytvořilo mezi ním a Jiřím Kolářem. Oba experimentovali a také si své postřehy vyměňovali. Co vím tak za ním také do Třebíče dojížděl básník Ivan Diviš. Měl jsem tu čest poznat se s ním poprvé na bitovském setkání básníků u Jiřího Kuběny. Možná ho na mě upoutala moje až silná živelnost, kterou jsem tam předváděl. Něco se také o mně dozvěděl od našich společných známých. Kdykoliv mě potkal, zazářily se mu oči s úsměvem, nahlas vyřknu budte zdrav přáteli. Byl vůči mně přátelský. Ptal se mne, jak jezdí autobusy z Třebíče do Martínkova a zpět, že by mne někdy rád navštívil. To se nestalo, netrvalo dlouho a on zemřel. V Jemnici u Ladislava Hejla v knihkupectví měl autorské čtení Jiří Kuběna. Nahrával jsem ho na diktafon, fotil jsem a dobře jsem udělal. Přijel i Ladislav Novák, zúčastnil se ho i Martin Jirous, ten po celý večer Jiřímu narušoval jeho vystoupení. Bral mu z ruky mikrofon a z hlavy říkal něco svého, co napsal. Po chvilce zase k tématu prohodil nějaký příběh, včetně jeho popisu nějakého mrdání, jak říkal a to do silně křesťansky orientovaných básní Jiřího Kuběny stojícího na podstavci, kam se mu vrávorající Martin šplhal. Kuběna jenom konstatoval, že mu narušuje jeho piedestal. Kuběna zpěvným hlasem recitoval, Jirous mu do toho křaplavým hlasem žvanil. A do třetice z hlediště neustále křičel písklavým hlasem Ladislav

Ladislav Novák (dole) a jeho froasáž (nahore)

Novák. Tak jsme tu na Kuběnovi, nebo na tobě, křičel nahlas Novák. Jindy zase – Magore, drž už tu hubu! Svěrázný večer to byl. Po vystoupení bylo domluveno, že Radovan Zejda mne odveze při cestě do Martínkova a Ladislava Nováka do Třebíče. Vyšli jsme ven, před knihkupectví a šli k autu. Najednou rychlostí blesku se Novák rozběhnul na chodník, kde se vrávoraje začal sápat na mladičkou dívku, pod zákonem snad už nebyla, přemlouval ji, že bydlí sám a je mu v bytě smutno, jak na ni různě padal, mával okolo sebe rukama, nedávná ještě školačka uhýbala a nakonec od výrazně a to hodně staršího občana utekla. Světově uznávaný umělec vrátil se k autu. Během cesty vyprávěl o Demlovi, Nezvalovi a dalších. Vzpomněl na manželku a syna, které během dvou týdnů ztratil před málo léty. Prý už by rád za nimi, to opakoval často, tak jako to, že už tu dlouho nebude. Ze zadního sedadla jsem ho utěšoval a sám tomu také nevěřil, leč netrvalo dlouho a k blízkým jeho srdci, rodině, Demlovi a jiným přešel na onen svět.

Z připravované knihy vzpomínek

Lucie Čiháková

Jak to bylo?

Jak to bylo, pohádko?
 Zabloudilo děvčátko
 za zahradou
 mezi poli
 pláče, pláče
 moc se bojí
 objevil se hodný pán
 pojd', děvčátko

půjdem k vám
 pán vzal děvče za ručičku

sedli spolu na lavičku

dnes tam vidíš hořet svíčku

V soudobých debatách
 o angažované literatuře
 zcela zaniká skutečnost,
 že se tato debata vede
 výhradně o textech určeným
 dospělým. Dětská literatura,
 pružnější a přizpůsobivější
 než ta pro dospělé, přitom
 už nepozorována
 úspěšně reaguje na aktuální
 tendence a nabízí
 malému publiku širokou
 škálu textů s nejrůznějším

Paralelní literatura 14 – Angažovaná literatura pro děti

politickým podtónem. Ve 14. dílu seriálu,
 mapujícího skryté okraje české literatury, pro
 vás tedy členové Diverzní tvůrčí skupiny vybrali
 nejvýraznější představitele angažovaného
 proudu poezie pro děti.

Mohamed Bin Vokatý

(ze sbírky *Aprílová škola džihádu*)

Mešita

V mešitě je krásně
ve škole je hnusně
píšou se tam písemky
zkouší se i ústně

Přijmi džihád!

Háfiz a hadži

Háfiz umí Korán nazpaměť
Hadži se vrátil z Mekky
a oba dva jsou měkký

Všichni totiž dávno vědí
že nejlepší je
mudžáhedín

Přijmi džihád!

Imám

Mám rád našeho imáma
je lepší než táta
i máma

Přijmi džihád!

Malí mučedníci

Půjdem dnes spolu
do mešity
kašlem na školu
i když budem bitý

Přijmi džihád!

Jiří Prokeš

(ze sbírky *Cestičky*)

Cestičko do školy

Cestičko do školy
přes louky po poli
kolem McDonaldu
kolem sex shopu
kolem herny
kolem KFC
kolem nonstopáče
těším se
až budu velkej

Cestička k továrně

Cestička k továrně
temně se vine
smutná je, drsnější
než všechny jiné

Kdybych měl krvácet
má žena rodit
každý den na šestou
musím sem chodit

Honzíček Bárta

A ploč?

A ploč ten pán spí na lavičce?
A ploč nespí ve svym pokojíčku?
A ploč nemá svůj pokojíček?
A ploč nemá penízky?
A ploč nejde placovat?
A ploč nemá maminku?
A ploč ho nikdo nechce?
A ploč smldí?
A ploč se neumeje?

Marie Štřitilová

(ze sbírky *Holčička jménem Virginia Plath*)

Kuřátko a obilí

Jak to bylo, pohádka?

Zabloudilo kuřátko

Utíkalo z drůbežárny
nemůže zpět, má to marný

Schovává se v obilí
ostatní už zabili

Kamarádi bez hlav visí
„Čí jsi, kuře, ptám se, čí jsi?“

„Nevím, obilíčko jasné,
maminka je zmrzlá v masně,

tatínek je v separátu,
neuvidím více tátu.“

„Ach ty smutné kuřátko,
taky umřeš zakrátko.“

Polámal se mraveneček

Polámal se mraveneček
ví to celá obora
Botou na něj z výšky šlápla
malá lidská potvora

Doktor klepe na srdíčko
potom píše receptis
„Vlezem holce pod sukýnku
Pozveme tam všechny hmyz.

Když si každý jednou kousne
každý malý drobeček
Holka počurá se šokem
ještě ráda uteče.“

Když se všichni malí spojí
táhnou spolu za provaz
Nikdo je už nepodupe
nezlomí jim nikdo vaz

Jana Novotná

Holub hl. m. Prahy

„Odkud ten náš holub letí?“
„Letím z lesa, milé děti,
vrkú, vrkú, vrkú. Nesu psaníčko.“
„Cos tam viděl, holoubku?“
„Perníkovou chaloupku
u černého smrku.“
„Viděls také Mařenku?“
„Jápak by ne, holenku!
Viděl jsem ji, s Jeníkem,
sjížděli se perníkem.“
„A když z okna na zahradu
vystrčila baba bradu,
nebáli se, holoubku?“
„Kdepak! Zamkli chaloupku
na kouzelný klíč –
a už byli pryč!“

Jiří Sadílek

Mantra dospívajícího

Dej mi na cigára!
Dej mi na matroš!
Dej mi na automaty!
Ty pičo!

Patricia Vaněček

(ze sbírky *Moje ženská abeceda*)

P

Penis nemá právo
stát víc, než je zdrávo
Pro penis ty panenka
neotvírej okénko

R

Radka hledá rovnoprávnost
rudne vzteky, je to marnost
v robotě má menší plat
před WC má frontu stát

S

Sadisti jsou všichni chlapi
sebe šetří, ženy trápí
samolibí slizcí sadisti
pojdme svět od nich vyčistit!

Otakar Kárek

• • •

Do naší nové školky
těší se kluci i holky
Bílí i černí i žlutí
všichni tam chodíme s chutí

Nestydí se hluší, slepí,
kdekdo na vozíku dřepí

Rozmanitost, to je rajc
říká Vlastík, co má AIDS

Mentál Jarda občas vyje
my jsme školka bez bariér

Adélka má mámy lesby
náznorné nám kreslí kresby

Muslim Abdul spouští křik
vždy, když chce být katolík

Klárka myslí na přírodu
třídí snad i do záchodu

Matěj slintá, nemá zuby
tatínek je trochu hrubý

Dvě holčičky z Ghany
dávno nejsou panny

Jiřík přežil praní v pračce
navždy voní jako svačce

Lída s námi mluví spatra
má vlastního psychiatra

Karlův táta vlastní banku
ze školky ho vozí v tanku

Patrik kradě koloběžky
Tak chodíme všichni pěšky

Doma se pak vyspíme
celou noc se těšíme
do naší nové školky
kam chodí kluci i holky

• • •

František z kanálu nemá byt
je starý jako trilobit
nejdál z nás dosmrdí v tramvaji
lidi mu nikdy nic nedají

Tvrdí, že žije s opicí
že víno chutná líp v krabici
že chlupy hřejou ho po těle
a že s ním chodí pít andělé

Ivan Jemelka

Židle

S vívalo, Trupl ležel v zažloutlých peřinách. Vykukoval mu z nich jen špičatý nos. Koukal tam, kde byl strop, ale zatím nic neviděl, protože byla tma. Přízemní okno v kuchyni, kde spal, vedlo do malého dvorku, který svíraly ze všech stran domovní zdi. Vzdychl, vystrčil vyzáblou a promodralou nohu v sepraných spodkách, pak vystrčil i druhou a hrabal se z gauče. Spal ve starém roláku a kulichu. Chvilí kašlal. Když přestal, došoural se v sešmaždaných pantoflích k výlevce, rozsvítil a sukovitým ukazovákem protřhl ledový škraloup ve sklenici a vylovil z ní umělý chrup. Natáhl si s hekáním modrou šohajku a dvouřadový oblek Kras. Přičísl pár šedivých vlasů. Potom zatopil v meteorkách a připravil snídani: Dva obyčejné rohlíky namazané Ramou a ovocnou směsí Jahůdka. Do konvice na kamnech hodil dva sáčky černého čaje Clever. Potichu otevřel dveře do pokoje a potichu zavolal: „Snídaně.“ Chvilí čekal a potom dodal o něco hlasitěji: „Na stole je snídaně.“ Pak zase dveře opatrně zavřel.

Už tři dny nevstává, ani nejí, jen trochu pila, pomyslel si. Ani s ním nemluví. Podle zápachu močí do postele, ale nechtěl s ní hýbat, když nechtěla a okna radši neotvíral, aby nenastydla.

Pustil televizi. Na Primě dávali zprávy. Z hromádky u kamen vzal Právo, nasadil si brýle, žvýkal rohlík, upíjel čaj a četl. Když dojedl, uklidil, přiložil a s dalším funěním si oblékl šedý prostějovský zimník a kotníkové boty ze Svitú. Zavázat je, mu dalo dost práce. Znovu otevřel dveře do pokoje. Ze dvou oken dopadalo dovnitř z ulice už trochu světla. „Jdu se projít,“ oznámil do rohu, kde bylo vidět, že na posteli někdo leží. Chvilí si lámal hlavu, čím by ji z té postele dostal, ale na nic nepřišel.

Dům naplnil hluk, hlasy a duté rány. „Zapadni dědku!“ Slyšel, sotva vystrčil nohu do chodby. Dva muži v montérkách nesli na popruzích velikou skříň. Naráželi s ní do stěn, prudce oddechovali a nadávali. „Jseš hluchej nebo slepej?!“ Zařval na něj ten, co nesl skříň vzadu. Trupl ustoupil do kuchyně a zabouchl. Vzápětí skříň narazila do dveří a zaslechl příval dalších sprostáren. Když hluk zeslábl, bázně vyhlédl do chodby a pak se pomalu štrachal ven. Před domem stálo velké stěhovací auto Stahl. Byla zima, potkal několik chodců, kteří někam spěchali se staženými rty a s rukama hluboko v kapsách. Šel kolem školy, ale nikdo tam nebyl. Bylo moc brzy. Neměl děti rád. Byly bezohledné a drzé. Drobnými krůčky docáplal do parčíku. Jen pár holých keřů a stromů. S heknutím se posadil lavičku. Ze zažloutlého trávníku přihopkali holubi. Odvažovali se stále blíž. Jeden se skoro dotkl špičky jeho boty. Podrážděně cukl nohou. Pták k němu tázavě obrátil korálkové oko, ale Trupl si ho už nevšímal. Vzpomínal, jak šel po širokém zašlém schodišti, kolem pacientů v barevných županech shromážděných kole popelníku a dlouhou žlutou chodbou do bíle vymalovaného pokoje s vysokým oknem. Přinesl hroznové víno a telecí řízek v alobalu a pomerančový džus Toma. Sestra mu to vzala. Ať si to prý vyzvedne, až půjde

domů. A kdy půjde domů ona, chtěl vědět, a sestra se na něj upřeně a dlouze podívala a řekla, že může jít třeba hned, ale pak tam byla ještě týden.

Trupl vytáhl z kapsy Brazílské viržinko. Pokuřoval, dokud neusnul a viržinko mu nevypadlo z povolených prstů. Probral se, doutníček sebral a šel koupit sirky do trafiky na konci parku. Prodavačka telefonovala. Čekal, až dotelefonuje a znovu začal podřimovat. „Chcete něco?!“ Vřískla na něj a dlaní přikryla telefon. Zahuhlal, že sirky a ona mu je hodila na pult. „Čtyři koruny,“ štěkla a pokračovala v hovoru. Trupl roztráseně vytáhl peněženku, našel dvě dvoukoruny a položil je na pult. Prodavačka se podívala na krabičku solovek a on ji vzal a strčil do kapsy.

Stěhovák už byl pryč, ale před dveřmi do bytu našel kuchyňskou židli. Prohlédl si ji a pak ji odsunul stranou, aby mohl vejít. V kuchyni už bylo teplo, ale zápach, který pronikal z pokoje, byl tím větší. Jenom se zul a v zímnicku otevřel okno. Potom opatrně nahlédl do pokoje a pak s nemotornou snahou nedělat hluk, vešel. Pod pokrývkou s nahnědlými skvrnami se její postava ztrácela. Dobře viditelný na polštáři byl jen chomáč zrzavých vlasů. Přistoupil k posteli a usouzeně se jí zeptal, jestli něco nechce. V sinavě bledém ptačím obličejí se něco zachvělo. Pohnula rty.

Sklonil se nad ní: „Co?“

„Pivo,“ zaskřehotala zřetelně. „Skleničku piva...“

„Jo. Jo.“ V jeho hlase byla znát úleva. „Koupím ho, až půjdu k Albertovi. Ještě něco?“

Chvilí vyčkával, ale její vrásčitá tvář se už nepohnula.

Vrátil se do kuchyně, zavřel okno, pověsil zímník a zametl. Na Primě dávali animovaný seriál pro děti Alf. Posadil se na židli u stolu a sledoval ho, než opět usnul. Už běžel MASH, když se probudil. Promnul si oči, zvedl voskovaný ubrus a ze šuplíku vyndal krabici od bonboniéry Modré z nebe.

Vzal z ní dvě stovky, z věšáku sundal kabát a nákupní tašku Billa. Nakoukl ještě do pokoje, aby jí řekl, že jde k Albertovi.

Musel na hlavní, po které jezdila tramvaj a auto za autem, takže přejít se dalo jen na semafor. Na chodníku před obchody postávali prodavačky, pili kávu a kouřili. Kolem, většinou bez velkého spěchu, procházeli lidé, kteří nebyli v práci.

Do nemocnice pro ni přijeli s Martou taxikem. Nesla si tašku a usmála se na ně. Doktor si ho vzal stranou a povídá: Žijte tak, jako jste žili.

Ze vzpomínek ho vytrhla bolest v noze. Najel do něj ze zadu asi pětiletý kluk na koloběžce. Najel mu na paty a přitom upadl a rozbrečel se.

„Kam čumíš!?“ Obořil se na Trupla otec chlapce, který se mu věšel na ruce a odmítal se postavit.

Vysvětlovat to, bylo pro Trupla moc složité. Zabručel omluvu a šel.

„Kam jdeš!? Pocem!? Slyšíš!?“ Hulákal na něj ten člověk a bylo vidět, že neví, jestli se má na Trupla vrhnout nebo chlácholit dítě. Trupel se zatím vzdaloval, jako pomalu lezoucí brouk. Rozhodl se, že koupí grilované kuře. Kupovali ho jen v sobotu, ale doufal, že kuře by jí mohlo vylákat z postele. U Alberta moc lidí nebylo a u grilu už vůbec nikdo. Prodavačka, Ukrajinka, Trupla znala a divila se, že kupuje kuře ve středu. I tohle bylo na vysvětlování moc složité. Takže jen chraplavě poděkoval a kuře v termosáčku strčil do košíku. Ukrajinka ho účastně sledovala, jak se šourá mezi regály k nápojům. Trupl se zastavil před policemi s pivem. Usoudil, že plechovka je lepší než lahev. Vybral zlatozelenou Pilsner Urquell, i když byla drahá. Zamířil k pokladně a začal nesměle věřit, že tenhle nákup jí postaví na nohy.

„Proč nepoužijete rozdělovač?! Jak mám vědět, že tohle už je váš nákup?!“ Pokladní vztekla hodila na pás plechovku s pivem a zaječela: „Storno!“

Trupl vykoktal omluvu, ale nikdo si ho nevšímal.

Sotva vešel do domu, zaslechl, že u nich doma zvoní telefon, jenže než se k němu dostal, přestal. Otevřel dveře do pokoje a řekl jí, že se vrátil a má to pivo, ale spala.

Jakmile začal porcovat kuře, telefon zvonil znovu. Byla to Marta. Ptala se, co je nového. Přemýšlel. „Někdo tady nechal židli,“ řekl nakonec.

„Jakou židli?“ Divila se.

„No, židli, no,“ odpověděl popuzeně.

„Tati, prosím tě, proč by u vás někdo nechával židli?“ Začínala být taky podrážděná.

„No, to nevím...“

„Aha.“ Marta nasadila věcný tón: „A jste v pořádku? Nic nepotřebujete?“

„No, ne.“ Rozkašlal se.

Snažila se pokračovat v rozhovoru, ale protože jen sípěl, chtěla k telefonu mámu.

„Ona teď nemůže,“ řekl, když nabral dech.

„Proč nemůže?“ v jejím hlase se ozvala nedůvěra.

„No proto, proč asi,“ odsekl.

Řekla, že se po práci zastaví a nedala si to vymluvit.

Když telefon položil, zamyslel se a potom se vyšoural na chodbu a přivlekl od tamtud zapomenutou židli a postavil jí ke stolu. Kus kuřete dal na talíř a i s plzeňským odnesl na tácu do pokoje, ale chtěla jen to pivo a to jí ho ještě musel nalít do pusu a nejmíň půl plechovky přitom vylil. Její oči byly vybledlé a vyděšené.

Kuře dal do lednice, vyndal krabici se šitím, rozsvítil stahovací lampu, posadil se ke stolu a dal se do látání ponožek a sledoval přitom v televizi Wolffův revír. Zase usnul a probudilo ho bouchání na dveře. Byla to Marta.

„Co se děje?“ zabručel nevrle, když jí uviděl.

„To bych taky ráda věděla.“ Rázně vešla dovnitř a začala se rozhlížet.

„Proč je tu takový smrad a nepořádek?“ Obořila se na něj.

„Hm, asi z vaření,“ otevřel okno.

„Kam jdeš!? Pocem!? Slyšíš!?“
 Hulákal na něj ten člověk a bylo
 vidět, že neví, jestli se má na
 Trupla vrhnout nebo chlácholít
 dítě. Trupel se zatím vzdaloval,
 jako pomalu lezoucí brouk.
 Rozhodl se, že koupí grilované
 kuře. Kupovali ho jen v sobotu,
 ale doufal, že kuře by jí mohlo
 vylákat z postele. U Alberta moc
 lidí nebylo a u grilu už vůbec
 nikdo. Prodavačka, Ukrajinka,
 Trupla znala a divila se, že kupuje
 kuře ve středu. I tohle bylo na
 vysvětlování moc složité. Takže
 jen chraplavě poděkoval a kuře
 v termosáčku strčil do košíku.
 Ukrajinka ho účastně sledovala,
 jak se šourá mezi regály
 k nápojům. Trupl se zastavil před
 policemi s pivem. Usoudil, že
 plechovka je lepší než lahev.
 Vybral zlatozelenou Pilsner
 Urquell, i když byla drahá.

Těkala pohledem po kuchyni. „A kde je máma?“

„No, nebylo jí dobře, tak si šla lehnout.“

„Můžu ji vidět?“

„Dala si trochu piva a před chvilkou usnula“

„Cože?“

„Nechceš se posadit?“ Vybídl ji třaslavě a přisunul jí židli z chodby. Zarazila se a zeptala se odkud ta židle je. Řekl, že ji někdo postavil před jejich dveře. Prohlásila, že by ji měl vrátit tomu, komu patří. Vysvětlil jí, že neví, komu patří. Pak se přeci jen dostali ke stěhování a Marta usoudila, že židle je nových nájemníků. Nabídla se, že zjistí, do kterého bytu se nastěhovali a židli jim vrátí. Trupl jí nechal jít, a zatímco čekal, až se vrátí, sledoval odpolední zprávy. Ani ne po čtvrt hodině si pro židli přišla a odnesla ji do druhého patra. Prý ji dole zapomněli stěhováci.

„Jo, jo. No, jo,“ blekotal, „to je dobře, že ji mají. Tak se měj hezky...“

„Podívám se na mámu,“ přerušila ho rozhodně. Přešla kuchyň a vstoupila do pokoje.

„Proboha,“ vyhrkla. „Mami! Mami!“

„Nechce, tento, vstávat, nechce,“ koktal bezradně Trupl za jejími zády.

Marta otevřela obě okna, tiše klela a pak mu řekla, aby nic nedělal, že se chvíli vrátí a odešla.

Trupl se ztěžka posadil na židli v kuchyni a nepřítomně hleděl na televizi, ve které právě běželo Prostřeno!

Bylo to tak, že před týdnem řekla, že jí bolí břicho. Šla si lehnout a potom už ani nevstávala. Když jí nutil, odmlouvala a hádala se s ním, ale pak přestala, jenom občas naříkala a pak už jen spala.

Marta přijela s manželem a přivezli spoustu věcí. Trupl nechápal k čemu to všechno je. Oba odešli do pokoje a potom zase někam nosili větší a menší černé plastové pytle, chodili si pro vodu do velkého kýble, přinesli lux a pustili ho a pak ji vynesli z pokoje a odnesli do koupelny. Nesli jí zabalenou v prostěradle jako nic, protože byla tak vyhublá, že to vypadalo, že nesou dítě.

Když jí umyli a oblékli a položili na gauč v kuchyni, na kterém spal, řekla mu Marta, aby našel její občanku. Pak ho poslala pro noční košili, župan, pantofle, kartáček a další věci. Vypadalo to, že Trupl neví, co se s ním děje. Něco brebtal, zmateně cupkal po bytě a snažil se dělat, co mu Marta řekla. Její manžel celou dobu mlčel. Teprve až pootevřenými dveřmi od pokoje problesklo z ulice ostré modré světlo, řekl, že jsou tady. Vešli dva sanitáci s nosítky. Když jí na ně pokládali, Trupl si všiml, že má otevřené oči.

Sanitka odjela a Marta se vrátila, sedla si vedle něj a koukala se s ním na Divácké zprávy na Primě. Když skončily, tak jí poděkoval. Nic neřekla. „Nevěděl jsem, co mám dělat,“ zahuhlal, a když pořád nic neříkala, podivil se sám nad sebou: „Sanitka..., to mě nenapadlo,“ zaskřehotal užasle.

Pavla Horáková

Navigace

Bení ten žloutek nákej světlej? Já pamatuju, že vajíčka vod slepiček bejvaly žlutší než z velkochovů. A dneska je to jako navopak?“

„Já nevím, tati, ale v těch halách je prej krměj kukuřicí a ta ten žloutek přibarvuje.“

„Domácí slepice, co se pasou pěkně na travičce, maj přece žlutý vajíčka, ale tohle je nákáá bledule teda.“

Otec se otráveně odvrací od prodejce, který mezi kartonovými platy transparentně vystavuje sklenici s rozklepnutým vejcem, šetrně sneseným rituálně čistou nosnicí z biochovu.

„A tohle že je mladá cibulka? Podívej se na to. Dyť je vypěstovaná ze starý,“ utrousí polohlasem. „A dívala ses mu na ruce? Má úplně čistý nehty. To není žádný sedlák.“

„Farmář.“

„Farmář nebo sedlák. Tenhle je leda tak překupník nějaký. To když ještě bejvala pořádná tržnice v Holešovicích, pamatuješ, tak jsem všechny ty malopěstitele z Polabí znal. Věděl jsem, kdo je z Větrušic, kdo z Kelskejch Vinic, kdo z Obříství, jaký má políčko, čím hnojí a vůbec. Ty hele, poď pryč, tohle je celý podfuk. Předražený to maj, kdovíkde se to pěstuje a je tu hroznejch lidí.“

Takže tenhle pokus nevyšel. Snaha znovu najít společnou řeč s tátou, bývalým pilotem, co už je pár let v důchodu, vyjít mu nějak vstříc. Já, takzvaně nezvedená dcera, jsem se mu chtěla zavděčit a ukázat mu farmářské trhy, protože vím, jak si potrpí na všechno domácí a vesnické.

„Poď, sedneme si, mě už zas bolí ta noha, co mě bolí.“

Po kočičích hlavách se loudáme k dřevěné lavičce ve tvaru plachetnice, hned vedle železničního mostu. Stylové sezení k nové, vyplešené tváři pražské náplavky, ze které se v posledních letech stalo módní korzo, tržiště, tančírna, marina, cyklostezka a kdovíco ještě. Na tátu trh evidentně nezapůsobil. Takže budu muset hledat jiný způsob, jak napravit naše vztahy, pochroumané už od mých divočejších let. Jeden nikdy neví, kolik na to má ještě času.

„Buhumuhubhahahaha,“ pronese táta do rachotu rychlíku, který nám projíždí nad hlavou.

„Promiň, já tě přes ten vlak neslyším, tati.“

„Povídám, koukni na toho bezdomovce.“

Šikmo před námi se nad obrubou kamenné navigace tyčí opálené mužské torzo. A pak zmizí. Když se chlap znovu vynoří, drží v ruce mýdlo a soustředěně si mydlí celou horní půlku těla. Táta i já ho jen mlčky zaujatě sledujeme. Ten člověk stojí na schůdkách, co vedou dolů do Vltavy k úvazišti loděk, takže je vidět jen do půl těla. Když se domydlí, mýdlo odloží do krabičky, sundá si kalhoty a vlezte si do řeky, aby se opláchl. Do vody na něj z lavičky nevidíme a vstát a jít se podívat by bylo neslušné. A tak jenom pozorujeme, jak se kachny a labutě, vyplašené nezvyklým jevem ve svém teritoriu, našťvaně vzdalují od břehu.

Po chvíli muž vylezl z vody a vystoupal po schodech o něco výš, takže bylo vidět, že má na sobě čistě vypadající trenýrky. Posadil se, vytáhl z tašky hřeben a začal si důkladně česat husté bílé, trochu přerostlé vlasy. Táta z něj nespouštěl oči, stejně jako já.

„U nás ve městě žil nějaký Joska Přibyl, von byl tulák. Byl jsem malej kluk, ale pamatuju si na něj dobře. Ten měl taky takovýhle hustý vlasy, akorát že si je nechával na léto stříhat. Vždycky dohola. A holiči ho stříhali zadarmo. Von byl čistej, jako tady ten.“

Chlap se dočesal, vytahal z hřebenu vlasy a spolu s krabičkou s mýdlem ho schoval do igelitky. Kupodivu ho nenosí v zadní kapse kalhot. Pak se vsedě opřel o lokty a chvíli se slunil, aby oschl.

„Von byl původně krejčí, ten Přibyl, ale pomát se, prej z nešťastný lásky. Moc toho nenamluvil, ale když ho lidi oslovili, tak jim odpovídal. Spíš jenom žebrale. Jak byl vyučený krejčí, tak si pořád potrpěl na parádu. Můj táta mu jednou dal pláštěnku, takovej pogumovanej kabát do deště, aby nemoknul, a představ si, von tomu ustříh rukávy a nosil to jako plášť.“

Polonahý muž se pořád vystavoval slunci. Byl snědý jako Mediteránec a vychrtlý, jako by z něj život vysál všechno, co kdy bývalo měkké a oblé. Ukazoval vyrýsované suché bicepsy, ostré klouby, šlachy prořezávající se pergamenovou kůží. Ale když zakašlal, jako by mu všechna vláha, která odešla z kůže a svalů, zurčela v průduškách. Odplivne si do řeky, zkontroluje, jestli už dostatečně oschl, a začne se strojit. Nejdřív džíny – pečlivě složené na schodech. Opatrně je zvedne a vkročí do jedné, pak do druhé nohavice. Ty kalhoty buď někde našel, nebo pamatují tučnější léta. Pásek si utahuje na poslední díрку. Vypadá to komicky, jak se mu džíny pod pasem boulí, přestože pán jinak působí vzhledem k okolnostem velmi důstojně. Pak si natahuje červené triko s anglickým nápisem. Zavazuje si zánovní tenisky a na hlavu nasazuje kšiltovku. Kdybych ho potkala někde na ulici, myslela bych si, že je to západní turista. Opálená, souměrná tvář, hrdý výraz, oblečení v jasných barvách, a ne jen v odstínech černé a šedé, jak je u nás zvykem. Jediné, co kazí dojem, jsou bezzubé čelisti. Může mu být tak pětadesát, ale život na ulici chrupu zjevně nesvědčí. Přemílá pusou tam a zpátky, šoupe si holé dásně o sebe, pohrává si se rty. Nevypadá to pěkně.

„Tenhle Joska Přibyl měl z klobouků a drátů udělaný takový dva košíčky a v nich nosil plechovky bez víček se zbytkama jídel. Měl po městě svoje štace, kde vždycky něco dostal. Pak si našel přístřeší někde pod stromem nebo na zápraží, posadil se, pojed, zapálil si vajgla a šel dál. Chodil i do školky, kuchařky mu dávaly zbytky. Ale rodiče si stěžovali, tak mu to pak zatrhli. Přespával někde ve chlívě za městem a myl se v rybníku. V létě chodil do půl těla, takže byl krásně vypálený.“

Umytý a vyfěšákový bezdomovec se usadí na nejvyšším schodu a sáhne po igelitce, kam si prve schoval toaletní potřeby. Vytáhne z ní otevřenou láhev Braníku zazátkovanou korkovým špuntem

a zlatý kalíšek s paštikou. Znovu se postaví a prohmatá si všechny kapsy kolem dokola. Najde zavírací nůž a zase se posadí. Pomalu ujídá paštiku ostřím a rozpouští ji v bezzubých ústech. Když dojí, prázdnou vaničku odnese do koše opodál. Pak svačinu zapíše braníkem a láhev znova uzátkuje.

„U nás byl ještě jeden tulák, Herman se jmenoval. A ten vždycky chodil na náměstí k Loffovejmu, co měli kořalnu, oni byli židi a nevrátili se z koncentráku. Ten Herman si k nim chodil pro denaturák. Vždycky říkal: ‚Milostpaní, za padesátníček.‘ Paní Loffová mu to nalila do odlivky, von to vypil, votřepal se, pak šel naproti ke kašně, nabral si vodu, vypil jí a šel si znova. A když se ho paní Loffová ptala ‚Proč to pijou?‘, říkal jí na to, ‚Dyť já jsem chudej člověk, milostpaní!‘“

Chlap si zase stoupne, popotáhne si džíny, už tak posazené vysoko nad pasem, upraví si přes látku spodní prádlo a prohlédává kapsy. Z pravé přední vytáhne starý mobil. Posadí se a z igelitky vyloví sluchátka. Našteluje na telefonu rádio, pecky strčí do uší, z tašky vytáhne sluneční brýle a pohodlně se usadí na schodech. Poslouchá rozhlas, mele bezzubou hubou naprázdno a tu a tam si lokne teplého piva.

„Ten Herman mě občas vozil v kočárku. Když šla máma za tátou na soud, on se vždycky potloukal na náměstí, tak mu mě svěřila. Naši se ho nebáli. Von byl slušnej a spolehlivej. Třeba jednou z věznic dole pod soudem utek vrah. Četníci ho chtěli honit, ale Herman řekl tátovi: ‚Jsou bez obav, já jim ho přivedu.‘ A přived. Von věděl, že se schovává v rákosí u rybníka, a nějak ho přesvědčil.“

Bezdomovec pořád soustředěně poslouchá rádio. Odhaduju to na sportovní přenos. Kdoví kde si ten telefon nabíjí, možná nocuje někde v ubytovně. Zálibně si prohlíží osmahlá předloktí. Proč se bezdomovci tak rádi opalují? Čerpají energii ze slunce? Živí se pránou?

„Ten Herman, aby v zimě nestrádal, tak vždycky něco proved, aby ho zavřeli. Jednou třeba ukradl v řeznictví věnec buřtů

a schválně se při tom nechal chytit. Říkal pak tátovi: „Nešetřej mě!“ No co s nim měli dělat? Zavřeli ho. Na jaře ho zas pustili. On si pak různé přivydělával, třeba štípal dříví, a pak šel a řezníkovi ty buřty zaplatil.“

„A jak se z něj vlastně stal tulák?“ zajímám se. Bezdomovec, jako kdyby mě slyšel i přes sluchátka, k nám otočí hlavu.

„On byl původem odněkud z vesnice na Vysočině. Zamlada byl prej dobrodruh a zaplet s nějakou bandou muzikantů, co jezdili hrát na Balkán, ale k tomu ještě pašovali holky do Turecka. Tam je všechny chytili a toho Hermana poslali s eskortou šupem do domovské obce. Ta vesnice si celý rok šetřila na hasičskou stříkačku, jenže těma penězma museli zaplatit tu Hermanovu cestu postrkem z Turecka. Von pak v tý vesnici už samosebou nemoh bejt. Nějak se dostal až k nám a už zůstal.“

Chlápek se postaví a začne se zase šacovat. A znovu si upravuje sed, jako by ho zlobily trenýrky. Ze zadní kapsy vyloví zapalovač. Pak se natáhne pro igelitku. Chvilí štrachá a postupně vytahuje plechovou cigártašku, strojek na balení cigaret a pouzdro s tabákem. Všechny pohyby vykonává pomalu a rozvážně. Posadí se, otevře tabatěrku a z ní vyndá dutinku s filtrem. Strčí si ji do pusy. Krabičku odloží a chopí se baličky a tabáku. Nabere špetku z pytlíku a dávku je tabák do baličky. Ubere, přidá, ubere. Nikam nespěchá. Dutinku při tom žmoulá v ústech a občas musí vytáhnout kapesník a otřít si koutek, protože mu teče slina. Když je tabák ve strojku tak akorát, nasadí do něj dutinku, šibne mechanismem tam a zase zpátky a vytáhne retko jak ze žurnálu – ještě z dob, kdy se cigarety směly fotit.

Visíme na něm očima, jako by to bylo nějaké vzdělávací představení. Kolem nás chodí lidi s proutěnými košíky a síťovkami, z kterých čouhá mrkvová nať, zelené listy pórků a řapíky celeru. Dvojice tlačí kočárky nebo na vodítkách táhnou ušlechtilé psy. Chlap s ubalenou cigaretou v puse pořád oddaluje požitek z kouření.

Než si zapálí, pečlivě smete drobky tabáku zpátky do pytlíku, stroječek uloží do futrálu, krabičku s dutinkami schová do igelitky, kde má snad úplně všechno. Omnia sua. Opře se, lokne si zteplalého piva, zastrčí do láhve špunt. Pak si konečně připálí. Natáhne kouř zhluboka, znalecky, rozkošnický. První šluk, druhý. V tu ránu se rozchrchlá. Mokřý hlen mu bublá v krku tam a zpátky, v průduškách mu hvízdá. Zdá se mu při kašli kulatí až dolů k zemi.

„Joska Přibyl sbíral vajgly po ulicích a nosil si je v plechovkách, co měl v těch taškách z klobouků. Tenkrát bejvaly ještě cigarety bez filtru.“

Vybavuju si svoje mládí ve squatu, kdy jsem se jakožto rozhňevaná dcera ze zámožné rodiny přidala k hnutí revolučního syndikalismu, nechala si usoukat dredy, propíchala si sichrhajckou uši a dva roky nezavolala domů. Na sbírání vajglů taky občas došlo, když nezbyly peníze na cigára a nebylo kde škemrat. Pamatuju si, jak jsme s klukama vybírali v hospodách vařany z popelníků a dokuřovali je a já jsem si vždycky brala „rtěnkáče“. I když jsem byla drsná, přece jen jsem se míň štítla cigára po holce.

„Tenhle je frajer, má svůj vlastní tabák,“ kývnou bradou k bezdomovci.

V tu chvíli muž znovu vytáhl z igelitky pouzdro na tabák a hned po něm pytel špačků a začal je jeden po druhém vydrolovat do pytlíku. Takže nedopalky sice sbírá, ale potrpí si na styl.

„Pod', pudem, já chci stihnout v televizi fotbal. Dneska hraje Spar-ta!“ Táta se neohrabaně zvedá z lavičky a opatrně došlapuje na bolavou nohu. Hrdého bezdomovce necháváme při jeho práci.

Cestou zpátky po náplavce se znovu motáme mezi trhovci a horlivými kupci. Já se koukám pod nohy, abych podpatkem nezajela do spáry mezi dlažebními kostkami.

„Tenhle trh pro mě není. Tady je to samý kafe, marmelády, jehněčí klobásy a kozí

jogurty. Mně stačí akorát nový brambory, abych si je udělal na loupáčku, a ty maj u nás v Albertu taky. A levnější.“

„Vždyť jo, tati, já jsem ti to tu jen chtěla ukázat, když jsi mívál trhy tak rád. I v cizině, všude, kam jsme přijeli, jsi hned pospíchal na zeleninovej trh.“

„No jo, no. Hele, tady maj hezký kuřata, ukaž za kolik? To není tak hrozný,“ našpulí ret a pokračuje v chůzi. „Von ten Herman byl šikovnej, sám si vařil. V lese měl pod skálou ohniště a na něm kotlík. Když byly na podzim hony, myslivci mu po výřadu nechávali vrány. Prej je z nich dobrá polívka, naučil se jí vod pana Hráského, co byl za první republiky financ na Zakarpatský Ukrajině. Tam se to prej běžně vařilo.“

Táta zneklidní a začne se rozhlížet.

„Co je?“

„Chce se mi čůrat. Jsou tu někde záchody?“

„Jo, tady kousek ve zdi jsou toalety. Nebo si když tak můžeš dojít v metru.“

„To já radši dojedu domů.“

„Jsou docela čistý, neboj. Jestli potřebuješ drobný, já mám, rozměnila jsem stovku.“

Napadne mě, že jsem mohla dát pár mincí tomu pánovi u řeky. Mohl by si třeba koupit tabák a nemusel by kouřit vajgly. Ale možná bych ho spíš urazila. Vypadal, že nestojí o milodary.

„A jak ten Herman vlastně dopad, tati?“ odvedu řeč od vlastního špatného svědomí.

„Umrznul. Za války. Němci zrušili soud a přestěhovali ho na okres, tak už se nemoh nechat na zimu zavřít. A nechtěl se ani nechat chytit a skončit v lágru nebo kam by ho Němci poslali, tak prostě jednoho dne zmrznul někde v lese. Našli ho až na jaře.“

„Co ten záchod teda?“

„Já to vydržim domů, chci stihnout ten fotbal.“

„Tak jo, tati, dík, žeš přišel.“

„No, bylo to zajímavý, no. Tak teda příští týden zase tady, jo?“

Josef Váchal: Magie hledání (podruhé)

A
ještě j
edn
u na
vrch

Ilustriční pohled do interiéru domu Josefa
Portmana v Litomyšli s výmalbou od Josefa
Váchala (1920–1924)

Illustrative view of the interior of Josef Portman's
house in Litomyšl painted by Josef Váchal

Ještě jednou se vracíme k výstavě v Domě U Kamenného zvonu. Den před vernisáží totiž došlo k dopravní nehodě, a proto tu chyběl velevýznamný exponát, Ilusivní pohled do interiéru domu Josefa Portmana v Litomyšli s výmalbou Josefa Váchala (1920–1924).

Račte nahlédnouti špehýrkou.

(mš)

A

ještě

edn

u na
vrch

A ještě j edn u na vrch

Domáci lyrika Michal Šanda

**Na výstavě Josefa Váchala dřevorytce
v domě U Kamenného zvonu**

28. října L. P. 2014

byly i šumavské umrlčí truhly

a v nich dřevěné uhlí

když mistr dostal tentočky

a podpálil své štočky

zarýmoval jsem si a ona se smála

a z výstavy jsme šli na metro

a v Dlouhé ulici zčistajasna

zapatnula do pekárny

a vzápětí vyšla ven s jablečným štrůdlem

a oči jí zářily

a byla v tu chvíli krásná

proto

ještě než se nedomluží zvěrecky vrhla na první sousto

jsem řekl: Dej m i pusu

a ona řekla: Nekaž mi chuť k jídlu

V příštím čísle (vychází 1. prosince 2014)

rozhodně nenajdete:

smysl bytí

smysl nebytí

nesmysl bytí

Na shledanou příště!
Ne za pomeňte!